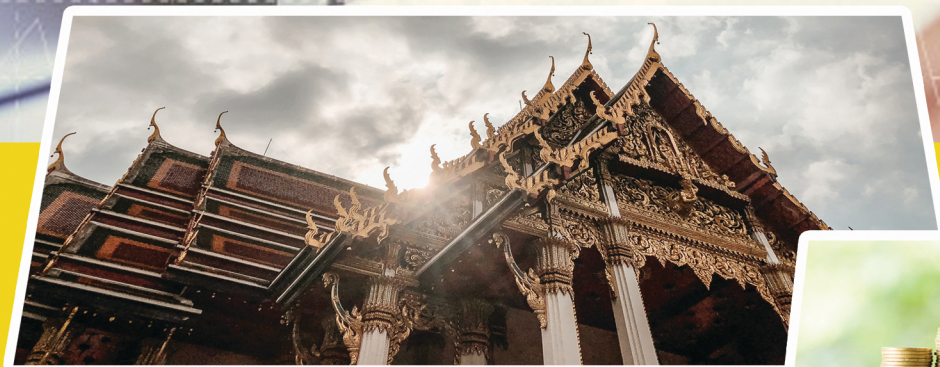




คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด



คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
สภาผู้แทนราษฎร



คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด

คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕

ชื่อหนังสือ	คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด
คณะผู้จัดทำ	คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ เลขที่ ๑๑๑๑ ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๒๐๑ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ religion2586@gmail.com www.parliament.go.th
ครั้งที่พิมพ์	พิมพ์ครั้งที่ ๑
ปีที่พิมพ์	สิงหาคม ๒๕๖๔
จำนวนพิมพ์	๒๕,๐๐๐ เล่ม
สถานที่พิมพ์	สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายนามคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม



นายสุชาติ อู่สาหะ
ประธานคณะกรรมการ



นางพรเพ็ญ บุญศิริวัฒนกุล
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หนึ่ง



นายไพบูลย์ นิตะวัน
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สอง



นายเพชรวรรต วัฒนพงศ์ศิริกุล
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม



รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่ห้า



นางสาวสุทธวรรณ สุบรรณ ณ อยุธยา
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หก



นายประเสริฐ จันทรวงทอง
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ



พลตำรวจตรี สุรินทร์ ปาลาเร่
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ



นายณพดล แก้วสุพัฒน์
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ



นางสาวไพลิน เทียนสุวรรณ
โฆษกคณะกรรมการ



นางมนพร เจริญศรี
โฆษกคณะกรรมการ



นายกฤษณ์ แก้วอยู่
เลขานุการคณะกรรมการ



นางสมหญิง บัวบุตร
เลขานุการคณะกรรมการ

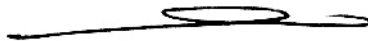
สารประธานคณะกรรมการ

คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร ได้เข้าดำรงตำแหน่งเป็นเวลาประมาณ ๒ ปี ได้เดินทางไปจัดสัมมนาและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในหลายจังหวัดทั่วภูมิภาคของประเทศไทย และมีโอกาสได้เข้ากราบสักการะพระเถรานุเถระ ทั้งกรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะผู้ปกครอง พระสงฆ์อื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้ได้รับทราบปัญหาของคณะสงฆ์ว่ามีเป็นจำนวนมาก ที่จะต้องให้ส่วนราชการที่มีหน้าที่สนับสนุนงานของคณะสงฆ์เข้าไปช่วยดำเนินงานในการผลักดันด้านงบประมาณ การเข้าไปช่วยเหลือดูแลในการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการถวายความรู้ด้านอื่น ๆ อันได้แก่การบริหารจัดการทรัพย์สินของวัด การจัดตั้งและสร้างวัดในที่ดินของหน่วยงานราชการ การบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คณะกรรมการจึงได้มีการรวบรวมปัญหาต่าง ๆ นำมาศึกษา วิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาให้คณะสงฆ์อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ในการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ คณะกรรมการได้นำเข้าสู่การประชุม และได้มีมติร่วมกันว่า ปัญหาของงานคณะสงฆ์ที่สำคัญและเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องได้รับการแก้ไขหรือถวายความรู้ก่อนคือปัญหาการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดให้มีมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น คณะกรรมการจึงได้เสนอให้มีการจัดทำหนังสือ “คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด” เพื่อถวายให้เจ้าอาวาสทุกวัดทั่วประเทศใช้เป็นแนวทางในการจัดทำบัญชีของวัด โดยในคู่มือการจัดทำบัญชีวัดเล่มนี้ ได้นำเสนอความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดในเบื้องต้น ได้แก่ การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การจัดทำบัญชีงบประมาณ การจัดทำบัญชีเงินคงเหลือสำหรับปีสิ้นสุด ๓๑ ธันวาคม การกันเขตจัดประโยชน์ ตัวอย่างหนังสือนำส่งเงิน ใบสำคัญรับเงิน และตัวอย่างบัญชีรายรับ-รายจ่าย ตลอดจนการอธิบายหน้าที่และอำนาจของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ การปฏิบัติหน้าที่อย่างไรไม่ให้ถูกดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม

การฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งถือเป็นเรื่องใหม่และเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในปัจจุบัน ซึ่งเจ้าอาวาสจะรู้เพียงพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์อาจจะไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ ไม่เช่นนั้นเจ้าอาวาสอาจจะถูกพระสงฆ์ด้วยกันเองหรือประชาชนที่เห็นต่าง ฟ้องร้องหรือแจ้งความดำเนินคดีกับเจ้าอาวาสฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ได้

ดังนั้น คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดเล่มนี้ คณะกรรมการธิการ การศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นคู่มือที่มีประโยชน์ในการแนะนำการจัดทำบัญชีเบื้องต้นอย่างง่ายให้กับเจ้าอาวาสหรือผู้ที่เจ้าอาวาสมอบหมายให้จัดทำบัญชีของวัด และหากหนังสือเล่มนี้เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ข้าพเจ้าในฐานะประธานคณะกรรมการขอให้พระพุทธศาสนา มีความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงอยู่คู่กับประเทศไทยตลอดไป และขอขอบคุณบุคคลทุกฝ่ายที่ทำให้คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดสำเร็จเป็นรูปธรรม ในท้ายที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยคือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จงปกปักรักษาทุกท่านให้มีสุขภาพแข็งแรง และเจริญด้วยจตุรพิธพรชัย คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ คิดปรารถนาสิ่งใดอันชอบประกอบด้วยธรรม ก็ขอให้สำเร็จดังมุ่งหวังทุกประการ



(นายสุชาติ อุสาหะ)

ประธานคณะกรรมการ ธิการ การศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕



มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๔

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่

๕๐๕/๒๕๖๔

เรื่อง

ขอความเห็นชอบการจัดพิมพ์หนังสือ “คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด”

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า คณะกรรมการการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร ได้เห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดและมีความประสงค์ที่จะอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและวัดไม่ให้ถูกข้อครหาและข้อกล่าวหาเกี่ยวกับเรื่องการบริหารจัดการวัด โดยเฉพาะด้านการเงิน ทรัพย์สิน และผลประโยชน์ของวัด จึงได้จัดทำโครงการจัดพิมพ์หนังสือ “คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด” เพื่อถวายให้พระสังฆาธิการ เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร หรือบุคลากรของวัดทั่วประเทศใช้เป็นคู่มือในการจัดทำบัญชีของวัดส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีการเงินและทรัพย์สินของวัด และส่งเสริมให้การจัดทำบัญชีการเงินและทรัพย์สินของวัดทั่วประเทศเป็นไปตามมาตรฐานบัญชีและในทิศทางเดียวกัน

คณะกรรมการได้จัดทำต้นฉบับหนังสือ “คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด” เสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า หนังสือคู่มือดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการถวายความรู้แด่เจ้าอาวาสและสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด

ในการนี้ คณะกรรมการได้ขอความอนุเคราะห์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตรวจสอบเนื้อหาของคู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด และได้ขอให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์หนังสือ “คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด” รายละเอียดตามสำเนาโครงการ ที่แนบถวายในที่ประชุม

ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบ และมอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติตรวจสอบเนื้อหาให้สอดคล้องกับกฎกระทรวง การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ และให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรองรายงาน การประชุม

(นายณรงค์ ทรวงอารมณ์)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

คำนำ

คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดที่คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นคู่มือแนะนำการจัดทำบัญชีเบื้องต้นให้แก่พระสังฆาธิการหรือเจ้าอาวาส ซึ่งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๗ (๑) กำหนดให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ดังนั้น การจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดให้ถูกต้องตามกฎหมาย จึงเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ อันจะเป็นภูมิธรรมในการป้องกันเจ้าอาวาสไม่ให้ถูกกล่าวหาว่า บริหารกิจการของวัดไม่สุจริต ไม่ถูกต้อง และเป็นเครื่องมือพิสูจน์การกระทำเมื่อมีการกล่าวหา หรือการถูกดำเนินคดีจนนำไปสู่การฟ้องคดี

คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดเล่มนี้ จึงได้มีการประมวลและรวบรวมการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดเฉพาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญของการจัดทำบัญชีที่จำเป็น ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบมหาเถรสมาคม และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง วิธีการจัดทำบัญชี และตัวอย่างการลงบัญชีรายรับ-รายจ่ายรายเดือน บัญชีงบประมาณรายรับ-รายจ่าย และบัญชีเงินคงเหลือสำหรับปีสิ้นสุด ๓๑ ธันวาคม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำบัญชีของวัดอย่างง่าย นอกจากนี้ คู่มือฉบับนี้ยังได้มีการเพิ่มเติมบทความและคำอธิบายกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เจ้าอาวาสตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในบทที่ ๓ เพื่อถวายเป็นความรู้และสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าอาวาสตามกฎหมาย ซึ่งต้องมีหน้าที่และอำนาจควบคู่กัน หากเป็นเจ้าอาวาสแล้วไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ ก็อาจจะถูกร้องเรียนหรือฟ้องร้องเป็นคดีความทางอาญาหรือกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ตลอดทั้งการนำเอาคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับเจ้าอาวาสในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงาน การบริหารจัดการวัด ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ มรดกของพระภิกษุ และคำพิพากษาเกี่ยวกับศาสนาไว้ในบทนี้ด้วย เพื่อให้เห็นแนวคำพิพากษาของศาล ตลอดทั้งหน่วยงานราชการที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาส ซึ่งย่อมเกี่ยวข้องกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะพระสงฆ์ก็ต้องอยู่ภายใต้การบังคับของกฎหมายเช่นเดียวกันกับประชาชน

คณะกรรมการกิจการจึงหวังว่าคู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสให้เกิดความสุจริตโปร่งใสในการบริหารกิจการของวัดได้อย่างเป็นรูปธรรม และถือเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของคณะกรรมการในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๗ และข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๙๐ (๓) ที่กำหนดให้ “คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม มีหน้าที่และอำนาจ กระทำกิจการ พิจารณาขอเสนอข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการอุปถัมภ์ ทำนุบำรุงและคุ้มครองศาสนาฯ” ให้มีความมั่นคงและยั่งยืนคู่กับประเทศไทย และเป็น การถวายเป็นพุทธบูชาในฐานะที่เป็นพุทธมามกะคือผู้ที่ถือเอาพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นที่พึ่งที่ระลึกถึง

คณะกรรมการขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่มีส่วนทำให้คู่มือการจัดทำ บัญชีทรัพย์สินของวัดเล่มนี้เกิดขึ้นและสำเร็จตามเจตนารมณ์ ขอขอบคุณสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติที่ช่วยตรวจทานแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลให้ถูกต้องสมบูรณ์ และนำเสนอที่ประชุมมหาเถรสมาคมเพื่อขอความเห็นชอบการขอจัดพิมพ์หนังสือคู่มือ การจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๔ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔ ซึ่งมหาเถรสมาคมได้มติเห็นชอบการขอจัดพิมพ์หนังสือคู่มือ การจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดตามที่เสนอ (มติที่ ๔๐๕/๒๕๖๔) จึงหวังว่าหนังสือคู่มือ การจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพระพุทธศาสนาสืบไป

คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕

กันยายน ๒๕๖๔

สารบัญ

รายนามคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม.....	ก
สารประธานคณะกรรมการ.....	ข
มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๔.....	ง
คำนำ.....	จ
สารบัญ.....	ช
บทที่ ๑ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด.....	๑
บทที่ ๒ การจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด.....	๙
๒.๑ วิธีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย.....	๙
๒.๒ วิธีการลงบัญชี.....	๑๑
๒.๓ คำอธิบายการลงบัญชี.....	๒๐
๒.๔ ใบสำคัญคู่รับ-คู่จ่าย.....	๒๔
๒.๕ บัญชีงบปีแสดงรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือ.....	๓๒
๒.๖ บัญชีงบปีแสดงรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือสำหรับปี สิ้นสุด ๓๑ ธันวาคม.....	๓๖
๒.๗ ตัวอย่างหนังสือนำส่งเงิน ใบสำคัญรับเงิน และตัวอย่างบัญชีรายรับ-รายจ่ายและบัญชีงบปี.....	๓๗
๒.๘ การกันเขตจัดประโยชน์.....	๓๔
บทที่ ๓ ไม่อยากถูกดำเนินคดีอาชญาฐานเป็นเจ้าพนักงาน เจ้าอาวาสต้องอ่าน และตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่นำรู้สำหรับพระสังฆาธิการ.....	๘๗
๓.๑ ปัญหาการถูกดำเนินคดีของเจ้าอาวาส.....	๘๗
๓.๒ อ่านจ หน้าเจ้าอาวาส.....	๙๒
๓.๓ การกล่าวหา สอบสวนหรือไต่สวนความผิดเจ้าอาวาส.....	๙๗
๓.๔ คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับเจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงาน.....	๑๐๒
๓.๕ คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด.....	๑๐๓
๓.๖ คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับที่วัด ที่ธรณีสงฆ์.....	๑๐๔
๓.๗ คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับมรดกของพระภิกษุ.....	๑๐๗
๓.๘ คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับศาสนา.....	๑๐๙

สารบัญ (ต่อ)

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

- ก. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 - ๑) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง
 - ๒) ประมวลกฎหมายอาญา
(หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ มาตรา ๑๔๗ – มาตรา ๑๖๖)
 - ๓) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(มาตรา ๒ มาตรา ๑๒๓ – มาตรา ๑๒๗)
 - ๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑
 - ๕) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒
 - ๖) พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. ๒๕๖๒
- ข. รายงานคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ
- ค. รายงานคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาด้านศิลปะและวัฒนธรรม
- ง. รายงานที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
- จ. รายงานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ
- ฉ. รายงานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาด้านศิลปะและวัฒนธรรม
- ช. รายงานข้าราชการกลุ่มงานคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

บทที่ ๑

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด

ก่อนการจัดทำบัญชีวัด ผู้ทำบัญชีจะต้องทำความเข้าใจในวิชาการบัญชีเบื้องต้นก่อนว่าจะต้องมีอะไรบ้างที่จะต้องทราบ ในคู่มือฉบับนี้ จะได้นำมาอธิบายเฉพาะในส่วนที่สำคัญและที่จำเป็นในการจัดทำบัญชีเท่านั้น

๑. วิชาการบัญชีคืออะไร ขอแยกศัพท์ออก ดังนี้

- (๑) วิชา หมายถึง ความรู้ที่ได้ด้วยการเล่าเรียน หรือฝึกฝน
- (๒) การ หมายถึง กิจ, งาน, ฐานะ, หน้าที่ หรือการกระทำ
- (๓) บัญชี หมายถึง ทะเบียน, สมุดหรือกระดาษที่จดรายชื่อ, จำนวน เป็นต้น

ดังนั้น “วิชาการบัญชี” ก็หมายถึง ความรู้ที่ว่าด้วยการจดบันทึกรายการต่าง ๆ เพื่อให้ทราบผลของกิจการ และทราบถึงฐานะของกิจการได้โดยสะดวก หรือวิชาที่ว่าด้วยการทำสถิติ หมายถึง หลักฐานที่รวบรวมเอาไว้เป็นตัวเลขสำหรับเปรียบเทียบกัน วิชาการบัญชีก็ต้องรวบรวมรายการต่าง ๆ และตัวเลขเอาไว้ทั้งรายรับ-รายจ่ายเงิน ตลอดจนพัสดุสิ่งของต่าง ๆ ด้วย

๒. คำว่า “กิจการ” ในที่นี้หมายถึง “กิจการที่เจ้าอาวาส หรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ต้องดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของวัด” เพราะตามความในมาตรา ๓๗ (๑)

แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา ๓๗ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ ดังนี้

- (๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี”

การบำรุงรักษาวัดก็เกี่ยวกับทรัพย์สิน จัดกิจการของวัดก็เกี่ยวกับทรัพย์สิน และศาสนสมบัติของวัดก็เกี่ยวกับทรัพย์สิน สรุปแล้วก็ต้องใช้เงินทั้งสิ้น เมื่อใช้เป็นเงินก็ต้องมีบัญชีรายรับ-รายจ่ายไว้เป็นหลักฐาน

๓. การจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดีนั้น หมายถึง การดูแล การจัดเก็บ การบำรุงรักษา การจัดทำทะเบียน และการดำเนินการให้ได้มาซึ่งรายได้เพื่อบำรุงวัด และกิจการพระพุทธศาสนาให้เป็นไปตามแนวทางและวิธีการตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

๔. คำว่า “ศาสนสมบัติของวัด” หมายถึง ทรัพย์สินของวัด ตามมาตรา ๔๐ (๒) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติไว้ว่า

“(๒) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง”

๕. คำว่า “ทรัพย์สินของวัด” อาจแยกความหมายออกได้เป็น ๒ ส่วน คือ “ทรัพย์สิน” ส่วนหนึ่ง และ “ทรัพย์สิน” ส่วนหนึ่ง

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบ่งทรัพย์สินและทรัพย์สินไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๓๗ อันว่าทรัพย์สินนั้น โดยนิตินัย ได้แก่ วัตถุที่มีรูปร่าง”

“มาตรา ๑๓๘ ทรัพย์สินนั้น หมายความรวมทั้งทรัพย์สินและวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้”

ตามมาตรา ๔๐ (๒) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ท่านบัญญัติรวมไว้ทั้งทรัพย์สินและทรัพย์สิน โดยอาศัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และทั้ง ๒ มาตรานั้นเป็นบรรทัดฐาน

เมื่อวิเคราะห์ตามนัยนี้ จะเห็นว่า “ทรัพย์สินของวัด” ก็หมายถึงวัตถุที่มีรูปร่าง เช่น ที่วัด, ที่ธรณีสงฆ์, เสนาสนะ, ถาวรวัตถุต่าง ๆ ภายในวัด ตลอดจนถึงพัสดุเครื่องครุภัณฑ์ และลหุภัณฑ์ต่าง ๆ ภายในวัดที่มีรูปร่างทั้งสิ้น

ส่วน “ทรัพย์สินของวัด” หมายถึง ทรัพย์สินที่มีรูปร่างดังกล่าวและวัตถุไม่มีรูปร่างของวัด ซึ่งอาจมีราคาได้ และถือเอาได้ เช่น “สิทธิ” และ “หน้าที่ต่าง ๆ” ของวัดในฐานะที่วัดเป็น “นิติบุคคล”

เรื่องสิทธิและหน้าที่ ซึ่งรวมเรียกว่าทรัพย์สินนั้น ตามมาตรา ๑๓๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบ่งสิทธิไว้ดังนี้ คือ

(๑) สิทธิใช้สอยทรัพย์สิน

(๒) สิทธิจำหน่ายทรัพย์สิน

(๓) สิทธิได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สิน

(๔) สิทธิติดตามและเอาคืน ซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้

(๕) สิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น โดยมีขอบด้วยกฎหมาย

สิทธิดังกล่าวนี้ วัดย่อมมีเหนือทรัพย์สินทั้ง ๒ ประเภท คือ สังฆารัมภ์และอสังฆารัมภ์

เมื่อสิทธิดังกล่าวมีแล้ว หน้าที่ก็ตามมาเป็นของคู่กัน จะขาดเสียมิได้ กล่าวโดยสรุปก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) บำรุงให้เป็นไปด้วยดี

(๒) รักษาให้เป็นไปด้วยดี

(๓) จัดให้เป็นไปด้วยดี

หากบำรุงไม่ดี รักษาไม่ดี จัดไม่ดี ก็เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ อาจมีความผิดตามพระวินัย กฎหมาย และเป็นการละเมิดจริยาพระสงฆ์การด้วย

๖. ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ แยกทะเบียนทรัพย์สินของวัดออกเป็น ๒ ประเภท คือ

- (๑) ทะเบียนอสังหาริมทรัพย์
- (๒) ทะเบียนสังหาริมทรัพย์

๗. วัดจะมีรายได้มาลงบัญชีการเงินของวัด ๓ ทาง คือ

- (๑) รายได้จากผลประโยชน์
- (๒) รายได้จากการกุศล
- (๓) รายได้จากเงินอุดหนุนบูรณะวัดจากงบประมาณแผ่นดิน

เรื่องเงินอุดหนุนบูรณะวัดนั้น ไม่ได้มีเป็นประจำ นาน ๆ จะมีสักครั้งหนึ่ง แต่ก็ต้องลงบัญชีรายรับของวัด แม้เมื่อจ่ายไป ก็ต้องลงบัญชีรายจ่ายเช่นเดียวกัน

ทะเบียนและบัญชีวัด

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ วัดในพระพุทธศาสนาเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมาย ดังนั้น กิจการและทรัพย์สินของนิติบุคคล ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการปกครองดูแล ก็คือ เจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดกฎหมายคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และกฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๘ “ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง” ข้อ ๑๐ “ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ และวิธีการลงทะเบียน จำหน่ายทะเบียน และการทำบัญชี รวมทั้งให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด” และ ข้อ ๑๒ “ในระหว่างที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติยังมิได้กำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ให้ใช้แบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ที่ออกตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ไปพลางก่อน จนกว่าจะมีแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ตามกฎกระทรวงนี้”

ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) กำหนดแบบพิมพ์ต่าง ๆ ไว้ดังนี้

- (๑) ทะเบียนทรัพย์สินของวัด
- (๒) ทะเบียนทรัพย์สินจัดประโยชน์
- (๓) ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัย
- (๔) แบบสัญญาต่าง ๆ
- (๕) บัญชีรับ-จ่ายเงิน

(๖) บัญชีงบประมาณ

(๗) ใบเสร็จรับเงิน

(๘) กระดาษเขียนแผนผังวัด

ดังนั้น แบบที่กำหนดไว้ยังขาดบัญชีที่จำเป็นต้องใช้คือ สมุดเงินสดและบัญชีแยกประเภท เพราะตามกฎหมายกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๗ “การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินหนึ่งแสนบาทขึ้นไป ให้เก็บรักษาโดยฝากรักษาในนามของวัด หรือวิธีการอื่นใดตามที่มหาเถรสมาคมกำหนด” และตามคู่มือไวยาวัจกร มีการกำหนดแบบบัญชีขึ้นอีก ๒ แบบ คือ สมุดเงินสด และบัญชีแยกประเภท

ดังนั้น แบบบัญชีวัดที่จำเป็นจะต้องมี

(๑) สมุดเงินสด

(๒) บัญชีแยกประเภท

(๓) บัญชีรับ-จ่ายของวัด

(๔) งบปีแสดงรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือสำหรับปี

ทะเบียนที่วัดจำเป็นจะต้องมี

(๑) ทะเบียนทรัพย์สินของวัด

(๒) ทะเบียนทรัพย์สินจัดประโยชน์

(๓) ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัย

การจัดทำบัญชีวัดนั้น

(๑) วัดจะต้องแยกเงินของวัดออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑.๑) เงินผลประโยชน์ ได้แก่ เงินที่ได้มาจากการจัดประโยชน์ของวัด เช่น เงินค่าเช่า ค่าพาติกรรม ดอกเบี้ย ส่วนลด เงินค่าบำรุง เงินค่าขายสิ่งของ เงินค่าชดเชยและเงินค่าปรับ และเงินใด ๆ ที่เป็นส่วนที่ออกเงยขึ้นจากศาสนสมบัติของวัด

๑.๒) เงินการกุศล ได้แก่ เงินที่มีผู้บริจาคเจาะจงการกุศลอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น บริจาคเป็นค่าภัตตาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าก่อสร้างถาวรวัตถุของเจ้าภาพ เงินบำรุงพระอาพาธ และเงินอื่น ๆ ในลักษณะเช่นนี้

ส่วนเงินงบประมาณที่มีผู้บริจาคให้แก่วัด เพื่อให้ตนได้มาซึ่งสิทธิในการแสวงหาประโยชน์จากวัดจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ต้องนับว่าเป็นเงินผลประโยชน์ของวัด ทั้งสิ้นและผู้ใดจะอ้างเอาจำนวนเงินที่ตนบริจาคทำบุญกับวัดมาเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน หรือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแลกเปลี่ยน เพื่อให้ตนได้มาซึ่งสิทธิในการแสวงหาผลประโยชน์จากวัดหาได้ไม่ (เช่น การขอลดค่าเช่า ค่าบำรุงจากการเช่าที่วัดเพราะอ้างว่าผู้นั้นเคยทำบุญกับวัดมามาก)

การรับเงินการกุศล วัดจะต้องออกใบอนุโมทนาบัตรให้แก่ผู้บริจาค ส่วนการรับเงินผลประโยชน์ วัดจะต้องออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้ง ทุกรายการ เมื่อออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ชำระเงินแล้ว วัดจะออกใบอนุโมทนาบัตรต่างหากหรือไม่ก็แล้วแต่ทางวัดจะเห็นสมควร ใบเสร็จรับเงินให้ใช้แบบที่กำหนดไว้ตามกฎหมายกระทรวงฯ

(๒) เงินผลประโยชน์และเงินของวัด ให้เก็บไว้ได้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) เป็นอย่างมาก ส่วนที่เกินจาก ๑๐๐,๐๐๐ บาท ไปเท่าไรให้นำฝากธนาคารในนามของวัด หรือวิธีการอื่นใดตามที่มหาเถรสมาคมกำหนด

ในการเปิดบัญชีเงินฝากในการทำใบนำส่งเงินฝากแต่ละคราวก็ดี ให้ระบุชื่อบัญชีว่า “เงินของวัด.....” ห้ามฝากในนามบุคคล หรือระบุชื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นเจ้าของเงิน

ในกรณีที่ฝากเงินไว้กับธนาคาร ให้ระบุชื่อผู้มีอำนาจถอนเงินได้อย่างน้อย ๓ คน คือ

๑) เจ้าอาวาส

๒) ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ที่เจ้าอาวาสแต่งตั้ง

๓) ผู้ที่เจ้าอาวาสเห็นสมควร

แต่การส่งจ่ายให้ลงนามในเช็คส่งจ่ายพร้อมกัน ๒ คน โดยมีเจ้าอาวาสลงนามด้วย ทุกครั้งจึงถอนเงินได้

(๓) เงินการกุศล การดูแลรักษาตลอดจนการใช้จ่ายเงิน ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค ถ้าผู้บริจาคมิได้แจ้งความประสงค์ไว้อย่างชัดเจนว่า จะให้เก็บรักษาที่ไหนอย่างไร วัดก็อาจจะปฏิบัติเช่นเดียวกับการเก็บรักษาเงินผลประโยชน์ของวัด

(๔) การจัดทำบัญชีวัด ให้ปฏิบัติดังนี้

๔.๑) การทำบัญชี ใช้รอบระยะเวลา ๑ ปีปฏิทิน โดยเริ่มจากวันที่ ๑ มกราคม ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคมของทุกปี

๔.๒) บัญชีที่วัดจัดทำนั้น ควรมีสมาชิกเงินสดและบัญชีแยกประเภท ควบคู่กับบัญชีรายรับ-รายจ่าย ด้วย

๔.๓) สมาชิกเงินสดจะใช้บัญชี ๓ ช่อง โดยมีช่องรายรับ-รายจ่าย และคงเหลือ วัดจะต้องยกยอดเงินสด ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ของปีที่แล้ว ยกมาเป็นเงินสดคงเหลือยกมา ณ วันที่ ๑ มกราคม ของปีที่ทำบัญชี และการลงบัญชีเงินสดจะต้องลงทุกวัน ในวันที่มีการรับเงิน-จ่ายเงิน จนถึงสิ้นเดือนแต่ละเดือนก็ให้รวมยอดทุกสิ้นเดือน และบวกเลขรวมยอดทุกเดือนเป็นข้อรวมแต่ต้นปีการที่ลงบัญชีสมาชิกเงินสดเพื่อให้ทราบว่ามีเงินสดคงเหลือในมือเท่าไร

๔.๔) หลังจากลงบัญชีในสมาชิกเงินสดแล้ว จะต้องนำรายการรับ-รายการจ่าย ทุกรายการไปลงบัญชีแยกประเภท โดยแยกประเภทของเงินที่รับ และเงินที่จ่ายไปด้วยว่ามีรายรับ-รายจ่าย แต่ละประเภทเท่าไร และรวมยอดแต่ละเดือนของรายรับ-รายจ่ายแต่ละประเภทว่ามีเท่าไร และให้รวมยอดแต่ละเดือนเป็นยอดรวมต้นปี เพื่อประโยชน์ในการทำ

รายงานบัญชีรับจ่ายในทุกเดือน เดือนละ ๑ ครั้ง และรายงานงบปีแสดงรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือ สำหรับปี โดยรายงานปีละ ๑ ครั้ง

๔.๕) เมื่อจัดทำบัญชีโดยสมุดบัญชีเงินสด บัญชีแยกประเภทให้เป็นปัจจุบันแล้ว ให้วัดเก็บรักษาไว้ที่วัด เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบในการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ขอเป็นวัดพัฒนา และเมื่อมีชาวบ้านมาร้องเรียนการเงินของวัด

๔.๖) เมื่อจัดทำบัญชีวัดทั้ง ๒ เล่มแล้ว ให้วัดนำตัวเลขรายละเอียดของรายรับ แต่ละประเภท รายจ่ายแต่ละประเภท ในแต่ละเดือน จัดทำรายงานบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด เพื่อส่งเจ้าคณะอำเภอในทุก ๑ เดือน และจัดทำงบปีแสดงรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือ สำหรับปี โดยรายงานปีละ ๑ ครั้ง โดยส่งรายงานไปยังเจ้าคณะอำเภอ

๔.๗) หน้าบัญชีในสมุดเงินสดให้ใช้หน้าบัญชีในบัญชีแยกประเภท เช่น รายรับ เงินบริจาคที่ใส่สมุดเงินสดหน้า ๑ ก็ให้ใส่ด้วยหน้าบัญชี ย.๑ ในสมุดเงินสดและในบัญชีแยกประเภท หน้าบัญชีให้ใส่ ง.ส.๑ คือ ออกมาจากสมุดเงินสด หน้า ๑

๔.๘) การลงบัญชีในสมุดเงินสด และบัญชีแยกประเภท จะต้องนำเลขที่ใบเสร็จรับเงิน และจ่ายเงินมาลงบัญชีทุกครั้ง

เมื่อเจ้าอาวาสได้มอบหมายให้เวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดทำบัญชีแล้ว ความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสยังไม่สิ้นสุด เจ้าอาวาสจะต้องตรวจตราดูแลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีด้วยว่าได้ปฏิบัติโดยเรียบร้อยและถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องก็สั่งให้แก้ไขให้ถูกต้อง ระยะเวลาที่เจ้าอาวาสจะตรวจ ควรตรวจทุกเดือน ไม่ควรทิ้งระยะเวลานานเกินไป นอกจากนี้ ยังตรวจได้เสมอ ในเมื่อมีความประสงค์จะตรวจ เมื่อเจ้าอาวาสได้ตรวจบัญชีถึงหน้าใดแล้ว ก็ให้บันทึกลงไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของหน้าบัญชีนั้นว่า “ตรวจแล้ว” พร้อมกับลงนาม และวันที่ตรวจกำกับไว้ด้วย ในการตรวจตราดูแลบัญชีเจ้าอาวาสอาจมอบหมายให้ภิกษุรูปอื่น ที่มีความรู้ทางบัญชีทำการตรวจแทนก็ได้

การตรวจบัญชีนั้น จะต้องตรวจสอบหลักฐานในการลงบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน โดยเอาเลขที่ของใบเสร็จรับเงินมาลงบัญชีด้วย แต่บางครั้งวัดจะจ่ายเงินค่าจ้างให้คนงาน วัดจะต้องทำหลักฐานให้เซ็นรับเงินโดยใช้ใบสำคัญรับเงินก็ได้ เช่น วัดจ่ายค่าเช่ารถยนต์ หรือ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ซึ่งไม่สามารถเรียกใบเสร็จรับเงินได้ ก็ต้องใช้ใบสำคัญรับเงินแทน

๑. วิธีการทำบัญชีการเงินของวัดแตกต่างกับบัญชีสากล ดังนี้

ก. การทำบัญชีการเงินของวัด มีบัญชีที่เป็นหลักใหญ่ ๆ ดังนี้

(๑) บัญชีรายรับ-รายจ่าย

(๒) บัญชีแยกประเภท

(๓) บัญชีงบปี แสดงรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือ (ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๒)

ข. การทำบัญชีสากล มีหลักใหญ่ ๆ ดังนี้

(๑) บัญชีสมุดเงินสด

(๒) บัญชีแยกประเภท

๒.๑) บัญชีแยกประเภททรัพย์สิน

๒.๒) บัญชีแยกประเภทบุคคล

๒.๓) บัญชีแยกประเภทรายได้ รายจ่าย

(๓) งบทดลอง

(๔) งบดุล

นอกจากที่กล่าวนี้ ยังมีแยกแยะไปอีกหลายประเภท เพราะเป็นบัญชีเกี่ยวกับการค้าขาย

๒. ความจำเป็นของการทำบัญชีมี ดังนี้

(๑) ภายใน ๖ เดือน หรือ ๑ ปี วัดมีรายได้เท่าไร

(๒) ภายใน ๖ เดือน หรือ ๑ ปี วัดมีรายจ่ายเท่าไร

(๓) วัดมีรายได้จากทางใดบ้าง

(๔) วัดต้องจ่ายเงินไปในกิจการอะไรบ้าง

(๕) ภายใน ๖ เดือน หรือ ๑ ปี วัดมีเงินสดเหลืออยู่เท่าใด

(๖) ภายใน ๖ เดือน หรือ ๑ ปี วัดเป็นหนี้สินผู้ใดบ้าง

(๗) ในปีที่แล้วมา มีรายได้อะไรสูงขึ้น หรือเท่าเดิม หรือลดลง

(๘) ในปีที่แล้วมา มีรายจ่ายอะไรเพิ่มขึ้น หรือลดลง

ความจำเป็นดังกล่าวนี้ ทำให้วัดสามารถทราบรายได้ รายจ่ายของวัดได้โดยละเอียด

๓. การจัดทำบัญชีนั้นใช้เวลา ดังนี้

การจัดทำทุกเดือน ทุก ๓ เดือน ทุก ๖ เดือน หรือทุกหนึ่งปีเพียงครั้งหนึ่งก็ได้ แล้วแต่ความจำเป็นของแต่ละวัด หากเป็นวัดที่มีรายได้ รายจ่ายมาก ควรทำบัญชีทุกเดือน ส่วนวัดที่มีรายได้ รายจ่ายน้อย ควรทำบัญชี ๓ เดือน หรือ ๖ เดือน หรือ ๑ ปี เพียงหนึ่งครั้งก็ได้

๔. เครื่องใช้ในการทำบัญชีมี ดังนี้

(๑) สมุดมีเส้นบรรทัด ปัจจุบันสมุดบัญชีเงินสดมีขายตามท้องตลาดหรือจะซื้อจากโรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติก็ได้ เพราะสมุดบัญชีที่โรงพิมพ์จัดพิมพ์จำหน่ายนั้นเป็นแบบที่กฎกระทรวงกำหนดให้ใช้ หากไม่สะดวกที่จะมาติดต่อกับทางโรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ก็ใช้สมุดบัญชีเงินสดที่พิมพ์ขายตามท้องตลาด

(๒) หมึกสีแดง และสีน้ำเงิน ปัจจุบันมีปากกาหมึกแห้ง จะใช้ปากกาหมึกแห้งทั้งสีแดงและสีน้ำเงินก็ได้

(๓) ไม้บรรทัดสำหรับตีเส้น จะใช้ไม้บรรทัดยาว ๑ นิ้วฟุต หรือยาวกว่านั้นก็ได้

(๔) หากไม่ใช้ปากกาหมึกแห้ง จะใช้หมึกสีแดงและสีน้ำเงิน ต้องมีปากกาปลายแหลมสำหรับตีเส้นและปากกาธรรมดาหรือปากกาหมึกซึมสำหรับเขียนข้อความ

บทที่ ๒

การจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด

๒.๑ วิธีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

๑) การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายจะต้องมีเงินสดสำหรับใช้จ่ายในกิจการนั้นหรือไม่

ต้องมีเงินสดสำหรับใช้จ่าย จะมากหรือน้อยก็แล้วแต่ฐานะของแต่ละวัด หากไม่มีเงินสดอยู่สำหรับใช้จ่ายแล้ว จะทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายไม่ได้ เมื่อเริ่มต้นทำบัญชีก็ต้องมีเงินสดจะได้มาโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น มีผู้บริจาคบำรุงวัด หรือทางวัดจัดงานการกุศลประจำปี หรือผลประโยชน์ของวัดก็ตาม โดยที่สุดแม้วัดจะกู้หนี้ยืมสินผู้ใดมาใช้จ่ายก็ตาม ก็ต้องลงบัญชีรายรับ-รายจ่ายเงินของวัด เงินจำนวนดังกล่าวมิใช่ว่าจะอยู่คงที่ ย่อมหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

๒) การจดบันทึกการรับ-จ่ายเงินของวัดเริ่มแต่เมื่อใด

วัดเริ่มลงมือทำบัญชี หากบางวัดไม่เคยทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายมาก่อนเลย เริ่มทำบัญชีวันใด ก็จดบันทึกการรับ-จ่ายในวันนั้น จะมีเงินมากน้อยเท่าใด ในวันทำบัญชี ก็คงใช้จ่ายเงินที่นับได้ในวันลงบัญชีนั้นเป็นจุดเริ่มต้น เช่น เงินสดในมือ หรือเงินสดในวันทำบัญชี หรือยอดเงินในวันทำบัญชีเป็นต้น ต่อจากนั้นต้องจดบันทึกการรับ-จ่ายทุกรายที่มีการรับ-จ่ายเงินในบัญชี

๓) การลงรายการรับ-จ่ายในสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย ลงอย่างไร

หากเป็นบัญชีสากล หรือบัญชีร้านค้า เรียกว่า “สมุดเงินสด” แต่ของวัดก็คงเรียกว่า “บัญชีรายรับ-รายจ่าย” นั่นเอง การลงรายการรับ-รายการจ่าย ก็ไม่ผิดแผกแตกต่างกันมากนัก คงอาศัยหลักอย่างเดียวกัน แต่สมุดเงินสดมีเลขหน้าบัญชีเรียงตามลำดับ เพื่อสะดวกในการทำบัญชีแยกประเภท จะได้อ้างว่า รายการใดได้จดบันทึกลงไว้ในสมุดเงินสดหน้าใดบ้าง

หลักในการลงบัญชี ต้องใช้สมุดข้างซ้ายทั้งหน้าสำหรับลงรายการรับเงิน สมุดข้างขวาทั้งหน้าสำหรับลงรายการจ่ายเงิน หรือจะจำไว้ง่าย ๆ ว่า “รับซ้าย-จ่ายขวา” ก็คือรายรับให้ลงข้างซ้าย รายจ่ายให้ลงข้างขวานั้นเอง

อนึ่ง การตีเส้น ให้ใช้หมึกสีแดง หรือปากกาหมึกแห้งสีแดง หากสมุดบัญชีมีเส้นช่องต่าง ๆ อยู่แล้ว เวลาตีเส้นคั่น หรือเส้นขวาง ให้ใช้หมึกสีแดง

๔) ช่องต่าง ๆ ในบัญชีรายรับ-รายจ่ายมี ดังนี้

(๑) ช่อง วัน เดือน ปี ที่มีการรับหรือจ่ายเงินในวัน เดือน ปีนั้น

(๒) ช่อง **รายการ** ใช้ลงรายการรับ หรือจ่าย ว่าได้เงินมาจากใคร หรือจากกิจการใด และจ่ายเงินให้ใคร หรือจ่ายไปเพื่อกิจการใด ในบัญชีสากล หรือบัญชีร้านค้า รายการรับ เขียนไว้หน้ารายการว่า “จาก” เช่น เงินสดคงเหลือ หรือจากนายดำ จากนายแดง เป็นต้น ส่วนรายการจ่าย เขียนไว้หน้ารายการว่า “โดย” เช่น โดยนายสุนทร หรือโดยค่าพาหนะ เป็นต้น

ส่วนบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด ช่องรายการรับและจ่าย จะใช้คำว่า “จาก” และ “โดย” ก็ได้ จะไม่ใช้ก็ได้ หากเป็นเงินสดคงเหลือ ก็ใช้ว่า “เงินสดคงเหลือ” หรือ “รับเงินจากนายดำ นายแดง หรือรับเงินการกุศล หรือเงินบำรุงวัด” เป็นต้น ในช่องรายการจ่ายก็ใช้ว่า “ค่าพาหนะ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา” เป็นต้น

(๓) ช่องใบสำคัญเลขที่หรือช่องเลขที่ใบสำคัญ ใช้ลงเลขที่ใบนำส่งเงิน และใบรับรองการจ่าย

สำหรับรายการรับ จะใช้อักษรย่อว่า “บ.ร. หรือ บ.ส.” ก็ได้ แล้วลงเลขเรียงตามลำดับก่อนหลัง เช่น “บ.ร. หรือ บ.ส. ๑ บ.ส. ๒” เป็นต้น เมื่อมีการส่งเงิน หรือรับเงินทุกครั้ง ก็ลงตามลำดับตั้งแต่ ๑-๒-๓-๔-๕ เป็นต้นไป ถ้าไม่ใช่ใบนำส่งเงิน จะใช้อนุโมทนาบัตรก็ใช้อักษรย่อว่า “อ.น. หรือ อ.บ.” ก็ได้ เรียงเลขตามลำดับตั้งแต่ ๑-๒-๓ ไป เช่น “อ.บ. ๑ อ.บ. ๒” เป็นต้น หรือจะใช้ใบเสร็จรับเงิน จะใช้อักษรย่อว่า “บ.ส. หรือ บ.ร.” ก็ได้

สำหรับรายการจ่าย ถ้ามีใบรับรองการจ่าย จะใช้อักษรย่อว่า “บ.จ.” ก็ได้ เช่น “บ.จ. ๑-๒-๓” เป็นต้น มีนัยอย่างเดียวกับรายการรับ

(๔) ช่อง **หน้าบัญชี** ใช้ลงหน้าบัญชีแยกประเภท ถ้าเป็นบัญชีแยกประเภทใช้ลงหน้าบัญชีสมุดเงินสด หรือบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้หน้าบัญชียันกัน ส่วนบัญชีรายรับ-รายจ่าย ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ ไม่มีหน้าบัญชี เพราะบัญชีแยกประเภททางคณะสงฆ์ไม่ค่อยนิยม จะมีบ้างก็เป็นส่วนน้อย ความมุ่งหมายที่แท้จริง ก็เพื่อต้องการให้วัดทุกวัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายไว้เป็นหลักฐานเท่านั้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดกรณีพิพาทในภายหลัง อันจะนำมาซึ่งความเสียหายแก่วัด แก่คณะสงฆ์ และแก่พระศาสนา ทั้งป้องกันมิให้เจ้าอาวาสปฏิบัติหน้าที่ผิดด้วย

(๕) ช่อง **จำนวนเงิน** ใช้ลงจำนวนเงินที่รับมา หรือจ่ายไป การลงตัวเลข จำนวนเงินนั้น ให้เขียนจากหลักหน่วยมาหาหลักสิบ หลักร้อยตามลำดับ หลักหน่วยควรเขียนให้ชิดติดกับเส้นทางขวามือในช่องจำนวนบาท อย่าลงตรงกลาง เพราะอาจมีผู้ทุจริตมาเติมตัวเลขลงไปทางขวามือได้ ถ้าเติมเลข ๐ ลงไปตัวหนึ่ง หรือสองตัว จะทำให้ค่าเพิ่มขึ้น

๒.๒ วิธีการลงบัญชี

๑) วิธีการลงบัญชีข้างรายการรับจะลงอย่างไร

เมื่อวัดได้รับเงินสดมาไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ เช่น รับเงินบำรุงวัด รับเงินจากงานประจำปี หรือเงินการกุศลอื่น ๆ จะเป็นเงินรายได้จากงานทอดกฐินหรือทอดผ้าป่าก็ตาม หรือมีผู้บริจาคก็ตาม จะต้องลงในช่องรายการรับ แม้แต่เงินสดที่มีเมื่อเริ่มทำบัญชีก็เช่นกัน ต้องลงในช่องรายการรับ การที่วัดมีเงินสดอยู่ก่อนทำบัญชานั้น แสดงว่าวัดต้องได้เงินมาก่อนแล้ว

ตัวอย่าง วัด..... เริ่มทำบัญชีรายรับ เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๖ มีรายการรับเงินในเดือนนี้

วันที่ ๑	รับเงินสดที่มีอยู่ก่อนทำบัญชี	๑๐,๐๐๐	บาท
๒	รับเงินบำรุงวัด	๑๐,๐๐๐	บาท
๓	รับเงินค่าพาติกรรมอิฐหักกากปูน	๑,๐๐๐	บาท
๔	รับเงินงานเทศน์มหาชาติ ปี ๒๕๕๖	๑๕,๐๐๐	บาท
๑๕	รับเงินบำรุงค่าไฟฟ้า	๑,๕๐๐	บาท
๑๖	รับเงินค่าสร้างกุฏิ ๑ ห้อง	๓๐,๐๐๐	บาท
๒๗	รับเงินค่าสร้างสะพาน	๕,๐๐๐	บาท
๒๘	รับเงินค่าบูรณะซุ้มประตูวัด	๒๐,๐๐๐	บาท

ตัวอย่างบัญชีรายรับของวัด.....

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
มี.ค.	๑	เงินสดคงเหลือ	บ.ส. ๑/๕๖	๑๐,๐๐๐	-		
	๒	เงินบำรุงวัด	๒/๕๖	๑๐,๐๐๐	-		
	๓	เงินค่าผาติกรรมอิฐหักกากปูน	๓/๕๖	๑,๐๐๐	-		
	๔	เงินงานเทศน์มหาชาติ ปี ๒๕๕๖	๔/๕๖	๑๕,๐๐๐	-		
	๑๕	เงินบำรุงค่าไฟฟ้า	๕/๕๖	๑,๕๐๐	-		
	๑๖	เงินค่าสร้างกุฏิ ๑ ห้อง	๖/๕๖	๓๐,๐๐๐	-		
	๒๗	เงินค่าสร้างสะพาน	๗/๕๖	๕,๐๐๐	-		
	๒๘	เงินค่าบูรณะซุ้มประตูวัด	๘/๕๖	๒๐,๐๐๐	-	๙๒,๕๐๐	-

เมื่อรวมจำนวนเงินข้างรายการรับแล้ว คงได้ผลลัพธ์ ๙๒,๕๐๐ บาท แสดงว่าเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ วัด..... ได้รับเงินรวมทั้งสิ้น ๙๒,๕๐๐ บาท (เงินสดคงเหลือเมื่อต้นเดือน ๑๐,๐๐๐ บาท เงินที่รับใหม่ ๘๒,๕๐๐ บาท) ลงไว้ในช่องรวมเงินตามตัวอย่าง สมมติว่า ทางวัดไม่ได้จ่ายเงินเลยตลอดเดือน จะต้องมีการเงินสดอยู่เต็มจำนวน ๙๒,๕๐๐ บาท จะผิดแม้แต่บาทเดียว หรือสตางค์เดียวก็ไม่ได้ หากบังเอิญเงินสดเหลืออยู่ ๙๒,๐๐๐ บาท หายจากบัญชีไป ๕๐๐ บาท ก็ต้องหาเหตุผลว่า เป็นเพราะเหตุใด อาจจะมีเหตุผิดพลาดได้หลายประการ เช่น

(๑) รวมนยอดบัญชีผิด หรือ

(๒) ผู้ทำบัญชีเอาเงินไปใช้เสีย ๕๐๐ บาท หรือ

(๓) ผู้รักษาเงินเอาเงินไปใช้เสีย ๕๐๐ บาท หรือ

(๔) ลงบัญชีรับจำนวนเงินมากกว่าที่รับจริงก็ได้

เพราะฉะนั้น ต้องตรวจสอบดูต้นข้าวใบเสร็จรับเงิน หรืออนุโมทนาบัตร หรือใบสำคัญคู่รับ หรือสำเนาใบรับเงิน และหลักฐานอื่น ๆ

ข้อสังเกต

จำนวนเงินตามที่ปรากฏในบัญชีจะต้องตรงกับตัวเงินในกำป็น หรือที่เก็บไว้เสมอ

๒) วิธีการลงบัญชีข้างรายการจ่ายจะลงอย่างไร

เมื่อเข้าใจวิธีการลงบัญชีข้างรายการรับแล้ว การลงในข้างรายการจ่ายก็ดำเนินการเช่นเดียวกัน สมมติว่า ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ วัด..... มีรายการจ่าย ดังนี้

วันที่ ๒	จ่ายค่าพาหนะ	๒๐	บาท
๓	จ่ายค่ากระดาษพิมพ์ ๕ รีม	๒๐๐	บาท
๔	จ่ายถวายพระเทศน์มหาชาติ ๑๓ รูป	๒,๖๐๐	บาท
๖	จ่ายค่าแรงงาน	๒๐๐	บาท
๑๘	จ่ายค่าไฟฟ้า	๒๕๕	บาท
๒๐	จ่ายค่าโทรศัพท์	๑๖๐	บาท
๓๑	จ่ายค่าสิ่งของและค่าแรงบูรณะซุ้มประตูวัด	๒๐,๐๐๐	บาท

(ให้ดูวิธีการลงรายการในบัญชีรายจ่าย ดังต่อไปนี้)

ตัวอย่าง บัญชีรายจ่ายของวัด.....

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการจ่าย	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
มี.ค.	๒	ค่าพาหนะ	บ.จ. ๑/๕๖	๒๐	-		
	๓	ค่ากระดาษพิมพ์ ๕ รีม	๒/๕๖	๒๐๐	-		
	๔	ค่าถวายพระเทศน์มหาชาติ ๑๓ รูป	๓/๕๖	๒,๖๐๐	-		
	๖	ค่าแรงงานตกแต่งสถานที่	๔/๕๖	๒๐๐	-		
	๑๘	ค่าไฟฟ้า	๕/๕๖	๒๕๕	-		
	๒๐	ค่าโทรศัพท์	๖/๕๖	๑๖๐	-		
	๓๑	ค่าสิ่งของและค่าแรงบูรณะซุ้มประตู	๗/๕๖	๒๐,๐๐๐	-	๒๓,๔๓๕	-

เมื่อถึงวันสิ้นเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ ไม่มีรายการใดจะจ่ายอีก เพราะรายการจ่ายรายการสุดท้ายเป็นวันที่ ๓๑ มีนาคม ก็เป็นอันสิ้นสุดของเดือนนี้ หากจะมีรายการจ่ายต่อไป ก็เป็นการจ่ายของเดือนหน้า คือเดือนเมษายน ๒๕๕๖

วิธีที่จะทราบผลลัพธ์ให้ปฏิบัติดังนี้ คือ ให้รวมจำนวนเงินข้างจ่ายด้วยดินสอหรือปากกาก็ได้ในสมุดหรือกระดาษแผ่นใดแผ่นหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่สมุดบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่กำลังทำอยู่ ก็จะทราบผลลัพธ์ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ จำนวน ๒๓,๔๓๕ บาท ลงไว้ในช่องรวมเงินตามตัวอย่าง

สรุปการรับ-จ่ายเงินในเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ จะมียอด ดังนี้

ยอดรายรับรวม ๙๒,๕๐๐ บาท

ยอดรายจ่ายรวม ๒๓,๔๓๕ บาท

ยอดรับมีจำนวนสูงกว่า ๖๙,๐๖๕ บาท

ผลของการทำบัญชีแสดงว่า ต้องมีเงินเหลือในมือ หรือในกำป็นจำนวน ๖๙,๐๖๕ บาท
ต่อไปนี้ให้ดูวิธีการลงบัญชีทั้งข้างรายรับและข้างรายจ่าย เพื่อทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

ตัวอย่างการลงบัญชีรายรับ-รายจ่าย ของวัด..... เดือนมีนาคม ๒๕๕๖
และสรุปยอดรายรับ รายจ่าย และเงินคงเหลือยกไป มีรูปแบบดังนี้

แบบที่ ๑
บัญชีรายรับของวัด.....

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
เดือน	วันที่			บาท	สต. .	บาท	สต. .
มี.ค.	๑	เงินสดคงเหลือ	บ.ส. ๑/๕๖	๑๐,๐๐๐	-		
	๒	เงินบำรุงวัด	๒/๕๖	๑๐,๐๐๐	-		
	๓	เงินค่าผาติกรรมอิฐหักกากปูน	๓/๕๖	๑,๐๐๐	-		
	๔	เงินงานเทศน์มหาชาติ ปี ๒๕๕๖	๔/๕๖	๑๕,๐๐๐	-		
	๑๕	เงินบำรุงค่าไฟฟ้า	๕/๕๖	๑,๕๐๐	-		
	๑๖	เงินค่าสร้างกุฏิ ๑ ห้อง	๖/๕๖	๓๐,๐๐๐	-		
	๒๗	เงินค่าสร้างสะพาน	๗/๕๖	๕,๐๐๐	-		
	๒๘	เงินค่าบูรณะซุ้มประตูวัด	๘/๕๖	๒๐,๐๐๐	-	๙๒,๕๐๐	-
		รวมทั้งสิ้น				๙๒,๕๐๐	-

บัญชีรายจ่ายของวัด.....

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการจ่าย	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
เดือน	วันที่			บาท	สต. .	บาท	สต. .
มี.ค.	๒	ค่าพาหนะ	บ.จ. ๑/๕๖	๒๐	-		
	๓	ค่ากระดาษพิมพ์ ๕ รีม	๒/๕๖	๒๐๐	-		
	๔	ค่าถวายพระเทศน์มหาชาติ ๑๓ รูป	๓/๕๖	๒,๖๐๐	-		
	๖	ค่าแรงงานตักแต่งสถานที่	๔/๕๖	๒๐๐	-		
	๑๘	ค่าไฟฟ้า	๕/๕๖	๒๕๕	-		
	๒๐	ค่าโทรศัพท์	๖/๔๘	๑๖๐	-		
	๓๑	ค่าสิ่งของและค่าแรงบูรณะซุ้มประตู	๗/๕๖	๒๐,๐๐๐	-	๒๓,๔๓๕	-
	๓๑	เงินคงเหลือยกไป			-	๖๙,๐๖๕	-
		รวมทั้งสิ้น				๙๒,๕๐๐	-

แบบที่ ๒

บัญชีรายรับของวัด.....

พ.ศ. ๒๕๕๖		รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
เม.ย.	๑	ยอดยกมา		๖๙,๐๖๕	-	๖๙,๐๖๕	-
	๓๐	ยอดยกไป				๖๙,๐๖๕	

หมายเหตุ : แบบนี้เป็นแบบที่ไม่มีรายการรับในเดือนนี้ คงมีแต่ยอดยกมาเท่านั้น เมื่อถึงเวลาสิ้นเดือน ก็ยกยอดไปเดือนหน้า ชิดเส้นแดงคันไว้ในช่องรายการรับดังที่แสดงไว้

บัญชีรายจ่ายของวัด.....

พ.ศ. ๒๕๕๖		รายการจ่าย	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
เม.ย.							

หมายเหตุ : เมื่อไม่มีรายการจ่าย ก็ไม่ต้องยกยอด คงชิดเส้นแดงคันช่องรายการต่าง ๆ ไว้ดังที่แสดงไว้

แบบที่ ๓

บัญชีรายรับของวัด.....

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
พ.ค.	๑	ยอดยกมา	บ.ส. ๙/๕๖	๖๙,๐๖๕	-	๖๙,๐๖๕	
	๒	เงินบำรุงค่าไฟฟ้า	๑๐/๕๖	๑,๕๐๐	-		
	๓	เงินค่าสร้างสะพาน	๑๑/๕๖	๕๐๐	-		
	๔	เงินค่าสร้างกุฏิ ๑ ห้อง	๑๒/๕๖	๓๐,๐๐๐	-	๓๒,๐๐๐	
		รวมทั้งสิ้น				๑๐๑,๐๖๕	-

หมายเหตุ : แบบที่แสดงไว้นี้เป็นแบบที่มีรายการน้อย

บัญชีรายจ่ายของวัด.....

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการจ่าย	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
พ.ค.	๕	ค่าสิ่งของและค่าแรงสร้างกุฏิ งวดที่ ๑/๒๕๕๖	บ.จ. ๘/๕๖	๖๐,๐๐๐	-		
	๓๐	ค่าไฟฟ้า	๙/๕๖	๕๗๐	-	๖๐,๕๗๐	
	๓๑	เงินคงเหลือยกไป			-	๔๐,๔๙๕	
		รวมทั้งสิ้น				๑๐๑,๐๖๕	-

หมายเหตุ : แบบที่แสดงไว้มีรายการน้อย หักค้ำเหนี่ยยกยอดไปเดือนต่อไปเท่านั้น
เมื่อยกยอดไป ต้องตั้งต้นใหม่ในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๖

แบบที่ ๔

บัญชีรายรับ-รายจ่าย ของวัด..... (ศบว.๕) เดือนมีนาคม ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
มี.ค.	๑	เงินสดคงเหลือ	บ.ส. ๑/๕๖			๑๐,๐๐๐	-
	๒	เงินบำรุงวัด	๒/๕๖	๑๐,๐๐๐	-		
	๓	เงินค่าพาติกรรมอิฐหักกากปูน	๓/๕๖	๑,๐๐๐	-		
	๔	เงินงานเทศน์มหาชาติ ปี ๒๕๕๖	๔/๕๖	๑๕,๐๐๐	-		
	๑๕	เงินบำรุงค่าไฟฟ้า	๕/๕๖	๑,๕๐๐	-		
	๑๖	เงินค่าสร้างกุฏิ ๑ ห้อง	๖/๕๖	๓๐,๐๐๐	-		
	๒๗	เงินค่าสร้างสะพาน	๗/๕๖	๕,๐๐๐	-		
	๒๘	เงินค่าบูรณะซุ้มประตูวัด	๘/๕๖	๒๐,๐๐๐		๘๒,๕๐๐	-
รวมทั้งสิ้น						๙๒,๕๐๐	-

ตรวจถูกต้องแล้ว

(ลงชื่อ).....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

บัญชีรายรับ-รายจ่าย ของวัด.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

ศบว.๕

พ.ศ. ๒๕๕๖		รายการจ่าย	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
มี.ค.	๒	ค่าพาหนะ	บ.จ. ๑/๕๖	๒๐	-		
	๓	ค่ากระดาษพิมพ์ ๕ รีม	๒/๕๖	๒๐๐	-		
	๔	ค่าถวายพระเทศน์มหาชาติ ๑๓รูป	๓/๕๖	๒,๖๐๐	-		
	๖	ค่าแรงงานตกแต่งสถานที่	๔/๕๖	๒๐๐	-		
	๑๘	ค่าไฟฟ้า	๕/๕๖	๒๕๕	-		
	๒๐	ค่าโทรศัพท์	๖/๕๖	๑๖๐	-		
	๓๑	ค่าสิ่งของและค่าแรง บูรณะซุ้มประตูวัด	๗/๕๖	๒๐,๐๐๐	-	๒๓,๔๓๕	-
	๓๑	เงินคงเหลือยกไป				๖๙,๐๖๕	-
รวมทั้งสิ้น						๙๒,๕๐๐	-

(ลงชื่อ) นาย.....

ผู้ทำบัญชี

ไวยาวัจกรวัด.....

๒.๓ คำอธิบายการลงบัญชี

เพื่อความเข้าใจง่ายในการปิดบัญชี รายรับ-รายจ่าย ยกยอดรายรับ-รายจ่ายไปหน้าใหม่ หรือเดือนใหม่ และควรใช้คำจำกัดความในการเรียกชื่อยอดเงิน จะอธิบายด้วยภาษาง่าย ๆ ดังต่อไปนี้

๑) เมื่อลงรายการในช่องรายการรับเต็มหน้าสมุดบัญชีแล้ว หากมีรายการมากที่จะต้องลงอีก แต่หน้าสมุดบัญชีหน้านั้นไม่พอ ให้ยกยอดเงินไปขึ้นหน้าใหม่ใช้คำจำกัดความว่า “ยอดยกไป” แล้วลงในสมุดบัญชีข้างรายการรับบรรทัดสุดท้าย เช่น รับตั้งแต่วันที่ ๑ ของเดือน เป็นต้นมา หรือตั้งแต่วันที่ทำบัญชีจะมีรายรับก็รายการก็ตาม พอเต็มหน้าสมุดบัญชีแล้วให้รวมเงินทั้งหมดในหน้านั้น ได้จำนวนเท่าใด ก็ยกยอดไปหน้าใหม่เท่าจำนวนนั้น “ยอดยกไป ๑๐,๐๐๐.-” หรือจะใช้อักษรย่อว่า “ย/ป ๑๐,๐๐๐.-” ก็ได้ เมื่อจะลงหน้าใหม่ในสมุดบัญชีข้างรายรับ ก็ต้องลงในบรรทัดแรกว่า “ยอดยกมา ๑๐,๐๐๐.-” หรือจะใช้อักษรย่อว่า “ย/ม ๑๐,๐๐๐.-” ก็ได้ แต่เพื่อความสะดวกในการรวมเงิน ควรลงรายการนี้ไว้ในช่องรวมเงินด้วย ต่อไปก็ลงรายการรับเงินอื่น ๆ ที่จำเป็นจะต้องลงในบัญชีรายรับนั้น

๒) การลงรายการในช่องรายการจ่ายก็เช่นกัน หากเต็มหน้าสมุดบัญชีแล้วแต่มีรายการจ่ายอีกมากที่จะต้องลง ก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน โดยใช้คำจำกัดความว่า “ยอดยกไป” แล้วลงในหน้าสมุดบัญชีข้างรายการจ่ายบรรทัดสุดท้าย เช่น มีรายการจ่ายหลายรายการรวมกันได้ ๑,๐๐๐ บาท ก็ยกไปขึ้นหน้าใหม่ข้างรายการจ่ายเหมือนกัน เช่น “ยอดยกไป ๑,๐๐๐.-” หรือใช้อักษรย่อว่า “ย/ป ๑,๐๐๐.-” เมื่อจะลงหน้าใหม่ในสมุดบัญชีข้างรายการจ่ายก็ต้องลงในบรรทัดแรกว่า “ยอดยกมา ๑,๐๐๐.-” หรือใช้อักษรย่อว่า “ย/ม ๑,๐๐๐.-” ก็ได้ แต่เพื่อความสะดวกในการรวมเงิน ควรลงในช่องรวมเงินด้วย แล้วจึงลงรายการจ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องลงในหน้าบัญชีรายจ่ายนั้น

๓) ในการปิดบัญชี เพื่อทราบผลว่า เมื่อสิ้นเดือนแล้ว มีรายรับ-รายจ่ายเท่าใด เงินคงเหลือเท่าใด ต้องรวมยอดรายรับทั้งหมดว่ามีจำนวนเท่าใด แล้วรวมรายจ่ายทั้งหมดว่ามีเท่าใด เอายอดรายจ่ายหักยอดรายรับ จะได้ผลลัพธ์เป็นเงินคงเหลือ ซึ่งจะต้องยกไปลงในหน้าบัญชี ข้างรายรับในเดือนถัดไป เช่น ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ มียอดรับ-จ่าย และเงินคงเหลือดังนี้

ยอดรับ	๙๒,๕๐๐ บาท
ยอดจ่าย	๒๓,๔๓๕ บาท
เงินคงเหลือ	๖๙,๐๖๕ บาท

เมื่อทราบเช่นนี้แล้ว เวลาปิดบัญชีเมื่อสิ้นเดือนให้นำเงินคงเหลือไปลงในช่องบัญชีข้างรายการจ่าย ในช่องรวมเงิน ยอดจ่ายรวม ๒๓,๔๓๕ บาท บวกกับเงินคงเหลืออีก ๖๙,๐๖๕ บาท จะได้ผลลัพธ์เป็น ๙๒,๕๐๐ บาท เลขจำนวนนี้ให้ลงไว้ในช่องรวมเงินข้างล่างสุดทั้ง ๒ ข้าง คือ ทั้งข้างรายรับและรายการจ่าย เพราะจำนวนเงินทั้ง ๒ ข้างบัญชีต้องได้ดุลกัน

ถึงจะถูกต้อน หากยอดเงินรวมทั้ง ๒ ข้างไม่ตรงกันถือว่าไม่ได้ดุล บัญชีนั้นผิดแน่นอน ถ้าได้ดุลกันก็เป็นอันว่าถูกต้อง ทั้งนี้ ต้องถ้อยยอดรวมเงินข้างบัญชีรายรับเป็นหลัก ดังตัวอย่างที่แสดงไว้ข้างต้นนั้น

๔) เงินคงเหลือนี้ ให้ใช้คำจำกัดความว่า **“เงินคงเหลือยกไป”** เงินจำนวนนี้ให้ยกไปลงในหน้าบัญชีข้างรายรับ บรรทัดแรกของเดือนต่อไป และควรลงในช่องรวมเงินด้วย เมื่อยกมาเดือนใหม่ ให้ลงในหน้าบัญชีข้างรายรับว่า **“เงินคงเหลือยกมา”** หรือ **“เงินคงเหลือ”** แล้วลงรายการรับรายอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องลงต่อไป

๕) บัญชีทั้งรายรับ-รายจ่ายนั้น เมื่อปิดหน้าบัญชีเดือนใหม่ หรือเดือนต่อไป เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ ๑ ของเดือนใหม่ ฉะนั้น เงินคงเหลือยกมาในเดือนใหม่ ก็ต้องตั้งต้นตั้งแต่วันที่ ๑ ของเดือน ส่วนรายการจ่ายแล้วแต่ความจำเป็น จ่ายวันใด ก็ลงวันนั้น

๖) คำว่า **“รวมทั้งสิ้น”** ด้านล่างทั้ง ๒ ข้างนั้น เป็นยอดรวม แสดงว่าบัญชีต้องได้ดุลกัน ดังที่กล่าวแล้วในข้อ ๓

๗) แบบบัญชีตามตัวอย่างที่ ๑ - ๒ - ๓ เป็นแบบสากลทั่วไป ส่วนแบบที่ ๔ ที่แสดงไว้ นั้น เป็นแบบตามกฎหมายกระทรวง นำมาแสดงไว้เพื่อให้ผู้ทำบัญชีมีความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น แบบที่ ๑ กับแบบที่ ๔ มีข้อความอย่างเดียวกัน ต่างกันแต่รูปแบบเท่านั้น ส่วนแบบที่ ๒ เป็นแบบที่ไม่มีรายการรับ-จ่าย คงมีแต่ **“ยอดยกมา และ ยอดยกไป”** ในข้างรายรับ ส่วนแบบที่ ๓ เป็นแบบที่มีรายการน้อย ให้ผู้ทำบัญชีศึกษาให้รู้ถึงวิธีการลงบัญชีตามความจำเป็นในเมื่อเกิดกรณีเช่นที่กล่าวนี้ขึ้น

ข้อที่ควรจำในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายมี ดังนี้

- ๑) รายการรับเงินและรายการเงินคงเหลือให้ลงในช่องรายการรับ เมื่อเริ่มทำบัญชี
- ๒) เมื่อจ่ายเงินออกไป ต้องลงในช่องรายการจ่าย
- ๓) การลงรายการในบัญชีรายรับ-รายจ่าย ให้จำไว้ว่า **“รับเข้า-จ่ายขวา”**
- ๔) ยอดเงินคงเหลือในบัญชี ต้องตรงกับตัวเงินสดในมือ หรือในกำป็น (ตู้เซฟ) หรือในหีบห่อของวัดที่เก็บรักษาไว้
- ๕) ถ้ายอดรวมเงินทั้งรายรับ-รายจ่ายเท่ากัน ก็ไม่มียอดยกไป หรือยอดเงินคงเหลือ และตัวเงินก็ไม่มีในมือ หรือในกำป็นของวัด
- ๖) วัดจะจ่ายเงินเกินกว่าจำนวนที่มีอยู่ในบัญชีในขณะใดขณะหนึ่ง ย่อมเป็นไปได้ ฉะนั้น บัญชีรายรับ-รายจ่าย จะมียอดจ่ายสูงกว่ายอดรับไม่ได้เป็นอันขาด
- ๗) เมื่อวัดจะจ่ายเงินเกินกว่ายอดรับในบัญชี วัดต้องยืมเงินจากที่ใดที่หนึ่ง มาลงบัญชี ข้างรายรับก่อน จึงจะจ่ายได้ ถ้าจ่ายเงินเกินกว่ายอดรับ ถือว่าบัญชีนั้นผิด เพราะย่อมเป็นไปได้

๘) การลงรายการรับในบัญชีรายรับ-รายจ่าย ควรพิจารณาให้รอบคอบ อย่าลงให้ผิดช่องกัน คือ อย่าลงรายการรับ ในช่องรายการจ่าย อย่าลงรายการจ่าย ในช่องรายการรับ จะทำให้บัญชีผิดพลาด

๙) เวลาปิดบัญชี ถ้ายอดรวมเงิน หรือยอดรวมทั้งสิ้นของบัญชีทั้ง ๒ ข้างไม่ตรงกัน หรือไม่เท่ากัน คือ ไม่ได้ดุล บัญชีนั้นผิดแน่นอน

๑๐) ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ถูกต้องตามแบบแล้ว มีเงินเหลือมากกว่าตัวเลขในบัญชี แสดงว่า บัญชีผิด หรืออาจเป็นเพราะผู้ทำบัญชีทำเงินหาย หรือเอาเงินไปใช้ หรือให้ใครหยิบยืมไป ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งก็ได้

๑๑) ถ้าปิดบัญชีแล้ว ยอดเงินคงเหลือยกไปลงหน้าใหม่แล้ว ผู้รักษาเงินหรือผู้ทำบัญชี เก็บเงินไว้ดี ไม่สูญหาย ไม่นำไปใช้ แต่ตัวเงินที่มีอยู่ในมือไม่ตรงกับตัวเลขในบัญชีมากเกินไป หรือน้อยเกินไป แสดงว่าบัญชีผิด อาจเป็นเพราะลงรายการผิด หรือเขียนตัวเลขสลับกัน หรือเขียนเลขผิดในรายการใดรายการหนึ่ง อาจจะเป็นรายรับ หรือรายจ่ายก็ได้ ต้องตรวจสอบให้พบที่ผิดให้ได้ หลักฐานที่จะตรวจสอบ มีใบสำคัญคู่รับ ใบสำคัญคู่จ่าย ใบเสร็จรับเงิน อนุโมทนาบัตร และสำเนารับ-จ่าย เป็นต้น

๑๒) การทำบัญชี หากเงินขาดจากบัญชีมากน้อยเท่าใด ผู้ทำบัญชี หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้สั่ง หรือเจ้าอาวาส มีส่วนรับผิดชอบ ต้องจดใช้ให้ครบตามจำนวนที่ขาดหากเงินเกินก็แสดงว่าลงรายการผิดหรือไม่ลงรายการรับ หรือลงรายการขาดไป ผู้ทำบัญชีต้องถือว่า “ไม่ให้ขาด-ไม่ให้เกิน” หรือ “อย่าให้ขาด-อย่าให้เกิน”

๑๓) ถ้าเขียนผิด อย่าลบ อย่าขีดแก้ ให้ขีดฆ่าด้วยหมึกสีแดง แล้วเขียนใหม่และลงชื่อกำกับไว้

๑๔) บัญชีที่มีรอยลบ ขูดแก้ ตกเติม ขีดฆ่า แล้วไม่ลงชื่อกำกับ ถือว่า “ส่อทุจริต”

๑๕) ในการปิดบัญชี ถ้ารายการข้างใดข้างหนึ่งมีมากกว่ากัน ให้ขีดเส้นแดงขวาง ในช่องรายละเอียดของข้างที่มีรายการน้อยกว่าเสีย เพื่อป้องกันมิให้ผู้อื่นมาเขียนรายการเพิ่มเติม

๑๖) เวลาปิดบัญชี ให้ตรวจดูรายการทั้ง ๒ ข้างว่า ข้างใดมีรายการมากกว่าบรรทัดกว่า ให้ขีดเส้นแดง ๑ เส้น คั่นช่องจำนวนเงินข้างนั้น และขีดอีก ๑ เส้น คั่นช่องจำนวนเงินทางตรงกันข้าม ในระดับที่ตรงกัน

๑๗) ให้เขียนจำนวนรวมของช่องจำนวนรวมทั้ง ๒ ข้าง ตามจำนวนที่บวกได้จากข้างรายรับ ลงในช่องข้างรายจ่ายด้วย เช่น รายรับรวมทั้งสิ้นได้ ๑,๐๐๐ บาท รายจ่ายรวมทั้งสิ้นก็ต้องได้ ๑,๐๐๐ บาทเท่ากัน

๑๘) เมื่อยอดยกบัญชีไปขึ้นหน้าใหม่แล้ว หากหน้าใดไม่มีรายการรับหรือจ่าย ขีดเส้นแดง ๑ เส้น คั่นช่องจำนวนเงิน แล้วขีดเส้นขวางเสีย เพื่อกันผู้อื่นมาเขียนรายการเพิ่มเติม เส้นขวางนี้ให้ขีดมาถึงบรรทัด “ยอดยกไป” หรือ “ย/ป”

คำที่ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับบัญชีมีอย่างไร

ในวิชาการบัญชี ทั้งบัญชีรายรับ-รายจ่าย บัญชีแยกประเภท หรือบัญชีอื่นใดก็ตาม อันเกี่ยวกับการรับ-จ่ายเงิน มีคำที่ควรทำความเข้าใจอยู่หลายคำ ซึ่งผู้ทำบัญชีควรสนใจ ดังนี้

- ๑) “**เงินสด**” หมายถึง ตัวเงินที่มีอยู่ในมือ หรือในกำป็นของวัด ในขณะที่ทำบัญชี
- ๒) “**การจดบันทึกรายการรับ-จ่าย**” หมายถึง การจดย่อยรายการรับ-จ่ายในสมุดบัญชี
- ๓) “**สมุดเงินสด**” หมายถึง สมุดบัญชีที่จดย่อยรายการรับ-จ่ายเงิน หรือ “บัญชีรายรับ-รายจ่าย” ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ ใช้เรียกอยู่ ซึ่งทางคณะสงฆ์ใช้อยู่ในปัจจุบัน
- ๔) “**ข้างรับเงิน**” หมายถึง บัญชีรายรับ สำหรับลงรายการรับเงินอยู่ด้านซ้ายมือ
- ๕) “**ข้างจ่ายเงิน**” หมายถึง บัญชีรายจ่าย สำหรับลงรายการจ่ายเงิน อยู่ด้านขวามือ
- ๖) “**รายการรับ - จ่าย**” หมายถึง คำอธิบายหรือรายละเอียดที่มีการรับ-จ่ายเงิน แต่ละครั้ง หรือแต่ละราย ซึ่งต้องลงไปในช่องรายการรับ-จ่าย ให้ถูกต้อง และชัดเจน
- ๗) “**วัน เดือน ปี**” หมายถึง วัน เดือน ปี ที่มีการรับ-จ่ายเงิน ซึ่งจะต้องลงให้ตรงกับวัน เดือน ปีนั้น
- ๘) “**จำนวนเงิน**” หมายถึง เงินที่รับมาหรือจ่ายไป
- ๙) “**รวมเงิน**” หมายถึง เงินที่รับมาหรือจ่ายไปในเดือนนั้น ๆ หรือในหน้าบัญชีนั้น ๆ
- ๑๐) “**เหรียญ**” หมายถึง ผู้มีหน้าที่รับเงิน เก็บรักษาเงิน และจ่ายเงิน
- ๑๑) “**ต้นข้าว**” หมายถึง ต้นข้าวใบเสร็จ หรือต้นข้าวอนุโมทนาบัตร ที่ผู้ทำบัญชีเก็บรักษาไว้
- ๑๒) “**ปลายข้าว**” หมายถึง ใบเสร็จ หรืออนุโมทนาบัตร ที่ผู้ทำบัญชีฉีกให้แก่ผู้จ่ายเงิน หรือผู้บริจาคเงินให้วัด
- ๑๓) “**สำเนา**” หมายถึง ข้อความเหมือนต้นฉบับ หรือความเดิม ต้นฉบับมีข้อความอย่างใด สำเนาต้องมีข้อความอย่างนั้น
- ๑๔) “**ใบรับเงิน**” หมายถึง ใบเสร็จรับเงิน, อนุโมทนาบัตร, ใบนำส่งเงิน หรือเอกสารที่ใช้รับเงิน หรือหลักฐานที่ใช้รับเงิน
- ๑๕) “**ผลลัพธ์**” หมายถึง จำนวนเลขที่ได้จากการบวก ลบ คูณ หาร
- ๑๖) “**ยอดบัญชี**” หมายถึง ยอดเงินที่เหลือ หรือเงินคงเหลือ หลังจากที่เราจ่าย (จำนวนเงินข้างจ่าย) หักรายรับ (จำนวนเงินข้างรับ) แล้ว จะได้เงินคงเหลือเรียกว่า “**ยอดบัญชี**” ซึ่งเขียนไว้บรรทัดสุดท้ายทางข้างรายจ่าย ก่อนปิดบัญชี หรือก่อนบัญชีได้ดุลในช่องจำนวนรวมเงินทั้ง ๒ ข้าง ยอดบัญชีนี้ เรียกว่า “**เงินคงเหลือยกไป**” หรือ “**ยอดยกไป**” ก็ได้
- ๑๗) “**ได้ดุล**” หมายถึง จำนวนรวมของช่องจำนวนรวมเงินสองข้างเท่ากันเรียกว่า “**ได้ดุล**” คือเท่ากัน หรือเสมอกัน เวลาปิดบัญชีข้างรายรับได้เท่าใด ข้างรายจ่ายก็ต้องได้เท่านั้น

๑๘) “ผลต่าง” หมายถึง ยอดบัญชี หรือยอดเงินคงเหลือ เรียกสั้น ๆ ว่า “ยอด” ก็ได้ ซึ่งได้เติมลงในข้างที่มีจำนวนรมน้อยกว่า เพื่อให้จำนวนรมนเงินทั้ง ๒ ข้างบัญชีได้ดุล

๑๙) “ปิดบัญชี” หมายถึง วิธีหายอดผลต่าง

๒๐) “ยอดรายรับ” หรือ “ยอดรับ” หมายถึง จำนวนรมนของรายรับทั้งหมด

๒๑) “ยอดรายจ่าย” หรือ “ยอดจ่าย” หมายถึง จำนวนรมนของรายจ่ายทั้งหมด

๒๒) “เส้นแทน” หรือ “เส้นฐาน” หมายถึง เส้นสีแดงที่ขีดใต้จำนวนยอดยกไป หรือ ยอดเงินคงเหลือยกไป แล้วขีดขวางในช่องรายการละเอียดข้างรายจ่ายโยงมาถึงช่อง “รวมทั้งสิ้น” หรือขีดเส้นใต้จำนวนเงินช่อง “จำนวนเงิน” และ “รวมเงิน” ทางช่องรายรับและ ขีดขวางมาถึงช่อง “รวมทั้งสิ้น”

๒๓) “รวมทั้งสิ้น” หมายถึง จำนวนเงินที่รวมรายรับ หรือรายจ่ายหมดแล้ว ถ้าปิดบัญชี หรือจบบัญชี หมายถึง จำนวนที่บัญชีได้ดุล

๒๔) “ใบสำคัญคู่รับ” หมายถึง ใบรับเงิน หรือใบนำส่งเงิน

๒๕) “ใบสำคัญคู่จ่าย” หมายถึง ใบรับรองการจ่าย หรือใบเสร็จ และอนุโมทนาบัตร ที่ผู้อื่น หรือวัดอื่นให้มา

๒.๔ ใบสำคัญคู่รับ-คู่จ่าย

๑) ใบสำคัญคู่รับ-คู่จ่ายมีความจำเป็นอย่างไร

ในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งตามหลักบัญชีสากล หรือบัญชีการค้าว่า “บัญชีสมุดเงินสด” หากไม่มีใบสำคัญคู่รับ-คู่จ่าย ประกอบเป็นหลักฐานแล้ว จะเป็นเหตุให้เกิดความลำบากยุ่งยากในภายหลังเมื่อได้ทำบัญชีนั้นไปนาน ๆ หลายเดือน หลายปี ยอดเงินก็มีมากขึ้น ได้มา จ่ายไป ผลสุดท้าย อาจหลงลืมได้ เวลาที่ต้องการตรวจสอบหลักฐานการรับ-จ่ายในเมื่อบัญชีเกิดความผิดพลาดบกพร่องขึ้น จะตรวจได้ยากเหลือเกิน หรือตรวจสอบไม่ได้เลย เมื่อความบกพร่องเกิดขึ้นเช่นนี้ผู้ทำบัญชี ก็ไม่พินิจ และบุคคลที่ต้องรับผิดชอบอย่างปฏิเสธไม่ได้คือ เจ้าอาวาส เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้แทน นิติบุคคล เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา จะต้องรับผิดชอบทางกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ กฎหมายอาญา ทางพระวินัยและทางจริยา ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ การทำบัญชี รายรับ-รายจ่ายจึงจำเป็นต้องมีใบสำคัญคู่รับ-คู่จ่ายกำกับบัญชี

๒) ใบสำคัญคู่รับ-คู่จ่ายมีประโยชน์ในการทำบัญชี คือ

- (๑) เป็นการช่วยความจำ
- (๒) เป็นการป้องกันความหลงลืม
- (๓) เป็นเหตุให้การทำบัญชีถูกต้อง ไม่ผิดพลาด
- (๔) เป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม
- (๕) เป็นหลักฐานในการรับ-จ่ายเงิน

(๖) สะดวกในการเก็บรักษา

(๗) ตรวจสอบได้ง่าย

๓) ใบนำส่งเงิน และใบสำคัญรับเงินมีวิธีใช้ ดังนี้

ใบนำส่งเงินและใบสำคัญรับเงิน ที่ให้เป็นแบบไว้ข้างท้ายนี้ จำเป็นมากในการทำบัญชี เพราะในบางเวลา หากซื้อของจากร้านค้า ร้านค้ามักจะไม่ค่อยออกใบเสร็จรับเงินให้ โดยที่เห็นว่าเป็นเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ ร้านค้าบางรายก็หลีกเลี่ยงไม่เขียนใบเสร็จรับเงินให้ หรือบางที่จ่ายค่าพาหนะ เช่น ค่ารถ ค่าเรือ ผู้ขับรถขับเรือจะไม่ออกใบเสร็จรับเงินหรือใบรับเงินให้แน่นอน แม้แต่จะซื้ออาหารเครื่องดื่ม ร้านขายอาหารหรือขายเครื่องดื่มทั่วไป จะไม่ออกใบเสร็จรับเงินหรือใบรับเงินให้

เมื่อกรณีเป็นเช่นนี้ การลงรายการในข้างจ่ายเงิน ก็ไม่มีหลักฐาน หากใช้จ่ายไปในการก่อสร้าง หรือการกุศล ซึ่งต้องจ่ายเงินมาก ยิ่งเป็นเหตุให้หะหลวม บกพร่องมากขึ้น แม้ในการรับเงินก็เช่นกัน

ฉะนั้น จึงเห็นสมควรที่ทางวัดจำเป็นต้องมีใบนำส่งเงิน และใบสำคัญรับเงิน ใช้กำกับบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างยิ่ง

วิธีใช้เอกสารทั้ง ๒ อย่างนี้สะดวกมาก และเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ดังที่กล่าวไว้แล้วในข้อ ๒ แห่งบทนี้ เพียงแต่กรอกรายการรับ-จ่ายลงไปในเอกสารทั้ง ๒ ประเภทนี้แล้วลงชื่อกำกับไว้ตามตัวอย่างข้างท้ายนี้ ก็อำนวยความสะดวกอย่างยิ่ง หากมีใบเสร็จรับเงิน หรือหลักฐานการจ่ายเงิน ซึ่งทางวัดจ่ายเงินไป ก็เอาใบเสร็จ หรือหลักฐานการจ่ายเงินนั้นแนบหลังใบรับรองการจ่ายไว้ แม้รายรับก็ปฏิบัติคล้ายคลึงกัน

๔) ยอดเงินสดคงเหลือในวันเริ่มทำบัญชีควรมีใบนำส่งเงินหรือไม่

ควรทำไว้เป็นหลักฐานตามตัวอย่างในบัญชีรายรับของวัดแบบสากล และแบบของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ หากไม่ทำไว้ นานไปจะค้นหาหลักฐานไม่พบว่าเงินจำนวนนี้ได้มาอย่างไร เมื่อทำไว้แล้วก็ป็นหลักฐานให้ทราบที่ไปที่มาของเงินยอดนี้ จะไม่เป็นเงินลอย จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องทำไว้ เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการทำบัญชี เป็นการปลดเปลื้องความผิดของเจ้าอาวาสและผู้ทำบัญชีด้วย

ส่วนเวลายกยอดบัญชี เช่น ยอดยกไป และยอดยกมา ในบัญชีรายรับ-รายจ่ายนั้น ไม่ต้องทำใบนำส่งเงิน และใบสำคัญรับเงิน เพราะเป็นการยกยอดตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์ของการทำบัญชีอยู่แล้ว หากต้องการทราบยอดดังกล่าว ก็สามารถหายอดได้ด้วยวิธีบวก-ลบจากยอดรับหรือจ่ายในหน้าบัญชีนั้น ๆ

๕) วิธีการลงรายการต่าง ๆ ในใบนำส่งเงิน และใบสำคัญรับเงิน

ใบนำส่งเงิน แบ่งเป็นช่องต่าง ๆ ดังนี้

(๑) ช่อง วันที่ ให้ลงวันที่ เดือน พ.ศ. ที่รับเงิน

(๒) ช่อง **นำส่งเงิน** ให้ลงให้ชัดเจนว่า ส่งเงินประเภทใด เช่น เงินการกุศลของวัด, เงินผลประโยชน์ของวัด, หรือค่าบูรณะปฏิสังขรณ์กุฏิ, ศาลาการเปรียญ เป็นต้น

(๓) ช่อง **จาก** ให้ลงว่ารับเงินจากใคร เช่น จากนายดำ นายแดง เป็นต้น

(๔) ช่อง **จำนวนเงิน** ให้ลงจำนวนเงินที่รับจริง มีกี่บาทกี่สตางค์ แล้วเขียนตัวหนังสือไว้ในวงเล็บด้วย เช่น จำนวนเงิน ๑๐๐ บาท (หนึ่งร้อยบาทถ้วน)

(๕) ช่อง **โดย** ให้ลงอนุโมทนาบัตร หรือใบเสร็จรับเงิน เล่มที่..... เลขที่..... เช่น โดยอนุโมทนาบัตร เล่มที่ ๑ เลขที่ ๑ หรือใบเสร็จรับเงิน เล่มที่ ๑ เลขที่ ๑ เป็นต้น

(๖) ช่อง **เป็นเงินค่า** ให้ลงว่าเป็นเงินค่าอะไร เช่น เป็นเงินค่าบำรุงวัด หรือเป็นเงินค่าเช่าอาคาร ห้องเลขที่ ๑๐๘/๑ เป็นต้น

(๗) ช่อง **หลักฐาน** ให้ลงว่า ลงวันที่ หรือส่งเงินวันที่ เช่น ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ หรือใช้ลงย่อ ๆ ว่า ลงวันที่ ๑ ต.ค. ๕๖ ก็ได้

(๘) ช่อง **ผู้นำส่ง** ให้ลงลายมือชื่อผู้ส่งเงิน หากคัดจากใบเสร็จรับเงินหรืออนุโมทนาบัตร ไม่ต้องลงลายมือชื่อผู้ส่งก็ได้ เพราะอนุโมทนาบัตร หรือใบเสร็จนั้นมีลายมือชื่อผู้รับเงินอยู่แล้ว หากผู้นำส่งเงินสามารถลงลายมือชื่อได้ก็เป็นหลักฐานยิ่งขึ้น

(๙) ช่อง **ผู้รับเงิน** ให้ลงลายมือชื่อผู้รับเงิน (เหรียญกษาปณ์) จะเป็นผู้ทำบัญชีหรือผู้รับเงินก็ได้

(๑๐) ช่อง **เงินฝากธนาคาร** หากได้ฝากธนาคารใดไว้ก็ให้ลงชื่อธนาคารนั้น พร้อมด้วยสมุดฝากธนาคาร เล่มที่ฝากนั้น เช่น ธนาคารกสิกรไทย สาขานบุรี เล่มที่ ๑๑๒๒ เป็นต้น

เมื่อลงรายการเรียบร้อยแล้ว ควรให้เจ้าอาวาสลงชื่อกำกับไว้ด้านล่างใบนำส่งเงิน (ดูตัวอย่างข้างท้ายนี้)

ใบสำคัญรับเงิน แบ่งเป็นช่องต่าง ๆ ดังนี้

(๑) ช่อง **วันที่** ให้ลงวัน เดือน ปี ที่จ่ายเงิน เช่น ๑ ตุลาคม ๒๕๕๖

(๒) ช่อง **ข้าพเจ้า...** ให้ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้รับเงิน

(๓) ช่อง **รายการ** ให้ลงรายการที่จ่ายเงิน เช่น ค่าบูรณะซุ้มประตูวัด หรือค่าพาหนะ เป็นต้น

(๔) ช่อง **จำนวนเงิน บาท - สต.** ให้ลงจำนวนเงินที่จ่ายจริง

(๕) ช่อง **รวมเป็นเงิน** หากมีรายการจ่ายหลากหลายรายการให้รวมยอดลงในรายการนี้ หรือแม้แต่จ่ายไปรายการเดียวก็รวมลงในช่องนี้เช่นกัน

(๖) ช่อง **วางได้รวมเงิน** ให้ลงจำนวนเงินเป็นตัวหนังสือ เช่น (หนึ่งร้อยบาทถ้วน)

(๗) ช่อง **นามผู้รับ** ด้านซ้ายมือ ให้ลงลายมือชื่อผู้รับเงิน และลงวัน เดือน ปี โดยย่อไว้ได้ลายมือชื่อ

(๘) ช่อง **นามผู้จ่าย** ด้านขวามือ ให้ลงลายมือชื่อผู้จ่ายเงิน แล้วลงวัน เดือน ปี โดยย่อไว้ได้ลายมือชื่อ

(๙) ช่อง **ผู้ตรวจรับรอง** ควรให้เจ้าอาวาสลงลายมือชื่อ (ดูตัวอย่างข้างท้ายนี้)

หนังสือนำส่งเงินของวัด.....
(ในวันเริ่มทำบุญซี)

ที่ บ.ส. ๑/๒๕๕๖

ตราประทับ
ชื่อวัด

วัด.....
ตำบล.... อำเภอ.... จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์

๑ มีนาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอนำส่งเงินของวัด.....

กราบนมัสการ เจ้าอาวาสวัด.....

ข้าพเจ้าขอนำส่งเงินสดคงเหลือ (ในวันเริ่มทำบุญซี).....

ดังรายการต่อไปนี้ คือ :-

จาก นาย..... ไวยาวัจกร

จำนวนเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

โดย นาย..... เป็นผู้เก็บรักษาตามคำสั่งเจ้าอาวาส

เป็นเงินค่า เงินสดคงเหลือ (ในวันเริ่มทำบุญซี)

หลักฐาน ส่งวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๖

ได้รับ - ส่งเงินตามรายการและจำนวนข้างบนนี้ เป็นการถูกต้องแล้ว

โดยมี

ผู้นำส่ง คือ นาย.....

ผู้รับเงิน คือ นาย.....

เงินตามรายการข้างบนนี้ ได้ฝากธนาคาร.....

แล้วตามหลักฐานสมุดเงินฝากกระแสรายวัน เล่มที่

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

๑ มีนาคม ๒๕๕๖

หนังสือนำส่งเงินของวัด.....
(เมื่อมีการรับบริจาคทำบุญ)

ที่ บ.ส. ๒/๒๕๕๖



วัด.....
ตำบล... อำเภอ... จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์

๒ มีนาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอนำส่งเงินของวัด.....

กราบนมัสการ เจ้าอาวาสวัด.....

ข้าพเจ้าขอนำส่งเงิน บำรุงวัด..... ดังรายการต่อไปนี้ คือ :-

จาก นาย.....

จำนวนเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน).....

เป็นเงินค่า บำรุงวัด.....

อนุโมทนาบัตร เล่มที่ ๑ เลขที่ ๑.....

หลักฐาน ส่งวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๖.....

ได้รับ - ส่งเงินตามรายการและจำนวนข้างบนนี้ เป็นการถูกต้องแล้ว

โดยมี

ผู้นำส่ง คือ นาย.....

ผู้รับเงิน คือ นาย.....

เงินตามรายการข้างบนนี้ ได้ฝากธนาคาร.....

แล้วตามหลักฐานสมุดเงินฝากกระแสรายวัน เล่มที่

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

๒ มีนาคม ๒๕๕๖

หนังสือการจ่ายเงินของวัด..... (เมื่อมีการจ่าย)

ตราประทับ
ชื่อวัด

ที่ บ.จ. ๑/๒๕๕๖

ใบสำคัญรับเงิน

เขียนที่ วัด.....

วันที่ ๒ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ข้าพเจ้า นาย..... ที่อยู่ส่วนงาน สำนักงานวัด.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....

ได้รับเงินจาก วัด..... ดังรายการต่อไปนี้

ที่	รายการ	จำนวนเงิน		หมายเหตุ
		บาท	สต.	
๑	ค่าพาหนะไปส่งหนังสือตามวัดต่าง ๆ	๒๐	-	

รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒๐ -

(ตัวอักษร)..... (ยี่สิบบาทถ้วน)

ลงชื่อ..... นาย..... (ผู้รับเงิน) ลงชื่อ..... นาย..... (ผู้จ่ายเงิน)
(..... นาย.....) (..... นาย.....)
..... ๑ / มี.ค. / ๕๖ ๑ / มี.ค. / ๕๖

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

ผู้ตรวจรับรอง

๒ มีนาคม ๒๕๕๖

ตราประทับ
ชื่อวัด

ที่ บ.จ. ๒/๒๕๕๖

ใบสำคัญรับเงิน

เขียนที่ วัด.....

วันที่ ๓๑ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ข้าพเจ้า นาย.....ที่อยู่ส่วนงาน บริษัทรับเหมาก่อสร้าง
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....
ได้รับเงินจาก วัด.....ดังรายการต่อไปนี้

ที่	รายการ	จำนวนเงิน		หมายเหตุ
		บาท	สต.	
๑	ค่าสิ่งของและค่าแรงบูรณะซุ้มประตูวัด	๒๐,๐๐๐	-	

รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒๐,๐๐๐ -
(ตัวอักษร).....(สองหมื่นบาทถ้วน)

ลงชื่อ.....นาย.....(ผู้รับเงิน) ลงชื่อ.....นาย.....(ผู้จ่ายเงิน)
(.....นาย.....)
.....๑ / มี.ค. / ๕๖

ลงชื่อ.....
(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

ผู้ตรวจรับรอง

๓๑ มีนาคม ๒๕๕๖

๒.๕ บัญชีงบปีแสดงรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือ

เรื่องบัญชีรายรับ-รายจ่ายเงินของวัด ตั้งแต่บพที่ ๑ ถึงบพที่ ๒ ได้อธิบายถึงเรื่องวิชาการบัญชี วิธีการทำบัญชี การรับและการจ่ายเงิน วิธีการลงบัญชี ข้อที่ควรจำและคำที่ควรทำความเข้าใจกับใบสำคัญคู่รับ-คู่จ่าย ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานสำคัญในการทำบัญชี พร้อมทั้งให้ตัวอย่างไว้ด้วย เพื่อความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น หวังว่าพระสังฆาธิการและเลขานุการคงจะได้รับความรู้พอสมควร

ต่อไปนี้จะได้อธิบายถึงบัญชีงบปีแสดงรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือตามความในข้อ ๖ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งกำหนดไว้ว่า

“ข้อ ๖ ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรายจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทิน ให้ทำบัญชีแสดงเงินรับเงินจ่าย และเงินคงเหลือ ทั้งนี้ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง”

๑) ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ กำหนดให้ทำบัญชีเกี่ยวกับการเงินมีกี่ประเภท

ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ กำหนดให้วัดต่าง ๆ ทำบัญชีเกี่ยวกับการเงินเพียง ๒ ประเภทเท่านั้น คือ

(๑) บัญชีรายรับ-รายจ่ายเงินของวัด

(๒) บัญชีงบปีแสดงรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือ

๒) บัญชีงบปีคืออะไร ต้องอิงอาศัยบัญชีรายรับ-รายจ่ายหรือไม่

บัญชีงบปี คือบัญชีที่แสดงยอดรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือ เมื่อสิ้นปีจะทำการก่อนสิ้นปีไม่ได้ เพราะจะได้ยอดไม่แน่นอน จึงต้องทำเมื่อสิ้นปี ตามความในข้อ ๖ แห่งกฎกระทรวง ฉบับนี้ก็ปรากฏชัดเจนว่า **“และเมื่อสิ้นปีปฏิทิน ให้ทำบัญชีแสดงเงินรับเงินจ่าย และเงินคงเหลือ”** หากทำก่อนสิ้นปี ก็เป็นการปฏิบัติไม่ชอบด้วยกฎกระทรวงฉบับนี้

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บัญชีงบปีนั้น จำเป็นต้องอิงอาศัยบัญชีรายรับ-รายจ่ายจะขาดเสียมิได้ หากไม่มีบัญชีรายรับ-รายจ่ายแล้ว จะทำบัญชีงบปีไม่ได้ เพราะยอดรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือในบัญชีงบปี ต้องเอามาจากบัญชีรายรับ-รายจ่าย

อนึ่ง บัญชีงบปี แสดงรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือ สำหรับปี หรือตลอดปี ถูตามปีปฏิทิน เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม สิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคมของปี ถ้าวัดใดเริ่มทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเมื่อกลางปี เช่น ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ก็นับจากวันที่ ๑ กรกฎาคม ไปสิ้นสุดเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม เช่นกัน แต่โดยปกติแล้ว วัดทั้งหลายเริ่มทำบัญชีกันตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ไปสิ้นสุดในวันที่ ๓๑ ธันวาคม

๓) ยอดเงินที่นำมาลงบัญชีงบปีนั้นหมายถึงเงินประเภทใดบ้าง

ยอดเงินที่นำมาลงในบัญชีงบปีนั้น หมายถึงเงินที่ทางวัดรับมาและจ่ายไปทุกประเภท เรื่องนี้ทางกรมการศาสนาได้จัดพิมพ์แบบบัญชีแยกประเภทของเงินไว้แล้วทั้งรายรับและรายจ่าย ซึ่งจะได้อธิบายให้ทราบโดยสังเขป ดังนี้

รายรับ

๑) ยอดเงินคงเหลือยกมา ๑ ม.ค. นั้น หมายถึงยอดเงินคงเหลือจากวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของปีที่แล้ว เช่น ปิดบัญชีเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ ยอดเงินคงเหลือยกมา ๑ มกราคม ๒๕๕๖ ก็คือยอดเงินคงเหลือเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ นั่นเอง

๒) เงินสด ที่นำมาลงในบัญชี หมายถึงเงินสดที่มีอยู่ในวันปิดบัญชี คือวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของปีที่แล้ว เช่น เริ่มทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๖ เงินสดที่เหลืออยู่ในขณะทำบัญชี คือเหลืออยู่ในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๕

๓) เงินฝากธนาคาร หมายถึงเงินที่วัดได้รับมา เช่น เงินการกุศล เงินผลประโยชน์ เมื่อทางวัดเห็นว่าเกินกว่าสามพันบาทแล้ว จึงนำไปฝากธนาคารไว้ เงินจำนวนนี้เป็นเงินรายได้ของวัด ทางวัดเพียงแต่เก็บรักษาสมุดฝากเงินธนาคารไว้เท่านั้น ไม่ต้องเก็บตัวเงิน เมื่อเวลาทำบัญชีในปี ต้องนำเอายอดของเงินจำนวนนี้มาลงบัญชีด้วย มิฉะนั้น ยอดเงินจะหายไป เช่น ปิดบัญชีในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เงินจำนวนนี้จะไปปรากฏในงบปีของ พ.ศ. ๒๕๕๖ แม้ปีต่อ ๆ ไปก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

๔) พันธบัตรรัฐบาล หมายถึงเงินที่ทางวัดนำไปซื้อพันธบัตรของรัฐบาลจากธนาคารแห่งประเทศไทย ทางวัดก็เก็บเพียงพันธบัตรไว้เท่านั้น ไม่ต้องเก็บตัวเงิน เวลาทำบัญชี ต้องเอายอดของเงินจำนวนนี้มาลงบัญชีด้วย ปฏิบัติเช่นเดียวกับเงินฝากธนาคาร

อนึ่ง เรื่องเงินฝากธนาคารก็ดี พันธบัตรรัฐบาลก็ดี หากทางวัดมิได้ทำบัญชีแยกประเภท ก็เพียงแต่นำเอายอดเงินฝากมาลงในรายการรับของงบบปีเท่านั้น ไม่ต้องลงรายการในช่องรายการจ่ายในบัญชีรายรับ-รายจ่ายเงินของวัด เว้นแต่บางวัดจะทำบัญชีแยกประเภท จึงจะมียอดเงินฝากธนาคาร หรือซื้อพันธบัตรรัฐบาล ลงในช่องรายการจ่ายในหน้าบัญชีรายจ่าย

สำหรับบัญชีแยกประเภทนั้น จะได้อธิบายไว้ในบทต่อ ๆ ไป ถ้าเห็นว่าจะเป็น การยุ่งยาก ลำบากในการทำบัญชี ก็ทำบัญชีเพียง ๒ ประเภทตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๒ ก็เป็นอันใช้ได้

๕) ค่าเช่า หมายถึงเงินรายได้ที่ทางวัดจัดให้เช่าที่ดิน หรืออาคารของวัด ซึ่งทางวัด จัดประโยชน์เอง

๖) เงินช่วยค่าภาษี หมายถึงเงินที่ผู้เช่าอาคาร หรือที่ดิน ช่วยออกค่าภาษีให้แก่ทางวัด เพราะเวลาเสียภาษีที่ดินหรือภาษีโรงเรือนให้แก่ทางรัฐบาล หรือเทศบาล หรือสุขาภิบาล ทางวัดจะต้องจ่ายเงินทดลองไปก่อน แล้วเรียกเก็บจากผู้เช่าที่ดินหรืออาคารภายหลัง โดยที่ ทางวัดไม่ต้องจ่ายขาด ซึ่งทำให้วัดต้องขาดทุน ถือเสมือนว่าเป็นรายได้ของวัดเช่นกัน ความจริงแล้ววัดไม่ได้เงินจำนวนนี้มาเป็นกำไรของวัดเลย แต่ตามหลักวิชาการบัญชีก็ต้อง ลงในช่องรายรับ และเมื่อจ่ายชำระภาษีก็ลงในช่องรายการจ่าย เพื่อให้บัญชีสมดุลกัน เมื่อได้ รับมาและจ่ายไป

๗) ค่าธรรมเนียม หมายถึง เงินที่ทางวัดได้รับจากผู้เช่าอาคาร หรือที่ดิน เช่น ค่าธรรมเนียมในการประกันสัญญาค่าธรรมเนียมในการต่อสัญญา ค่าธรรมเนียมในการต่อเติมอาคาร

๘) ค่าบำรุง หมายถึงเงินที่มีผู้บริจาคบำรุงวัด หรือบำรุงค่าสิ่งของเครื่องใช้หรือบำรุงสถานที่บำเพ็ญกุศลของวัด เป็นต้น

๙) ค่าดอกเบี้ย หมายถึงเงินค่าดอกเบี้ย หรือผลประโยชน์ตอบแทน ที่ทางวัดนำเงินต้นไปฝากธนาคารต่าง ๆ แล้วทางธนาคารคิดดอกเบี้ยให้ตามกฎหมาย ทั้งประเภทฝากออมทรัพย์ และฝากประจำ ๓ เดือน ๖ เดือน ๑๒ เดือน แม้เงินที่ซื้อพันธบัตรรัฐบาลก็มีดอกเบี้ย เช่นธนาคารอื่น ๆ แต่ดอกเบี้ยจากพันธบัตรนั้น ทางธนาคารแห่งประเทศไทยจ่ายให้ ๖ เดือนต่อครั้งหนึ่ง จำนวนครึ่งหนึ่งของดอกเบี้ยในปีนั้น ๆ เงินจำนวนนี้เป็นรายได้ของวัด ต้องนำมาลงบัญชีด้วย ไม่รวมกับเงินต้นที่ฝากธนาคารหรือเงินที่ซื้อพันธบัตรรัฐบาล หากไม่นำมาลงบัญชีรายรับ ยอดเงินทางข้างรายรับจะหายไป แต่ตัวเงินจะเกินบัญชี

๑๐) เงินรับบริจาค หรือเงินการกุศลต่าง ๆ หมายถึง เงินที่ได้จากการจัดงานการกุศลต่าง ๆ ของวัด เช่น งานก่อพระเจดีย์ทราย งานถวายสลากภัต งานถวายผ้าอาบน้ำฝน งานตักบาตรข้าวสาร งานเทศน์มหาชาติ งานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น

๑๑) รายรับอื่น ๆ หมายถึง เงินที่ทางวัดได้รับมาเป็นรายได้ของวัดเป็นกรณีพิเศษจากรายได้ประจำ เช่น เงินบูรณะวัด หรือเงินค่าก่อสร้างเสนาสนะ และถาวรวัตถุต่าง ๆ ภายในวัด เป็นต้น

รายจ่าย

๑) ค่าก่อสร้างซ่อมแซม หมายถึงเงินที่ทางวัดต้องจ่ายไปในการก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ และถาวรวัตถุภายในวัด เช่น ก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์อุโบสถ ศาลาการเปรียญ ศาลาบำเพ็ญกุศล กุฏิ ถนอม สะพาน เป็นต้น

๒) นิตยภัต เงินเดือน ค่าใช้สอย หมายถึงเงินที่ทางวัดต้องจ่ายไปเป็นค่านิตยภัตครูสอนปริยัติธรรมบ้าง เป็นเงินเดือนคนงานวัด หรือภารโรงบ้าง และค่าใช้สอยต่าง ๆ เช่น ค่าถ่าน ค่าใบชา เป็นต้น

๓) ค่าภาษี หมายถึงเงินค่าภาษีที่ดิน ค่าภาษีโรงเรือน ที่วัดต้องจ่ายทดลองไปก่อน แม้จะเรียกคืนจากผู้เช่าได้ภายหลังก็ตาม แต่หลักเกณฑ์ในการทำบัญชีถือว่ามีรายจ่ายต้องลงในรายการจ่าย เพื่อมิให้ยอดเงินในบัญชีผิด ถ้าไม่ลงรายการจ่ายยอดเงินในบัญชีข้างรายรับจะสูงขึ้น เพราะรับเงินช่วยค่าภาษีมาจากผู้เช่าแล้ว แต่ตัวเงินจะเท่าเดิม แสดงว่าเงินค่าภาษีหายไป เท่ากับไม่ได้มีการเสียภาษี

๔) **ค่าส่วนลดจากการจัดประโยชน์ ๕%** หมายถึงเงินที่ทางวัดต้องเสียไป ๕% ของเงินค่าเช่าและค่าธรรมเนียมที่ได้รับในปีนั้น เงินจำนวนนี้หากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้จัดประโยชน์แทนวัด ต้องหักส่วนลดให้แก่ผู้จัดประโยชน์แทนวัดดังกล่าว ๕% ของเงินค่าเช่าและค่าธรรมเนียม เพื่อเป็นค่าวัสดุสำนักงาน เช่น ค่ากระดาษ หรือหมึกพิมพ์ และอื่น ๆ เป็นต้น หากทางวัดจัดประโยชน์เอง ก็ไม่ต้องเสีย ๕% และไม่ต้องลงในรายการจ่าย

๕) **ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์** หมายถึง เงินที่ทางวัดต้องจ่ายเป็นค่าน้ำประปา ค่ากระแสไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ ซึ่งเทศบาล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ เรียกเก็บจากทางวัด วัดใดใช้ก็จะต้องเสีย และต้องลงบัญชีรายจ่าย

๖) **รายจ่ายอื่น ๆ** หมายถึงเงินรายจ่ายประเภทเบ็ดเตล็ด เช่น ค่าพาหนะ ค่าแรงงานคนงาน ค่าซื้อของใช้ในวัด หรือค่ารางวัลคนงาน เป็นต้น แล้วแต่ทางวัดจะจ่ายตามความจำเป็นและความเหมาะสมกับปริมาณงานนั้น ๆ และบุคคลนั้น ๆ นอกจากรายจ่าย ๕ รายการข้างต้นนี้ หากมีรายการอื่นใด ที่จะต้องจ่ายนอกเหนือไปจากรายการที่มีอยู่ ผู้ทำบัญชีก็เพิ่มรายการเข้ามาอีกได้

อนึ่ง เมื่อลงยอดรายรับ-รายจ่ายตลอดปีแล้ว ให้รวมเงินยอดรายรับ ลบด้วยยอดรายจ่ายก็จะทราบยอดเงินคงเหลือเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของปี แล้วลงในช่องรวมเงินของช่องรวมเงินข้างรายรับ และข้างรายจ่าย จะได้ยอดเงินเท่ากันทั้ง ๒ ข้าง คือบัญชีจะได้ดุลหรือสมดุล ตามที่กล่าวมาแล้วในเรื่องการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

ส่วนในช่องหมายเหตุนั้น ใจความชัดเจนอยู่แล้ว เพียงแต่เก็บเงินคงเหลือของปีปัจจุบัน ในวันที่ ๓๑ ธันวาคม เป็นเงินสด เงินฝากธนาคาร หรือพันธบัตรรัฐบาลมาใส่ไว้เท่านั้นเอง มีจำนวนมากน้อยเท่าใด ก็ใส่ไว้เท่านั้นตามความจริง ไม่มีปัญหายุ่งยากลำบากที่จะต้องอธิบายแต่ประการใด

๒.๖ บัญชีงบปีแสดงรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือสำหรับปี สิ้นสุด ๓๑ ธันวาคม

ในบทนี้ จะได้แสดงตัวอย่างในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเงินของวัด และบัญชีงบปีแสดงรายรับ-รายจ่าย และเงินคงเหลือสำหรับปี สิ้นสุด ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ เพื่อให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น

แต่บัญชีรายรับ-รายจ่ายนั้น จะแสดงไว้เฉพาะรายการรับ-รายจ่าย

สมมติว่า วัด..... มีการรับเงิน และจ่ายเงินมาตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ มีรายการดังจะแสดงต่อไป แต่ในการแสดงตัวอย่างนี้ จะแสดงเฉพาะจำนวนบาท ส่วนเศษสตางค์จะไม่แสดงไว้ เพื่อให้ท่านพระสังฆาธิการ และเลขานุการเข้าใจง่ายขึ้น เมื่อเวลาทำบัญชีจริง ๆ ก็ย่อมจะมีเศษสตางค์ ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้

๒.๗ ตัวอย่างหนังสือนำส่งเงิน ใบสำคัญรับเงิน และตัวอย่างบัญชีรายรับ-รายจ่ายและบัญชีงบปี

จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย (บัญชีเงินสด)

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการรับ-รายการจ่าย	รายการรับ	รายการจ่าย	จำนวนสุทธิ
เดือน	วันที่				
ม.ค.	๑	ยอดยกมา (เงินคงเหลือ)	๒๕,๐๐๐		๒๕,๐๐๐
	๑	รับเงินค่าเช่าอาคาร (๒๕ ราย)	๒,๕๐๐		๒๗,๕๐๐
	๑	รับเงินค่าเช่าที่ดิน (๑๐ ราย)	๕๐๐		๒๘,๐๐๐
	๑	จ่ายค่านิตยภัตครูสอนปริยัติธรรม		๒,๐๐๐	๒๖,๐๐๐
	๑	จ่ายค่าเงินเดือนคนงาน		๕๐๐	๒๕,๕๐๐
	๑	จ่ายค่าถ่านและค่าใบชา		๑๐๐	๒๕,๔๐๐
	๔	นายอำนวยการบำรุงวัด	๕๐		๒๕,๔๕๐
	๕	ค่าธรรมเนียมต่อสัญญาเช่า	๑,๕๐๐		๒๖,๙๕๐
	๒๐	จ่ายค่าน้ำประปา ประจำเดือน ธ.ค. ๕๕		๑๐๐	๒๖,๘๕๐
	๒๐	จ่ายค่าไฟฟ้า ประจำเดือน ธ.ค. ๕๕		๒๐๐	๒๖,๖๕๐
	๒๐	จ่ายค่าโทรศัพท์ ประจำเดือน ธ.ค. ๕๕		๒๕๐	๒๖,๔๐๐
	๓๑	รับเงินผ้าป่า	๑๐,๐๐๐		๓๖,๔๐๐
	๓๑	ค่าพาหนะ และค่าเครื่องดื่มคนช่วยงาน		๒๕๐	๓๖,๑๕๐
ก.พ.	๑	จ่ายค่านิตยภัตครูสอนปริยัติธรรม		๒,๐๐๐	๓๔,๑๕๐
	๑	ค่าเงินเดือนคนงาน		๕๐๐	๓๓,๖๕๐
	๑	ค่าถ่านและค่าใบชา		๑๐๐	๓๓,๕๕๐
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒,๕๐๐		๓๖,๐๕๐
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐		๓๖,๕๕๐
	๓	นายอำนวยการบำรุงวัด	๑๐๐		๓๖,๖๕๐
	๒๐	ค่าน้ำประปา ประจำเดือน ม.ค.		๑๕๐	๓๖,๕๐๐
	๒๐	จ่ายค่าไฟฟ้า ประจำเดือน ม.ค.		๙๕๐	๓๕,๕๕๐
	๒๐	จ่ายค่าโทรศัพท์ ประจำเดือน ม.ค.		๒๑๐	๓๕,๓๔๐
	๒๘	ผาติกรรมวิธีหักกากปูน	๕๐๐		๓๕,๘๔๐
	๒๘	ค่าบูรณะศาลาบำเพ็ญกุศล		๑๐,๐๐๐	๒๕,๘๔๐
มี.ค.	๑	จ่ายค่านิตยภัตครูสอนปริยัติธรรม		๒,๐๐๐	๒๓,๘๔๐
	๑	ค่าเงินเดือนคนงาน		๕๐๐	๒๓,๓๔๐
	๑	ค่าถ่านและค่าใบชา		๑๐๐	๒๓,๒๔๐
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒,๕๐๐		๒๕,๗๔๐
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐		๒๖,๒๔๐
	๕	รับเงินค่าเช่าสวน ปี ๒๕๕๕	๓,๐๐๐		๒๙,๒๔๐

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการรับ-รายการจ่าย	รายการรับ	รายการจ่าย	จำนวนสุทธิ
เดือน	วันที่				
มี.ค.	๖	รับเงินค่าเช่านา ปี ๒๕๕๕	๗๐,๐๐๐		๙๙,๒๔๐
	๑๒	ค่าภาษีโรงเรือน		๙,๐๐๐	๙๐,๒๔๐
	๑๒	ค่าภาษีที่ดิน		๑๒๐	๙๐,๑๒๐
	๑๕	นายอุทัยบำรุงวัด	๕๐๐		๙๐,๖๒๐
	๒๐	ค่าน้ำประปา ประจำเดือน ก.พ.		๑๔๐	๙๐,๔๘๐
	๒๐	ค่าไฟฟ้า ประจำเดือน ก.พ.		๙๕๐	๘๙,๕๓๐
	๒๐	ค่าโทรศัพท์ ประจำเดือน ก.พ.		๒๕๐	๘๙,๒๘๐
	๓๑	นายสวัสดิ์บำรุงวัด	๓๐๐		๘๙,๙๘๐
เม.ย.	๑	จ่ายค่านิตยภัตครูสอนปริยัติธรรม		๒,๐๐๐	๘๗,๙๘๐
	๑	ค่าเงินเดือนคนงาน		๕๐๐	๘๗,๐๘๐
	๑	ค่าถ่านและค่าใบชา		๑๐๐	๘๖,๙๘๐
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒,๕๐๐		๘๙,๔๘๐
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐		๘๙,๙๘๐
	๑๒	ค่าทราย ๑๐ คิว		๔๐๐	๘๙,๕๘๐
	๑๒	ค่ากระดาษทำธงและอื่น ๆ		๒๐๐	๘๙,๓๘๐
	๑๓	ค่าปุ๋ยพาทย์		๓๕๐	๘๙,๐๓๐
	๑๓	ถวายพระเทศน์ ๓ รูป		๖๐๐	๘๘,๔๓๐
	๑๕	รับเงินสุทธิงานสงกรานต์	๒,๕๐๐		๙๐,๙๓๐
	๑๕	รับเงินกัณฑ์เทศน์	๒,๒๓๐		๙๓,๑๖๐
	๑๕	รางวัลคนงาน ๔ คน		๒๐๐	๙๒,๙๖๐
	๒๐	ค่าน้ำประปาประจำเดือน มี.ค.		๑,๐๖๐	๙๑,๙๐๐
	๒๐	ค่าไฟฟ้าประจำเดือน มี.ค.		๑,๐๖๐	๙๐,๘๔๐
	๒๐	ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน มี.ค.		๒๕๐	๙๐,๕๙๐
พ.ค.	๑	จ่ายค่านิตยภัตครูสอนปริยัติธรรม		๒,๐๐๐	๘๘,๕๙๐
	๑	ค่าเงินเดือนคนงาน		๕๐๐	๘๘,๐๙๐
	๑	ค่าถ่านและค่าใบชา		๑๐๐	๘๗,๙๙๐
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒,๕๐๐		๙๐,๔๙๐
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐		๙๐,๙๙๐
	๒๐	ค่าน้ำประปาประจำเดือน เม.ย.		๑๖๐	๙๐,๘๓๐
	๒๐	ค่าไฟฟ้าประจำเดือน เม.ย.		๑,๐๕๐	๘๙,๗๘๐
	๒๐	ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน เม.ย.		๓๐๐	๘๙,๔๘๐
	๒๑	รับเงินสุทธิงานสลากภัต	๓,๕๓๕		๙๓,๐๑๕
	๒๑	รางวัลคนงาน ๔ คน		๒๐๐	๙๒,๘๑๕

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการรับ-รายการจ่าย	รายการรับ	รายการจ่าย	จำนวนสุทธิ
เดือน	วันที่				
มิ.ย.	๑	จ่ายค่านิตยภัตครูสอนปรียัติธรรม		๒,๐๐๐	๙๐,๘๑๕
	๑	ค่าเงินเดือนคนงาน		๕๐๐	๙๐,๓๑๕
	๑	ค่าถ่านและค่าใบชา		๑๐๐	๙๐,๒๑๕
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒,๕๐๐		๙๒,๗๑๕
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐		๙๓,๒๑๕
	๒๐	ค่าน้ำประปาประจำเดือน พ.ค.		๑๗๐	๙๓,๐๔๕
	๒๐	ค่าไฟฟ้าประจำเดือน พ.ค.		๑,๒๐๐	๙๑,๘๔๕
	๒๐	ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน พ.ค.		๒๓๐	๙๑,๖๑๕
	๒๑	รับเงินสุทธิงานถวายผ้าอาบน้าฝน	๖,๒๒๐		๙๗,๘๓๕
	๒๗	รางวัลคนงาน ๔ คน		๒๐๐	๙๗,๖๓๕
ก.ค.	๑	จ่ายค่านิตยภัตครูสอนปรียัติธรรม		๒,๐๐๐	๙๕,๖๓๕
	๑	ค่าเงินเดือนคนงาน		๕๐๐	๙๕,๑๓๕
	๑	ค่าถ่านและค่าใบชา		๑๐๐	๙๕,๐๓๕
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒,๕๐๐		๙๗,๕๓๕
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐		๙๘,๐๓๕
	๔	นายสุวัฒน์ถวายบำรุงวัด	๒๐๐		๙๘,๒๓๕
	๔	นายสำรองถวายบำรุงวัด	๒๐๐		๙๘,๔๓๕
	๒๐	ค่าน้ำประปาประจำเดือน มิ.ย.		๒๐๐	๙๘,๒๓๕
	๒๐	ค่าไฟฟ้าประจำเดือน มิ.ย.		๑,๐๐๐	๙๗,๒๓๕
	๒๐	ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน มิ.ย.		๒๔๐	๙๖,๙๙๕
	๒๙	นางอุทัยวรรณถวายบำรุงวัด	๓๐๐		๙๗,๒๙๕
ส.ค.	๑	จ่ายค่านิตยภัตครูสอนปรียัติธรรม		๒,๐๐๐	๙๕,๒๙๕
	๑	ค่าเงินเดือนคนงาน		๕๐๐	๙๔,๗๙๕
	๑	ค่าถ่านและค่าใบชา		๑๐๐	๙๔,๖๙๕
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒,๕๐๐		๙๗,๑๙๕
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐		๙๗,๖๙๕
	๑๑	รับเงินสุทธิงานตักบาตรข้าวสาร	๑,๕๐๐		๙๙,๑๙๕
	๑๑	ค่าข้าวสาร ๒๐ กระสอบ		๕,๐๐๐	๙๔,๑๙๕
	๑๑	ถวายพระเทศน์ ๔ รูป		๘๐๐	๙๓,๓๙๕
	๑๑	ค่าแรงคนงาน ๔ คน		๒๐๐	๙๓,๑๙๕
	๒๐	ค่าน้ำประปาประจำเดือน ก.ค.		๑๕๐	๙๓,๐๔๕
	๒๐	ค่าไฟฟ้าประจำเดือน ก.ค.		๑,๐๐๐	๙๒,๐๔๕
	๒๐	ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน ก.ค.		๒๕๐	๙๑,๗๙๕

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการรับ-รายการจ่าย	รายการรับ	รายการจ่าย	จำนวนสุทธิ
เดือน	วันที่				
ก.ย.	๑	ค่านิตยภัตครูสอนปริยัติธรรม		๒,๐๐๐	๘๙,๗๙๕
	๑	ค่าเงินเดือนคนงาน		๕๐๐	๘๙,๒๙๕
	๑	ค่าถ่านและค่าใบชา		๑๐๐	๘๙,๑๙๕
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒,๕๐๐		๙๑,๖๙๕
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐		๙๒,๑๙๕
	๕	รับเงินช่วยค่าภาษี	๙,๑๒๐		๑๐๑,๓๑๕
	๒๐	ค่าน้ำประปาประจำเดือน ส.ค.		๑๕๐	๑๐๑,๑๖๕
	๒๐	ค่าไฟฟ้าประจำเดือน ส.ค.		๗๐๐	๑๐๐,๔๖๕
	๒๐	ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน ส.ค.		๒๐๐	๑๐๐,๒๖๕
	๓๐	รับเงินสุทธิงานเทศน์มหาชาติ	๑๑,๕๘๐		๑๑๑,๘๔๕
	๓๐	ถวายพระเทศน์มหาชาติ ๑๓ รูป		๑,๙๕๐	๑๐๙,๘๙๕
	๓๐	ถวายพระเทศน์ปฐกวีลีลา ๒ รูป		๔๐๐	๑๐๙,๔๙๕
	๓๐	ค่าปี่พาทย์		๗๐๐	๑๐๘,๗๙๕
	๓๐	รางวัลคนงาน ๕ คน		๕๐๐	๑๐๘,๒๙๕
	๓๐	ค่าเครื่องดื่มและค่าเบ็ดเตล็ด		๒๐๐	๑๐๘,๐๙๕
ต.ค.	๑	ค่านิตยภัตครูสอนปริยัติธรรม		๒,๐๐๐	๑๐๖,๐๙๕
	๑	ค่าเงินเดือนคนงาน		๕๐๐	๑๐๕,๕๙๕
	๑	ค่าถ่านและค่าใบชา		๑๐๐	๑๐๕,๔๙๕
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒,๕๐๐		๑๐๗,๙๙๕
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐		๑๐๘,๔๙๕
	๗	รับเงินพระกฐินพระราชทานบำรุงวัด	๑๐,๐๐๐		๑๑๘,๔๙๕
	๗	ค่าดอกไม้งานพระกฐินพระราชทาน		๕๐๐	๑๑๗,๙๙๕
	๗	รางวัลคนงาน		๒๐๐	๑๑๗,๗๙๕
	๒๐	ค่าน้ำประปาประจำเดือน ก.ย.		๒๐๐	๑๑๗,๕๙๕
	๒๐	ค่าไฟฟ้าประจำเดือน ก.ย.		๑,๐๐๐	๑๑๖,๕๙๕
	๒๐	ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน ก.ย.		๓๐๐	๑๑๖,๒๙๕
พ.ย.	๑	ค่านิตยภัตครูสอนปริยัติธรรม		๒,๐๐๐	๑๑๔,๒๙๕
	๑	ค่าเงินเดือนคนงาน		๕๐๐	๑๑๓,๗๙๕
	๑	ค่าถ่านและค่าใบชา		๑๐๐	๑๑๓,๖๙๕
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒,๕๐๐		๑๑๖,๑๙๕
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐		๑๑๖,๖๙๕
	๒๐	นางนารีถวายบำรุงวัด	๑,๐๐๐		๑๑๗,๖๙๕
	๒๐	ค่าน้ำประปาประจำเดือน ต.ค.		๑๗๐	๑๑๗,๕๒๕
	๒๐	ค่าไฟฟ้าประจำเดือน ต.ค.		๑,๐๐๐	๑๑๖,๕๒๕
	๒๐	ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน ต.ค.		๒๓๐	๑๑๖,๒๙๕

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการรับ-รายการจ่าย	รายการรับ	รายการจ่าย	จำนวนสุทธิ
เดือน	วันที่				
ธ.ค.	๑	ค่านิตยภัตครูสอนปรียัติธรรม		๒,๐๐๐	๑๑๔,๒๙๕
	๑	ค่าเงินเดือนคนงาน		๕๐๐	๑๑๓,๗๙๕
	๑	ค่าถ่านและค่าใบชา		๑๐๐	๑๑๓,๖๙๕
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒,๕๐๐		๑๑๖,๑๙๕
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐		๑๑๖,๖๙๕
	๒๐	นายบุญถวายบำรุงวัด	๕,๐๐๐		๑๒๑,๖๙๕
	๒๐	ค่าน้ำประปาประจำเดือน พ.ย.		๑๖๐	๑๒๑,๕๓๕
	๒๐	ค่าไฟฟ้าประจำเดือน พ.ย.		๑,๑๐๐	๑๒๐,๔๓๕
	๒๐	ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน พ.ย.		๓๕๐	๑๒๐,๐๘๕
	๒๕	ค่าผาติกรรมอิฐหักกากปูน	๕๐๐		๑๒๐,๕๘๕
	๓๐	ค่าดอกเบี้ยธนาคารประเภทฝากประจำ	๔,๘๐๐		๑๒๕,๓๘๕
	๓๐	ค่าดอกเบี้ยธนาคารประเภทฝากออมทรัพย์	๑,๓๕๐		๑๒๖,๗๓๕
	๓๐	ค่าบูรณะกุฏิ ๑ หลัง		๓๕,๐๐๐	๙๑,๗๓๕

ตัวอย่างหลังจากลงบัญชีเงินสดแล้วทำใบนำส่งเงิน (เดือนมกราคม)

ที่ บ.ส. ๑/๒๕๕๖	<div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; width: 100px; height: 100px; margin: 0 auto; display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <div style="text-align: center;"> ตราประทับ ชื่อวัด </div> </div>	วัด..... ตำบล.... อำเภอ.... จังหวัด.... รหัสไปรษณีย์..... ๑ มกราคม ๒๕๕๖
เรื่อง ขอนำส่งเงินของวัด..... กราบนมัสการ เจ้าอาวาสวัด..... ข้าพเจ้าขอนำส่งเงินสดคงเหลือ จากบัญชีรายรับ-รายจ่าย พุทธศักราช ๒๕๕๕ ดังรายการต่อไปนี้ คือ :-		
จาก	นาย..... ไวยาวัจกร	
จำนวนเงิน	๒๕,๐๐๐ บาท (สองหมื่นห้าพันบาทถ้วน)	
โดย	นาย..... เป็นผู้เก็บรักษาตามคำสั่งเจ้าอาวาส	
เป็นเงินค่า	เงินสดคงเหลือ (ในวันเริ่มทำบัญชี)	
หลักฐาน	ส่งวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๖	
ได้รับ - ส่งเงินตามรายการและจำนวนข้างบนนี้ เป็นการถูกต้องแล้ว โดยมี		
ผู้นำส่ง คือ	นาย..... ไวยาวัจกร	
ผู้รับเงิน คือ	พระ.....	
เงินตามรายการข้างบนนี้ ได้ฝากธนาคาร..... กรุงเทพฯ สาขา..... แล้วตามหลักฐานสมุดเงินฝากกระแสรายวัน เล่มที่..... ๑		

ลงชื่อ

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

๑ มกราคม ๒๕๕๖

ที่ บ.ส. ๒/๒๕๕๖

ตราประทับ
ชื่อวัด

วัด.....

ตำบล... อำเภอ... จังหวัด....

รหัสไปรษณีย์

๑ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอนำส่งเงินของวัด.....

กราบเรียน เจ้าอาวาสวัด.....

ข้าพเจ้าขอนำส่งเงิน ค่าเช่าอาคาร ดังรายการต่อไปนี้ คือ :-

จาก พระ..... (เจ้าหน้าที่สำนักงานวัด)

จำนวนเงิน ๒,๕๐๐ บาท (สองพันห้าร้อยบาทถ้วน)

เป็นเงินค่า รับเงินค่าเช่าอาคาร (๒๕ ราย)

อนุโมทนาบัตร เล่มที่ ๑ เลขที่ ๑-๒๕

หลักฐาน ส่งวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๖

ได้รับ - ส่งเงินตามรายการและจำนวนข้างบนนี้ เป็นการถูกต้องแล้ว

โดยมี

ผู้นำส่ง คือ พระ..... (เจ้าหน้าที่สำนักงานวัด)

ผู้รับเงิน คือ นาย..... (ไวยาวัจกร)

เงินตามรายการข้างบนนี้ ได้ฝากธนาคาร กรุงไทย สาขา.....

แล้วตามหลักฐานสมุดเงินฝากกระแสรายวัน เล่มที่ ๑


ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

๑ มกราคม ๒๕๕๖

ที่ บ.ส. ๓/๒๕๕๖


 ตราประทับ
ชื่อวัด

วัด.....

ตำบล... อำเภอ... จังหวัด....

รหัสไปรษณีย์

๑ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอนำส่งเงินของวัด.....

กราบเรียน เจ้าอาวาสวัด.....

ข้าพเจ้าขอนำส่งเงิน ค่าเช่าที่ดิน..... ดังรายการต่อไปนี้ คือ :-

จาก พระ..... (เจ้าหน้าที่สำนักงานวัด)

จำนวนเงิน ๕๐๐ บาท (ห้าร้อยบาทถ้วน)

เป็นเงินค่า รับเงินค่าเช่าที่ดิน (๑๐ ราย)

อนุโมทนาบัตร เล่มที่ ๑ เลขที่ ๒๖-๓๕

หลักฐาน ส่งวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๖

ได้รับ - ส่งเงินตามรายการและจำนวนข้างบนนี้ เป็นการถูกต้องแล้ว

โดยมี

ผู้นำส่ง คือ พระ..... (เจ้าหน้าที่สำนักงานวัด)

ผู้รับเงิน คือ นาย..... (ไวยาวัจกร)

เงินตามรายการข้างบนนี้ ได้ฝากธนาคาร กรุงไทย สาขา.....

แล้วตามหลักฐานสมุดเงินฝากกระแสรายวัน เล่มที่ ๑

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

๑ มกราคม ๒๕๕๖

ตราประทับ
ชื่อวัด

ที่ บ.ส. ๔/๒๕๕๖

วัด.....

ตำบล.... อำเภอ.... จังหวัด....

รหัสไปรษณีย์

๔ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอนำส่งเงินของวัด.....

กราบเรียน เจ้าอาวาสวัด.....

ข้าพเจ้าขอนำส่งเงิน บำรุงวัด..... ดังรายการต่อไปนี้ คือ :-

จาก นาย.....

จำนวนเงิน ๕๐ บาท (ห้าสิบบาทถ้วน).....

เป็นเงินค่า บำรุงวัด.....

อนุโมทนาบัตร เล่มที่ ๑ เลขที่ ๓๖.....

หลักฐาน ส่งวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๖.....

ได้รับ - ส่งเงินตามรายการและจำนวนข้างบนนี้ เป็นการถูกต้องแล้ว

โดยมี

ผู้นำส่ง คือ พระ..... (เจ้าหน้าที่สำนักงานวัด)

ผู้รับเงิน คือ นาย..... (ไวยาวัจกร)

เงินตามรายการข้างบนนี้ ได้ฝากธนาคาร..... กรุงเทพฯ สาขา.....

แล้วตามหลักฐานสมุดเงินฝากกระแสรายวัน เล่มที่ ๑.....

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

๔ มกราคม ๒๕๕๖

ตราประทับ
ชื่อวัด

ที่ บ.ส. ๕/๒๕๕๖

วัด.....

ตำบล.... อำเภอ.... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์

๕ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอนำส่งเงินของวัด.....

กราบเรียน เจ้าอาวาสวัด.....

ข้าพเจ้าขอนำส่งเงิน ค่าธรรมเนียม..... ดังรายการต่อไปนี้ คือ :-

จาก พระ..... (เจ้าหน้าที่สำนักงานวัด)

จำนวนเงิน ๑,๕๐๐ บาท (หนึ่งพันห้าร้อยบาทถ้วน)

เป็นเงินค่า ค่าธรรมเนียมต่อสัญญาเช่า

อนุโมทนาบัตร เล่มที่..... เลขที่.....

หลักฐาน ส่งวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๖

ได้รับ - ส่งเงินตามรายการและจำนวนข้างบนนี้ เป็นการถูกต้องแล้ว

โดยมี

ผู้นำส่ง คือ พระ..... (เจ้าหน้าที่สำนักงานวัด)

ผู้รับเงิน คือ นาย..... (ไวยาวัจกร)

เงินตามรายการข้างบนนี้ ได้ฝากธนาคาร..... กรุงเทพฯ สาขา.....

แล้วตามหลักฐานสมุดเงินฝากกระแสรายวัน เล่มที่..... ๑

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

๕ มกราคม ๒๕๕๖

ตราประทับ
ชื่อวัด

ที่ บ.ส. ๖/๒๕๕๖

วัด.....

ตำบล... อำเภอ... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์

๓๑ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอนำส่งเงินของวัด.....

กราบเรียน เจ้าอาวาสวัด.....

ข้าพเจ้าขอนำส่งเงิน ผ้าป่าสามัคคี..... ดังรายการต่อไปนี้ คือ :-

จาก พระ..... (เจ้าหน้าที่สำนักงานวัด)

จำนวนเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

เป็นเงินค่า ผ้าป่าสามัคคี.....

อนุโมทนาบัตร เล่มที่ ๑..... เลขที่ ๓๗.....

หลักฐาน ส่งวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๖.....

ได้รับ - ส่งเงินตามรายการและจำนวนข้างบนนี้ เป็นการถูกต้องแล้ว

โดยมี

ผู้นำส่ง คือ พระ..... (เจ้าหน้าที่สำนักงานวัด)

ผู้รับเงิน คือ นาย..... (ไวยาวัจกร)

เงินตามรายการข้างบนนี้ ได้ฝากธนาคาร..... กรุงเทพฯ สาขา.....

แล้วตามหลักฐานสมุดเงินฝากกระแสรายวัน เล่มที่ ๑.....

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

๓๑ มกราคม ๒๕๕๖

ตราประทับ
ชื่อวัด

ที่ บ.จ. ๑/๒๕๕๖

ใบสำคัญรับเงิน

เขียนที่ วัด.....

วันที่ ๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ข้าพเจ้า พระ..... ที่อยู่ส่วนงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัด.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....

ได้รับเงินจาก วัด..... ดังรายการต่อไปนี้

ที่	รายการ	จำนวนเงิน		หมายเหตุ
		บาท	สต.	
๑	ค่านิตยภัตครูสอนปริยัติธรรม	๒,๐๐๐	-	

รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒,๐๐๐ -

(ตัวอักษร)..... (สองพันบาทถ้วน)

ลงชื่อ..... พระ..... (ผู้รับเงิน) ลงชื่อ..... พระ..... (ผู้จ่ายเงิน)
(..... พระ.....)
..... ๑ / ม.ค. / ๕๖

(..... พระ.....)
..... ๑ / ม.ค. / ๕๖

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

ผู้ตรวจรับรอง

๑ มกราคม ๒๕๕๖

ตราประทับ
ชื่อวัด

ที่ บ.จ. ๒/๒๕๕๖

ใบสำคัญรับเงิน

เขียนที่ วัด.....

วันที่ ๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ข้าพเจ้า นาย..... ที่อยู่ส่วนงาน วัด.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....

ได้รับเงินจาก วัด..... ดังรายการต่อไปนี้

ที่	รายการ	จำนวนเงิน		หมายเหตุ
		บาท	สต.	
๑	ค่าเงินเดือนคนงาน	๕๐๐	-	

รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๕๐๐ -

(ตัวอักษร).....(ห้าร้อยบาทถ้วน)

ลงชื่อ.....นาย.....(ผู้รับเงิน) ลงชื่อ.....พระ.....(ผู้จ่ายเงิน)
(.....นาย.....) (.....พระ.....)
.....๑./.....ม.ค./๕๖.....๑./.....ม.ค./๕๖.....

ลงชื่อ.....
(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

ผู้ตรวจรับรอง

๑ มกราคม ๒๕๕๖

ตราประทับ
ชื่อวัด

ที่ บ.จ. ๓/๒๕๕๖

ใบสำคัญรับเงิน

เขียนที่ วัด.....

วันที่ ๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ข้าพเจ้า นาย..... ที่อยู่ส่วนงาน วัด.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....

ได้รับเงินจาก วัด.....ดังรายการต่อไปนี้

ที่	รายการ	จำนวนเงิน		หมายเหตุ
		บาท	สต.	
๑	จ่ายค่าถ่านและค่าใบชา	๑๐๐	-	

รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๑๐๐ -

(ตัวอักษร).....(หนึ่งร้อยบาทถ้วน)

ลงชื่อ.....นาย.....(ผู้รับเงิน) ลงชื่อ.....พระ.....(ผู้จ่ายเงิน)
(.....นาย.....) (.....พระ.....)
๑ / ม.ค. / ๕๖ ๑ / ม.ค. / ๕๖

ลงชื่อ.....
(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

ผู้ตรวจรับรอง

๑ มกราคม ๒๕๕๖

ตราประทับ
ชื่อวัด

ที่ บ.จ. ๔/๒๕๕๖

ใบสำคัญรับเงิน

เขียนที่ วัด.....

วันที่ ๒๐ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ข้าพเจ้า..... ที่อยู่ส่วนงาน ประปา.....

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....

ได้รับเงินจาก วัด..... ดังรายการต่อไปนี้

ที่	รายการ	จำนวนเงิน		หมายเหตุ
		บาท	สต.	
๑	จ่ายค่าน้ำประปา ประจำเดือน ธ.ค. ๕๕	๑๐๐	-	

รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๑๐๐ -

(ตัวอักษร)..... (หนึ่งร้อยบาทถ้วน)

ลงชื่อ..... ประปา..... (ผู้รับเงิน) ลงชื่อ..... พระ..... (ผู้จ่ายเงิน)

(..... ประปา.....)

(..... พระ.....)

๒๐ / ม.ค. / ๕๖

๒๐ / ม.ค. / ๕๖

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

ผู้ตรวจรับรอง

๒๐ มกราคม ๒๕๕๖



ที่ บ.จ. ๕/๒๕๕๖

ใบสำคัญรับเงิน

เขียนที่ วัด.....

วันที่ ๒๐ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ข้าพเจ้า.....ที่อยู่ส่วนงาน ไฟฟ้า.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....

ได้รับเงินจาก วัด.....ดังรายการต่อไปนี้

ที่	รายการ	จำนวนเงิน		หมายเหตุ
		บาท	สต.	
๑	จ่ายค่าไฟฟ้า ประจำเดือน ธ.ค. ๕๕	๒๐๐	-	

รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒๐๐ -

(ตัวอักษร).....(สองร้อยบาทถ้วน)

ลงชื่อ.....ไฟฟ้า.....(ผู้รับเงิน) ลงชื่อ.....พระ.....(ผู้จ่ายเงิน)

(.....ไฟฟ้า.....)

(.....พระ.....)

.....๒๐./.....ม.ค...../.....๕๖.....

.....๒๐./.....ม.ค...../.....๕๖.....

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

ผู้ตรวจรับรอง

๒๐ มกราคม ๒๕๕๖

ตราประทับ
ชื่อวัด

ที่ บ.จ. ๖/๒๕๕๖

ใบสำคัญรับเงิน

เขียนที่ วัด.....

วันที่ ๒๐ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ข้าพเจ้า..... ที่อยู่ส่วนงาน โทรศัพท์.....

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....

ได้รับเงินจาก วัด..... ดังรายการต่อไปนี้

ที่	รายการ	จำนวนเงิน		หมายเหตุ
		บาท	สต.	
๑	จ่ายค่าโทรศัพท์ ประจำเดือน ธ.ค. ๕๕	๒๕๐	-	

รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒๕๐ -

(ตัวอักษร)..... (สองร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

ลงชื่อ.....โทรศัพท์..... (ผู้รับเงิน) ลงชื่อ.....พระ..... (ผู้จ่ายเงิน)
(.....โทรศัพท์.....) (.....พระ.....)
๒๐ / ม.ค. / ๕๖ ๒๐ / ม.ค. / ๕๖

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

ผู้ตรวจรับรอง

๒๐ มกราคม ๒๕๕๖



ที่ บ.จ. ๗/๒๕๕๖

ใบสำคัญรับเงิน

เขียนที่ วัด.....

วันที่ ๓๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ข้าพเจ้า นาย..... ที่อยู่ส่วนงาน โรงเรียน.....
 ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
 รหัสไปรษณีย์.....

ได้รับเงินจาก วัด..... ดังรายการต่อไปนี้

ที่	รายการ	จำนวนเงิน		หมายเหตุ
		บาท	สต.	
๑	ค่าพาหนะ และค่าเครื่องดื่มคนช่วยงาน	๒๕๐	-	

รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒๕๐ -

(ตัวอักษร)..... (สองร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

ลงชื่อ..... นาย..... (ผู้รับเงิน) ลงชื่อ..... พระ..... (ผู้จ่ายเงิน)
 (..... นาย.....) (..... พระ.....)
 ๓๑ / ม.ค. / ๕๖ ๓๑ / ม.ค. / ๕๖

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

ผู้ตรวจรับรอง

๓๑ มกราคม ๒๕๕๖

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

ของวัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

คปว.๕

ประจำเดือนมกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖ เดือน	วันที่	รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
				บาท	สต			บาท	สต	บาท	สต
			ป.ส.				ป.จ.				-
ม.ค.	๑	ยอดยกมา (เงินคงเหลือ)	๑/๕๖	๒๕,๐๐๐	-	๒๕,๐๐๐	๑/๕๖	๒,๐๐๐	-	๒,๐๐๐	-
	๑	รับเงินค่าเช่าอาคาร (๒๕ ราย)	๒/๕๖	๒,๕๐๐	-	๒๗,๕๐๐	๒/๕๖	๕๐๐	-	๒,๕๐๐	-
	๑	รับเงินค่าเช่าที่ดิน (๑๐ ราย)	๓/๕๖	๕๐๐	-	๒๘,๐๐๐	๓/๕๖	๑๐๐	-	๒,๖๐๐	-
	๔	นายอำเภวยกยจ้างวัด	๔/๕๖	๕๐	-	๒๘,๐๕๐	๔/๕๖	๑๐๐	-	๒,๗๐๐	-
	๕	ค่าธรรมเนียมต่อสัญญาเช่า	๕/๕๖	๑,๕๐๐	-	๒๙,๕๕๐	๕/๕๖	๒๐๐	-	๒,๙๐๐	-
	๓๑	รับเงินผ้าป่า	๖/๕๖	๑๐,๐๐๐	-	๓๙,๕๕๐	๖/๕๖	๒๕๐	-	๓,๑๕๐	-
					-		๗/๕๖	๒๕๐	-	๓,๔๐๐	-
รายรับเดือนนี้				๓๙,๕๕๐			รายจ่ายเดือนนี้		๓,๔๐๐	-	

ตรวจถูกต้องแล้ว

ลงชื่อ.....
(.....)

เจ้าอาวาส

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้ทำบัญชี
(เวลายำจกรหรือผู้จัดประโยชน์)

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

ของวัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

คปว.๕

ประจำเดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖ เดือน	วันที่	รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน		ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
				บาท	สต	บาท	สต		บาท	สต	บาท	สต
			ป.ส.					ป.จ.				-
ก.พ.	๑	ยอดยกมา		๓๖,๑๕๐	-	๓๖,๑๕๐	-	๘/๕๖	๒,๐๐๐		๒,๐๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๗/๕๖	๒,๕๐๐	-	๓๘,๖๕๐	-	๙/๕๖	๕๐๐		๒,๕๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๘/๕๖	๕๐๐	-	๓๙,๑๕๐	-	๑๐/๕๖	๑๐๐		๒,๖๐๐	
	๓	นายอำนวยบำรุงวัด	๙/๕๖	๑๐๐	-	๓๙,๒๕๐	-	๑๑/๕๖	๑๕๐		๒,๗๕๐	
	๒๘	ผดึกกรรมวิธีหักกากาปูน	๑๐/๕๖	๕๐๐	-	๓๙,๗๕๐	-	๑๒/๕๖	๙๕๐		๓,๗๐๐	
								๑๓/๕๖	๒๑๐		๓,๙๑๐	
								๑๔/๕๖	๑๐,๐๐๐		๑๓,๙๑๐	
				๓๙,๗๕๐	-			๑๔/๕๖	๑๓,๙๑๐	-		

ตรวจถูกต้องแล้ว

ลงชื่อ.....
(.....)

เจ้าอาวาส

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้ทำบัญชี
(ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์)

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

ของวัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

คปว.๕

ประจำเดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖ เดือน	วันที่	รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
				บาท	สต	บาท	สต
			ป.ส.				
มี.ค.	๑	ยอดยกมา		๒๕,๘๔๐	-	๒๕,๘๔๐	-
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๑๑/๕๖	๒,๕๐๐	-	๒๘,๓๔๐	-
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๑๒/๕๖	๕๐๐	-	๒๘,๘๔๐	-
	๕	รับเงินค่าเช่าสวน ปี ๒๕๕๕	๑๓/๕๖	๓,๐๐๐	-	๓๑,๘๔๐	-
	๖	รับเงินค่าเช่านา ปี ๒๕๕๕	๑๔/๕๖	๗๐,๐๐๐	-	๑๐๑,๘๔๐	-
	๑๕	นายอุทัยบำรุงวัด	๑๕/๕๖	๕๐๐	-	๑๐๒,๓๔๐	-
	๓๑	นายสวัสดิ์ดีบำรุงวัด	๑๖/๕๖	๓๐๐	-	๑๐๒,๖๔๐	-
รายรับเดือนนี้				๑๐๒,๖๔๐	-		

ตรวจถูกต้องแล้ว

ลงชื่อ.....
(.....)

เจ้าอาวาส

พ.ศ.๒๕๕๖ เดือน	วันที่	รายการจ่าย	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
				บาท	สต	บาท	สต
			ป.จ.				-
มี.ค.	๑	จ่ายค่านิตยภัตครูสอนปริยัติธรรม	๑๕/๕๖	๒,๐๐๐		๒,๐๐๐	
	๑	ค่าเงินเดือนคนงาน	๑๖/๕๖	๕๐๐		๒,๕๐๐	
	๑	ค่าถ่านและค่าไปเช่า	๑๗/๕๖	๑๐๐		๒,๖๐๐	
	๑๒	ค่าภาษีโรงเรือน	๑๘/๕๖	๙,๐๐๐		๑๑,๖๐๐	
	๑๒	ค่าภาษีที่ดิน	๑๙/๕๖	๑๒๐		๑๑,๗๒๐	
	๒๐	ค่าน้ำประปาประจำเดือน ก.พ.	๒๐/๕๖	๑๔๐		๑๑,๘๖๐	
	๒๐	ค่าไฟฟ้าประจำเดือน ก.พ.	๒๑/๕๖	๙๕๐		๑๒,๘๑๐	
	๒๐	ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน ก.พ.	๒๒/๕๖	๒๕๐		๑๓,๐๖๐	
รายจ่ายเดือนนี้				๑๓,๐๖๐	-		

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้ทำบัญชี
(ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์)

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

ของวัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

คปว.๕

ประจำเดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖	วันที่	รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน		ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
				บาท	สต	บาท	สต		บาท	สต	บาท	สต
			ป.ส.					ป.จ.				-
เม.ย.	๑	ยอดยกมา		๘๘,๕๘๐		๘๘,๕๘๐		๒๓/๕๖	๒,๐๐๐		๒,๐๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๑๗/๕๖	๒,๕๐๐		๙๒,๐๘๐		๒๔/๕๖	๕๐๐		๒,๕๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๑๘/๕๖	๕๐๐		๙๒,๕๘๐		๒๕/๕๖	๑๐๐		๒,๖๐๐	
	๑๕	รับเงินสุทธิงานสงกรานต์	๑๙/๕๖	๒,๕๐๐		๙๕,๐๘๐		๒๖/๕๖	๔๐๐		๓,๐๐๐	
	๑๕	รับเงินกัณฑ์เทศน์	๒๐/๕๖	๒,๒๓๐		๙๗,๓๑๐		๒๗/๕๖	๒๐๐		๓,๒๐๐	
								๒๘/๕๖	๓๕๐		๓,๕๕๐	
								๒๙/๕๖	๖๐๐		๔,๑๕๐	
								๓๐/๕๖	๒๐๐		๔,๓๕๐	
								๓๑/๕๖	๑,๐๖๐		๕,๔๑๐	
								๓๒/๕๖	๑,๐๖๐		๖,๔๗๐	
								๓๓/๕๖	๒๕๐		๖,๗๒๐	
รายรับเดือนนี้				๙๗,๓๑๐				รายจ่ายเดือนนี้		-		

ตรวจถูกต้องแล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาส

ผู้ทำบัญชี

(เวลายาวจรหรือผู้จัดประโยชน์)

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

ของวัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

คปว.๕

ประจำเดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖ เดือน	วันที่	รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน		รายการจ่าย	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
				บาท	สต	บาท	สต			บาท	สต	บาท	สต
			ป.ส.						ป.จ.				-
พ.ค.	๑	ยอดยกมา		๙๐,๕๙๐		๙๐,๕๙๐		จ่ายค่านิตยภัต	๓๔/๕๖	๒,๐๐๐		๒,๐๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒๑/๕๖	๒,๕๐๐		๙๓,๐๙๐		ครูสอนปริยัติธรรม	๓๕/๕๖	๕๐๐		๒,๕๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๒๒/๕๖	๕๐๐		๙๓,๕๙๐		ค่าเงินเดือนคนงาน	๓๖/๕๖	๑๐๐		๒,๖๐๐	
	๒๑	รับเงินสุทธางานสลากภัต	๒๓/๕๖	๓,๕๓๕		๙๗,๑๒๕		ค่าน้ำประปาประจำเดือน เม.ย.	๓๗/๕๖	๑๖๐		๒,๗๖๐	
								ค่าไฟฟ้าประจำเดือน เม.ย	๓๘/๕๖	๑,๐๕๐		๓,๘๑๐	
								ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน เม.ย	๓๙/๕๖	๓๐๐		๔,๑๑๐	
								รางวัลคนงาน ๔ คน	๔๐/๕๖	๒๐๐		๔,๓๑๐	
			รายรับเดือนนี้	๙๗,๑๒๕				รายจ่ายเดือนนี้		๔,๓๑๐	-		

ตรวจถูกต้องแล้ว

ลงชื่อ.....
(.....)

เจ้าอาวาส

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้ทำบัญชี
(ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์)

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

ของวัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

คปว.๕

ประจำเดือนมิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖ เดือน	วันที่	รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
				บาท	สต	บาท		บาท	สต	บาท	สต
			ป.ส.								-
มิ.ย.	๑	ยอดยกมา		๙๒,๘๑๕		๙๒,๘๑๕		๒,๐๐๐		๒,๐๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒๔/๕๖	๒,๕๐๐		๙๕,๓๑๕		๕๐๐		๒,๕๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๒๕/๕๖	๕๐๐		๙๕,๘๑๕		๑๐๐		๒,๖๐๐	
	๒๑	รับเงินสุพธิงงานถวาย ผ้าอาบน้าฝน	๒๖/๕๖	๖,๒๒๐		๑๐๒,๐๓๕		๑๗๐		๒,๗๗๐	
								๑,๒๐๐		๓,๙๗๐	
								๒๓๐		๔,๒๐๐	
								๒๐๐		๔,๔๐๐	
				๑๐๒,๐๓๕				๔,๔๐๐	-		

ตรวจถูกต้องแล้ว

ลงชื่อ.....
(.....)

เจ้าอาวาส

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้ทำบัญชี
(ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์)

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

ของวัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

คปว.๕

ประจำเดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖ เดือน	วันที่	รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	รายการจ่าย	พ.ศ.๒๕๕๖		ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
				บาท	สต			เดือน	วันที่		บาท	สต	บาท	สต
			ป.ส.							ป.จ.				-
ก.ค.	๑	ยอดยกมา		๙๗,๖๓๕		๙๗,๖๓๕	จ่ายค่านิตยภัต	ก.ค.	๑	๔๘/๕๖	๒,๐๐๐		๒,๐๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๒๗/๕๖			๑๐๐,๑๓๕	ครูสอนปรีชาธรรม		๑	๔๘/๕๖	๕๐๐		๒,๕๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๒๘/๕๖			๑๐๐,๖๓๕	ค่าเงินเดือนคนงาน		๑	๕๐/๕๖	๑๐๐		๒,๖๐๐	
	๔	นายสุวัฒน์ถวายบำรุงวัด	๒๘/๕๖			๑๐๐,๘๓๕	ค่าน้ำประปาประจำเดือน มิ.ย.		๒๐	๕๑/๕๖	๒๐๐		๒,๘๐๐	
	๔	นายสำรองถวายบำรุงวัด	๓๐/๕๖			๑๐๑,๐๓๕	ค่าไฟฟ้าประจำเดือน มิ.ย.		๒๐	๕๒/๕๖	๑,๐๐๐		๓,๘๐๐	
	๒๙	นางอุทัยวรรณถวายบำรุงวัด	๓๑/๕๖			๑๐๑,๓๓๕	ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน มิ.ย.		๒๐	๕๓/๕๖	๒๔๐		๔,๐๔๐	
		รายรับเดือนนี้		๑๐๑,๓๓๕			รายจ่ายเดือนนี้				๔,๐๔๐	-		

ตรวจถูกต้องแล้ว

ลงชื่อ.....
(.....)

เจ้าอาวาส

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้ทำบัญชี
(ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประชุม)

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

ของวัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

คปว.๕

ประจำเดือนสิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖ เดือน	วันที่	รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	รายการจ่าย	ใบสำคัญ เลขที่		จำนวนเงิน		รวมเงิน	
				บาท	สต	บาท		บาท	สต	บาท	สต	บาท	สต
			ป.ส.						ป.จ.				-
ส.ค.	๑	ยอดยกมา		๙๗,๒๙๕		๙๗,๒๙๕			๕๔/๕๖	๒,๐๐๐		๒,๐๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๓๒/๕๖	๒,๕๐๐		๙๙,๗๙๕	จ่ายค่านิตยภัต ครูสอนปริยัติธรรม	๕๔/๕๖		๕๐๐		๒,๕๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๓๓/๕๖	๕๐๐		๑๐๐,๒๙๕	ค่าเงินเดือนคนงาน	๕๖/๕๖		๑๐๐		๒,๖๐๐	
	๑๑	รับเงินสุทธิงานตักบาตรข้าวสาร	๓๔/๕๖	๑,๕๐๐		๑๐๑,๗๙๕	ค่าถ่านและค่าใบชา	๕๗/๕๖		๕,๐๐๐		๗,๖๐๐	
							ค่าข้าวสาร ๒๐ กระสอบ	๕๘/๕๖		๘๐๐		๘,๔๐๐	
							ถวายพระเทศน์ ๔ รูป	๖๐/๕๖		๑๕๐		๘,๕๕๐	
							ค่าแรงคนงาน ๔ คน	๖๑/๕๖		๑,๐๐๐		๙,๕๕๐	
							ค่าน้ำประปาประจำเดือน ก.ค.	๖๒/๕๖		๑,๐๐๐		๑๐,๕๕๐	
							ค่าไฟฟ้าประจำเดือน ก.ค.	๖๒/๕๖		๒๕๐		๑๐,๘๐๐	
							ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน ก.ค.	๖๒/๕๖		๒๕๐		๑๑,๐๕๐	
							รายจ่ายเดือนนี้	๖๒/๕๖		๑๐,๐๐๐	-		

ลงชื่อ.....
(.....)

ลงชื่อ.....
(.....)

เจ้าอาวาส

ผู้ทำบัญชี
(เวลายาจารหรือผู้จัดประโยชน์)

ตรวจถูกต้องแล้ว

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

ของวัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

คปว.๕

ประจำเดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖		รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน		รายการจ่าย	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน			
เดือน	วันที่			บาท	สต	บาท	สต			บาท	สต	บาท	สต		
			ป.ส.						ป.จ.				-		
ก.ย.	๑	ยอดยกมา		๙๑,๗๙๕		๙๑,๗๙๕		ค่านิตยภัตครูสอนปริยัติธรรม	๖๓/๕๖	๒,๐๐๐		๒,๐๐๐			
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๓๕/๕๖	๒,๕๐๐		๙๔,๒๙๕		ค่าเงินเดือนคนงาน	๖๔/๕๖	๕๐๐		๒,๕๐๐			
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๓๖/๕๖	๕๐๐		๙๔,๗๙๕		ค่าถ่านและค่าไปซา	๖๕/๕๖	๑๐๐		๒,๖๐๐			
	๕	รับเงินช่วยค่าภาษี	๓๗/๕๖	๙,๑๒๐		๑๐๓,๙๑๕		ค่านำพาประปาประจำเดือน ส.ค.	๖๖/๕๖	๑๕๐		๒,๗๕๐			
	๓๐	รับเงินสุทธิงานเทศน์มหาชาติ	๓๘/๕๖	๑๑,๕๘๐		๑๑๕,๔๙๕		ค่าไฟฟ้าประจำเดือน ส.ค.	๖๗/๕๖	๗๐๐		๓,๔๕๐			
								ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน ส.ค.	๖๘/๕๖	๒๐๐		๓,๖๕๐			
								ถวายพระเทศน์มหาชาติ ๑๓ รูป	๖๙/๕๖	๑,๙๕๐		๕,๖๐๐			
								ถวายพระเทศน์จุฬารักษนาตรูป	๗๐/๕๖	๔๐๐		๖,๐๐๐			
								ค่าปีพาทย์	๗๑/๕๖	๗๐๐		๖,๗๐๐			
								รางวัลคนงาน ๕ คน	๗๒/๕๖	๕๐๐		๗,๒๐๐			
								ค่าเครื่องดื่มและค่าเบ็ดเตล็ด	๗๓/๕๖	๒๐๐		๗,๔๐๐			
รายรับเดือนนี้				๑๑๕,๔๙๕				รายจ่ายเดือนนี้						๗,๔๐๐	-

ตรวจถูกต้องแล้ว

ลงชื่อ.....
(.....)

เจ้าอาวาส

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้ทำบัญชี
(เวลายาจารหรือผู้จัดประโยชน์)

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

ของวัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

คปว.๕

ประจำเดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖ เดือน	วันที่	รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รายการจ่าย	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
				บาท	สต		บาท	สต	บาท	สต
			ป.ส.							-
ต.ค.	๑	ยอดยกมา		๑๐๘,๐๙๕					๒,๐๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๓๙/๕๖	๒,๕๐๐		ค่านิยมภัตตาคารสอนปริยัติธรรม	๒,๐๐๐		๒,๐๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๔๐/๕๖	๕๐๐		ค่าเงินเดือนคนงาน	๕๐๐		๒,๕๐๐	
	๗	รับเงินพระภิกษุ พระราชทานบำรุงวัด	๔๑/๕๖	๑๐,๐๐๐		ค่าถ่านและค่าใบชา	๑๐๐		๒,๖๐๐	
						ค่าดอกเบี้ยงานพระภิกษุ พระราชทาน	๕๐๐			
						รางวัลคนงาน	๒๐๐		๓,๑๐๐	
						ค่ามำปะระปะจาเดือน ก.ย.	๒๐๐		๓,๕๐๐	
						ค่าไฟฟ้าประจำเดือน ก.ย.	๑,๐๐๐		๔,๕๐๐	
						ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน ก.ย.	๓๐๐		๔,๘๐๐	
						รายจ่ายเดือนนี้		-		
				๑๒๑,๐๙๕			๔,๘๐๐			

ตรวจถูกต้องแล้ว

ลงชื่อ.....
(.....)

เจ้าอาวาส

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้ทำบัญชี
(ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประชุม)

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

ของวัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

คปว.๕

ประจำเดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖ เดือน	วันที่	รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน		รายการจ่าย		ใบสำคัญ เลขที่		จำนวนเงิน		รวมเงิน	
				บาท	สต	บาท	สต					บาท	สต	บาท	สต
			ป.ส.							ป.จ.					-
พ.ย.	๑	ยอดยกมา		๑๑๖,๒๙๕		๑๑๖,๒๙๕						๒,๐๐๐		๒,๐๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๔๒/๕๖	๒,๕๐๐		๑๑๘,๗๙๕						๕๐๐		๒,๕๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๔๓/๕๖	๕๐๐		๑๑๙,๒๙๕						๑๐๐		๒,๖๐๐	
	๒๐	นางนารีถวายบำรุงวัด	๔๔/๕๖	๑,๐๐๐		๑๒๐,๒๙๕						๑๗๐		๒,๗๗๐	
												๑,๐๐๐		๓,๗๗๐	
												๒๓๐		๔,๐๐๐	
รายรับเดือนนี้				๑๒๐,๒๙๕				รายจ่ายเดือนนี้							
ตรวจถูกต้องแล้ว															

ลงชื่อ.....
(.....)
เจ้าอาวาส

ลงชื่อ.....
(.....)
ผู้ทำบัญชี
(เวลายังกรหรือผู้จัดประโยชน์)

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

บัญชีรายรับ-รายจ่าย

ศบว.๕

ของวัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

ประจำเดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๖ เดือน	วันที่	รายการรับ	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รายการจ่าย	ใบสำคัญ เลขที่	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
				บาท	สต			บาท	สต	บาท	สต
			ป.ส.				ป.จ.				-
ธ.ค.	๑	ยอดยกมา		๑๑๖,๒๙๕			๘๘/๕๖	๒,๐๐๐		๒,๐๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าอาคาร	๔๕/๕๖			ค่านิตยภัต ครูสอนปริยัติธรรม	๘๘/๕๖	๕๐๐		๒,๕๐๐	
	๒	รับเงินค่าเช่าที่ดิน	๔๖/๕๖			ค่าเงินเดือนคนงาน	๘๘/๕๖	๑๐๐		๒,๖๐๐	
	๒๐	นายบุญถวายบารุงวัด	๔๗/๕๖			ค่าถ่านและค่าใบชา	๙๐/๕๖	๑๖๐		๒,๗๖๐	
	๒๕	ค่าผดุงกรรมวิธีหักกากปูน	๔๘/๕๖			ค่าไฟฟ้าประจำเดือน พ.ย.	๙๑/๕๖	๑,๑๐๐		๓,๘๖๐	
	๓๐	ค่าดอกเบี้ยธนาคารประเภท ฝากประจำ	๔๙/๕๖			ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน พ.ย.	๙๓/๕๖	๓๕๐		๔,๒๑๐	
	๓๐	ค่าดอกเบี้ยธนาคารประเภท ฝากออมทรัพย์	๕๐/๕๖			ค่าบูรณะกุฏิ ๑ หลัง	๙๔/๕๖	๓๕,๐๐๐		๓๙,๒๑๐	
รายรับเดือนนี้				๑๓๐,๙๔๕		รายจ่ายเดือนนี้		๓๙,๒๑๐	-		

ตรวจสอบถูกต้องแล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

เจ้าอาวาส

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ทำบัญชี

(ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์)

สมมติว่า ได้ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายครบทั้ง ๑๒ เดือน คือ ตลอดปีปฏิทินแล้ว
ต่อไปนี้จะได้แสดงวิธีนำยอดรายรับ-รายจ่ายต่าง ๆ ไปลงในบัญชีปี ซึ่งมีวิธีทำได้หลายวิธี
จะแสดงไว้ในที่นี้อย่างง่าย ๆ แต่ค่อนข้างจะละเอียดสักหน่อย ทั้งนี้ เพื่อให้ท่านได้เข้าใจ
แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น ส่วนวัน เดือน ปี ในวงเล็บข้างล่างของยอดเงินต่าง ๆ นั้น ได้แก่ วันที่มี
การรับและการจ่ายเงินตลอดปี หากสงสัยให้พลิกกลับไปดูว่า วัน เดือน ปี ในวงเล็บนั้น
มีรายการรับ - จ่ายอะไรบ้าง

รายรับ

๑) ยอดคงเหลือยกมา ๑ ม.ค. ๒๕๕๖

หมายถึงเงินสด และเงินฝากธนาคารที่มีอยู่ในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๕

๑.๑) เงินสด จำนวน ๑,๐๐๐ บาท

๑.๒) เงินฝากธนาคาร

(๑) ประเภทฝากประจำ ๑๒ เดือน ๒๐,๐๐๐ บาท

(๒) ประเภทฝากออมทรัพย์ ๔,๐๐๐ บาท

รวมเงินสดและเงินฝากธนาคาร ๒๕,๐๐๐ บาท

๒) พันธบัตรรัฐบาล

หากไม่ได้ซื้อพันธบัตรรัฐบาล ก็ไม่ต้องใส่ไว้

ให้ขีดเส้น - ในช่องจำนวนเงินและรวมเงินไว้

๓) ค่าเช่า

๓.๑) ค่าเช่าอาคาร ๑๒ เดือน เดือนละ ๒,๕๐๐ บาท

= ๒,๕๐๐ x ๑๒ = เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท

๓.๒) ค่าเช่าที่ดิน ๑๒ เดือน ๆ ละ ๕๐๐

= ๕๐๐ x ๑๒ = เป็นเงิน ๖,๐๐๐ บาท

๓.๓) ค่าเช่าสวน (๕ มี.ค. ๕๖) ๓,๐๐๐ บาท

๓.๔) ค่าเช่านา (๖ มี.ค. ๕๖) ๗๐,๐๐๐ บาท

รวม ๑๐๙,๐๐๐ บาท

๔) เงินช่วยค่าภาษี

๔.๑) (๕ ก.ย. ๕๖)	รวม	๙,๑๒๐	บาท
------------------	-----	-------	-----

๕) ค่าธรรมเนียม

๕.๑) (๕ ม.ค. ๕๖)	รวม	๑,๕๐๐	บาท
------------------	-----	-------	-----

๖) ค่าบำรุง

๖.๑ (๔ ม.ค. ๕๖)		๕๐	บาท
๖.๒ (๓ ก.พ. ๕๖)		๑๐๐	บาท
๖.๓ (๑๕ มี.ค. ๕๖)		๕๐๐	บาท
๖.๔ (๓๑ มี.ค. ๕๖)		๓๐๐	บาท
๖.๕ (๔ ก.ค. ๕๖)		๒๐๐	บาท
๖.๖ (๔ ก.ค. ๕๖)		๒๐๐	บาท
๖.๗ (๒๙ ก.ค. ๕๖)		๓๐๐	บาท
๖.๘ (๗ ต.ค. ๕๖)		๑๐,๐๐๐	บาท
๖.๙ (๒๐ พ.ย. ๑๗)		๑,๐๐๐	บาท
๖.๑๐ (๒๐ ธ.ค. ๕๖)		๕,๐๐๐	บาท
	รวม	๑๗,๖๕๐	บาท

๗) ค่าดอกเบี้ย

๗.๑) (๓๐ ธ.ค. ๕๖)		๔,๘๐๐	บาท
๗.๒) (๓๐ ธ.ค. ๕๖)		๑,๓๕๐	บาท
	รวม	๖,๑๕๐	บาท

๘) เงินการกุศลต่าง ๆ

๘.๑) (๓๑ ม.ค. ๕๖)	๑๐,๐๐๐	บาท
๘.๒) (๑๕ เม.ย. ๕๖)	๒,๕๐๐	บาท
๘.๓) (๑๕ เม.ย. ๕๖)	๒,๒๓๐	บาท
๘.๔) (๒๑ พ.ค. ๕๖)	๓,๕๓๕	บาท
๘.๕) (๒๗ มิ.ย. ๕๖)	๖,๒๒๐	บาท
๘.๖) (๑๑ ส.ค. ๕๖)	๑,๕๐๐	บาท

๘.๗) (๓๐ ก.ย. ๕๖)	๑๑,๕๘๐	บาท
รวม	๓๗,๕๖๕	บาท

๙) รายรับอื่น ๆ

๙.๑) (๒๘ ก.พ. ๕๖)	๕๐๐	บาท
๙.๒) (๒๕ ธ.ค. ๕๖)	๕๐๐	บาท
รวม	๑,๐๐๐	บาท

หมายเหตุ : เงินสดที่ปรากฏในรายรับบรรทัดที่ ๒ และเงินฝากธนาคารในรายรับบรรทัดที่ ๓ ในช่องรายรับแห่งงบปี ข้างทำยนี้ เป็นเงินรายได้ที่ทางวัดได้รับมาตั้งแต่ต้นปีจนถึงสิ้นปี (๑ ม.ค. – ๓๑ ธ.ค.) แท้จริง เงินจำนวนดังกล่าว ก็คือ ยอดเงินคงเหลือในวันที่ ๓๑ ธันวาคมของปีที่แล้วนั่นเอง หากจะลองบวกเงินทั้ง ๒ ยอดนี้ดูแล้วก็จะได้จำนวน ๒๕,๐๐๐ บาทพอดี

แต่เนื่องจากกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ กำหนดให้ทางวัดเก็บรักษาเงินไว้ได้ไม่เกินสามพันบาท หากเกินสามพันบาทขึ้นไป ให้ฝากธนาคาร หรือนิติบุคคล เป็นต้น จึงไม่ควรเก็บเงินสดไว้ให้เกินสามพันบาท ส่วนเงินที่เหลือยกยอดไปในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ ตามยอดในตัวอย่าง ได้ฝากธนาคารไว้แล้วทั้งประเภทฝากประจำ และประเภทฝากออมทรัพย์ รวม ๙๐,๐๐๐ บาท คงเหลือเงินสดจริง ๆ ๑,๗๓๕ บาท เงินทั้ง ๒ ยอดนี้ รวมจำนวน ๙๑,๗๓๕ บาท จะไปปรากฏในบัญชีงบปีของ พ.ศ. ๒๕๕๗ ต่อไป

รายจ่าย

๑) ค่าก่อสร้างซ่อมแซม

๑.๑) (๒๘ ก.พ. ๕๖)	๑๐,๐๐๐	บาท
๑.๒) (๓๐ ธ.ค. ๕๖)	๓๕,๐๐๐	บาท
รวม	๔๕,๐๐๐	บาท

๒) ค่านิตยภัต เงินเดือน ค่าใช้สอย

๒.๑) ค่านิตยภัต ๑๒ เดือน ๆ ละ ๒,๐๐๐ บาท		
= ๒,๐๐๐ x ๑๒ = เป็นเงิน	๒๔,๐๐๐	บาท
๒.๒) ค่าเงินเดือนคนงาน ๑๒ เดือน ๆ ละ ๕๐๐ บาท		
= ๕๐๐ x ๑๒ = เป็นเงิน	๖,๐๐๐	บาท
๒.๓) ค่าถ่าน และค่าใบชา ๑๒ เดือน ๆ ละ ๑๐๐ บาท		
= ๑๐๐ x ๑๒ = เป็นเงิน	๑,๒๐๐	บาท
รวม	๓๑,๒๐๐	บาท

๓) ค่าภาษี

๓.๑) (๑๒ มี.ค. ๕๖)	๙,๐๐๐	บาท
๓.๒) (๑๒ มี.ค. ๕๖)	๑๒๐	บาท
รวม	๙,๑๒๐	บาท

๔) ค่าส่วนลดจากการจัดประโยชน์ ๕%

๔.๑) รายการนี้วัดจัดประโยชน์เอง ไม่ต้องจ่าย

๕) ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์

ก. ค่าน้ำประปา

๕.๑) (๒๐ ม.ค. ๕๖)	๑๐๐	บาท
๕.๒) (๒๐ ก.พ. ๕๖)	๑๕๐	บาท
๕.๓) (๒๐ มี.ค. ๕๖)	๑๔๐	บาท
๕.๔) (๒๐ เม.ย. ๕๖)	๑,๐๖๐	บาท
๕.๕) (๒๐ พ.ค. ๕๖)	๑๖๐	บาท
๕.๖) (๒๐ มิ.ย. ๕๖)	๑๗๐	บาท
๕.๗) (๒๐ ก.ค. ๕๖)	๒๐๐	บาท
๕.๘) (๒๐ ส.ค. ๕๖)	๑๕๐	บาท
๕.๙) (๒๐ ก.ย. ๕๖)	๑๕๐	บาท
๕.๑๐) (๒๐ ต.ค. ๕๖)	๒๐๐	บาท
๕.๑๑) (๒๐ พ.ย. ๕๖)	๑๗๐	บาท
๕.๑๒) (๒๐ ธ.ค. ๕๖)	๑๖๐	บาท
รวม	๒,๘๑๐	บาท

ข. ค่าไฟฟ้า

๕.๑) (๒๐ ม.ค. ๕๖)	๒๐๐	บาท
๕.๒) (๒๐ ก.พ. ๕๖)	๙๕๐	บาท
๕.๓) (๒๐ มี.ค. ๕๖)	๙๕๐	บาท
๕.๔) (๒๐ เม.ย. ๕๖)	๑,๐๖๐	บาท
๕.๕) (๒๐ พ.ค. ๕๖)	๑,๐๕๐	บาท
๕.๖) (๒๐ มิ.ย. ๕๖)	๑,๒๐๐	บาท
๕.๗) (๒๐ ก.ค. ๕๖)	๑,๐๐๐	บาท
๕.๘) (๒๐ ส.ค. ๕๖)	๑,๐๐๐	บาท
๕.๙) (๒๐ ก.ย. ๕๖)	๗๐๐	บาท

๕.๑๐) (๒๐ ต.ค. ๕๖)	๑,๐๐๐	บาท
๕.๑๑) (๒๐ พ.ย. ๕๖)	๑,๐๐๐	บาท
๕.๑๒) (๒๐ ธ.ค. ๕๖)	๑,๑๐๐	บาท

รวม ๑๑,๒๑๐ บาท

ค. ค่าโทรศัพท์

๕.๑) (๒๐ ม.ค. ๕๖)	๒๕๐	บาท
๕.๒) (๒๐ ก.พ. ๕๖)	๒๑๐	บาท
๕.๓) (๒๐ มี.ค. ๕๖)	๒๕๐	บาท
๕.๔) (๒๐ เม.ย. ๕๖)	๒๕๐	บาท
๕.๕) (๒๐ พ.ค. ๕๖)	๓๐๐	บาท
๕.๖) (๒๐ มิ.ย. ๕๖)	๒๓๐	บาท
๕.๗) (๒๐ ก.ค. ๕๖)	๒๔๐	บาท
๕.๘) (๒๐ ส.ค. ๕๖)	๒๕๐	บาท
๕.๙) (๒๐ ก.ย. ๕๖)	๒๐๐	บาท
๕.๑๐) (๒๐ ต.ค. ๕๖)	๓๐๐	บาท
๕.๑๑) (๒๐ พ.ย. ๕๖)	๒๓๐	บาท
๕.๑๒) (๒๐ ธ.ค. ๕๖)	๓๕๐	บาท

รวม ๓,๐๖๐ บาท

รวม ๓ ยอดเป็นเงิน ๑๗,๐๘๐ บาท

๖) รายจ่ายอื่น ๆ

๖.๑) (๓๑ ม.ค. ๕๖)	๒๕๐	บาท
๖.๒) (๑๒ เม.ย. ๕๖)	๔๐๐	บาท
๖.๓) (๑๒ เม.ย. ๕๖)	๒๐๐	บาท
๖.๔) (๑๓ เม.ย. ๕๖)	๓๕๐	บาท
๖.๕) (๑๓ เม.ย. ๕๖)	๖๐๐	บาท
๖.๖) (๑๕ เม.ย. ๕๖)	๒๐๐	บาท
๖.๗) (๒๑ พ.ค. ๕๖)	๒๐๐	บาท
๖.๘) (๒๗ มิ.ย. ๕๖)	๒๐๐	บาท
๖.๙) (๑๑ ส.ค. ๕๖)	๕,๐๐๐	บาท
๖.๑๐) (๑๑ ส.ค. ๕๖)	๘๐๐	บาท
๖.๑๑) (๑๑ ส.ค. ๕๖)	๒๐๐	บาท
๖.๑๒) (๓๐ ก.ย. ๕๖)	๑,๙๕๐	บาท

๖.๑๓) (๓๐ ก.ย. ๕๖)	๔๐๐	บาท
๖.๑๔) (๓๐ ก.ย. ๕๖)	๗๐๐	บาท
๖.๑๕) (๓๐ ก.ย. ๕๖)	๕๐๐	บาท
๖.๑๖) (๓๐ ก.ย. ๕๖)	๒๐๐	บาท
๖.๑๗) (๗ ต.ค. ๕๖)	๕๐๐	บาท
๖.๑๘) (๗ ต.ค. ๕๖)	๒๐๐	บาท
รวม	๑๒,๘๕๐	บาท

ยอดเงินคงเหลือยกมา	๒๕,๐๐๐	บาท
ยอดรวมรับตลอดปี	๑๘๑,๙๘๕	บาท
ยอดรวมจ่ายตลอดปี	<u>๑๑๕,๒๕๐</u>	บาท
ยอดเงินคงเหลือยกไป	<u>๙๑,๗๓๕</u>	บาท

หมายเหตุ : ในรายจ่ายอื่น ๆ นี้ หากผู้ทำบัญชีประสงค์จะแยกออกเป็นรายการใดรายการหนึ่งเพิ่มขึ้นก็อาจทำได้ เช่น ชื่อของต่าง ๆ ของวัด หรือจ่ายในการจัดงานเทศน์มหาชาติประจำปี หรือจ่ายในการจัดงานตักบาตรข้าวสารประจำปี เป็นต้น หากไม่แยกก็ใช้รวมกันไปด้วยอย่างที่ได้แสดงไว้ข้างต้นนี้

ตัวอย่างการลงบัญชีปี

วัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

ศบว.๖

ปี แสดงรายรับ รายจ่าย และเงินคงเหลือสำหรับปี สิ้นสุด ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๖

รายรับ	จำนวนเงิน		รวมเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน		รวมเงิน
ยอดคงเหลือยกมา ๑ ม.ค. ๕๖				ค่าก่อสร้างซ่อมแซม	๔๕,๐๐๐	-	
เงินสด	๑,๐๐๐	-		นิตยภัต เงินเดือน ค่าใช้สอย	๓๑,๒๐๐	-	
เงินฝากธนาคาร	๒๔,๐๐๐	-	๒๕,๐๐๐	ค่าภาษี	๙,๑๒๐	-	
พันธบัตรรัฐบาล	-	-		ค่าส่วนลดจากการจัดประโยชน์ ๕%	-	-	
ค่าเช่า	๑๐๙,๐๐๐	-		ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์	๑๗,๐๘๐	-	
เงินช่วยค่าภาษี	๙,๑๒๐	-		รายจ่ายอื่น ๆ	๑๒,๘๕๐	-	
ค่าธรรมเนียม	๑,๕๐๐	-		ฯลฯ			
ค่าบำรุง	๑๗,๖๕๐	-					
ค่าดอกเบี้ย	๖,๑๕๐	-					
เงินการกุศลต่าง ๆ	๓๗,๕๖๕	-					
รายรับอื่น ๆ	๑,๐๐๐	-					
ฯลฯ	-	-		รวมจ่าย	๑๑๕,๒๕๐	-	๑๑๕,๒๕๐
รวมรายรับ	๑๘๑,๙๘๕	-	๑๘๑,๙๘๕	ยอดคงเหลือ ๓๑ ธ.ค. ๕๖			๙๑,๗๓๕
รวมทั้งสิ้น	๑๘๑,๙๘๕	-	๒๐๖,๙๘๕	รวมทั้งสิ้น	๑๑๕,๒๕๐	-	๒๐๖,๙๘๕

หมายเหตุ : ยอดคงเหลือ ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๖ จำนวน ๙๑,๗๓๕.๐๐ บาท ประกอบด้วยเงินสด ๑,๗๓๕.๐๐ บาท
เงินฝากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.....บาท ฝากธนาคาร ๙๐,๐๐๐.๐๐ บาท พันธบัตรรัฐบาล.....บาท

(ลงนาม).....

เว่ยวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์

(ลงนาม).....

เจ้าอาวาส

(ลงนาม).....

ตรวจสอบถูกต้องแล้ว

(ลงนาม).....

ผู้ตรวจสอบบัญชี

๒.๘ การกันเขตจัดประโยชน์

การขอที่ดินที่ตั้งวัดเป็นเขตจัดประโยชน์ของวัดต่าง ๆ ที่ขอกันเขตจัดประโยชน์ มักจะก่อสร้างสิ่งปลูกสร้าง ก่อนที่จะดำเนินการขออนุมัติกันเขตจัดประโยชน์ ซึ่งไม่เป็นไปตามกฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔

ข้อ ๔ การกันที่วัดไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๕ การให้เช่าที่ดินที่กันไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์ ที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือสิ่งปลูกสร้าง ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้วัดเก็บรักษาทะเบียนและหนังสือ สัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานหรือจะฝากไว้กับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสำหรับวัดในเขตกรุงเทพมหานคร หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่นก็ได้

การให้เช่าตามวรรคหนึ่ง หากมีกำหนดระยะเวลาเกินสามปี จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

หลักการพิจารณาการกันเขตจัดประโยชน์ที่ดิน

๑) ปัญหา อุปสรรค เนื่องจากปัจจุบันได้มีการกันเขตที่วัดที่เป็นที่จัดประโยชน์ อาทิ เช่น ก่อสร้างอาคารพาณิชย์หรือแบ่งที่ดินให้เช่าสร้างที่พักอาศัย เป็นต้น ซึ่งตามกฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ นั้น จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคม ซึ่งในเรื่องนี้ยังมีวัดอีกเป็นจำนวนมากจัดประโยชน์โดยไม่ขอกันเขตอย่างถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียในแง่การใช้ที่ดินอาจเป็นจากหลายสาเหตุ คือ

๑.๑) ไม่เข้าใจหลักการใช้ที่ดิน

๑.๒) ไม่เข้าใจวิธีดำเนินการขอกันเขตเพื่อจัดประโยชน์

๑.๓) อื่น ๆ

ในการกันเขตดังกล่าว วัดและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตลอดจนมหาเถรสมาคม ควรจะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเหมือนกันเพื่อให้การกันเขตจัดประโยชน์เป็นไปได้อย่างไม่มีความขัดแย้ง และถูกต้องตามหลักการ จึงควรที่จะยกเรื่องนี้มาพิจารณา

๒) วิธีการดำเนินการ จะต้องจัดทำแผนผังวัดแสดงการใช้ที่ดินของวัด แบ่งเขตพุทธาวาส สังฆาวาส สาธารณะสงเคราะห์ กำหนดที่ตั้งเสนาสนะต่าง ๆ ให้ถูกมาตราส่วน แบ่งเขตที่ต้องการกันเป็นเขตจัดประโยชน์อย่างชัดเจน ถ้าจะให้ได้ผลถูกต้องตามหลักการ ควรมอบให้สถาปนิกหรือช่างที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้ที่ดินเกี่ยวกับวัดเป็นผู้จัดทำ แผนผัง โดยมีหลักการและจุดประสงค์ ดังนี้

๒.๑) เพื่อให้การใช้ที่ดินจัดประโยชน์เป็นไปอย่างเหมาะสม ไม่ทำลาย หรือบ่งความสง่างามของวัด

๒.๒) เพื่อให้การใช้ที่ดินวัดจัดประโยชน์สอดคล้องกับข้อกำหนดการใช้ที่ดินของสำนักผังเมือง

๒.๓) เพื่อป้องกันการจัดประโยชน์ที่ดินของวัด ที่ขัดกับแนวทางพัฒนาวัด ป้องกันการบุกรุกที่ดินและการหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากบุคคลภายนอก และผู้มีอิทธิพล

๓) หลักการพิจารณาเพื่อกำหนดวางผังกันเขตที่ดินเพื่อจัดประโยชน์ของวัด

๓.๑) จะต้องห่างจากอาคารหรือสิ่งก่อสร้างของวัดไม่น้อยกว่า ๒๐ เมตร

๓.๒) จะต้องไม่ทำลายคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรมของวัด

๓.๓) จะต้องไม่บังหน้าวัดเกินกว่า ๕๐% ของรอบวัด

๔) ข้อกำหนดประกอบผังกันเขตจัดประโยชน์สำหรับอาคารที่จะก่อสร้างในเขตที่จัดประโยชน์ของวัด

๔.๑) อาคารจะต้องไม่สูงเกิน ๑๐ เมตร

๔.๒) อาคารจะต้องใช้ประตูหน้าต่างที่มิดชิดในส่วนที่ติดกับวัด

๔.๓) จะต้องประกอบธุรกิจที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี

๔.๔) จะต้องประกอบธุรกิจที่ไม่รบกวนความสงบของพระสงฆ์

การจัดให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์

วัดมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย กฎกระทรวง มติมหาเถรสมาคม คำสั่ง ประกาศระเบียบมหาเถรสมาคม

ในเรื่องการเช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ

๑) กฎกระทรวง การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔

ข้อ ๔ ระบุว่า “การกันที่วัดไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์จะกระทำได้ต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม”

ข้อ ๕ ระบุว่า “การให้เช่าที่วัดที่กันไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์ ที่ธรณีสงฆ์ ที่กลบนา หรือสิ่งปลูกสร้าง ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้วัดเก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานหรือจะฝากไว้กับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสำหรับวัดในกรุงเทพมหานคร หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่นก็ได้

การให้เช่าตามวรรคหนึ่ง หากมีกำหนดระยะเวลาเกินสามปี จะกระทำได้ต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม”

ข้อ ๖ ระบุว่า “การให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อเป็นทางเข้าออกไม่ว่าจะมีกำหนดระยะเวลาที่กี่ก็ตาม จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบและได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม โดยให้วัดจัดทำเป็นสัญญาภาระจำยอม

สรุปได้ว่า หากมีผู้จะขอเช่าที่วัด ก่อนอื่นต้องพิจารณาว่าที่ตั้งกล่าวเป็นที่ตั้งวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ หากเป็นที่ตั้งวัดต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๔ ก่อน เมื่อดำเนินการจนมหาเถรสมาคมอนุมัติ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้แจ้งให้วัดทราบแล้ว จึงดำเนินการในเรื่องการเช่าที่ตั้งวัด ถ้าเป็นที่ธรณีสงฆ์สามารถดำเนินการในเรื่องการเช่าได้โดยไม่ต้องกันที่ดินวัดเป็นเขตจัดประโยชน์

๒) มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๑ เกี่ยวกับการให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์

๒.๑) วัดใดมีผู้ขอเช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดเพื่อใช้ในการแสวงหาประโยชน์ ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นส่งแบบแปลนแผนผังการก่อสร้าง ประมาณผลประโยชน์ที่วัดจะพึงได้รับ ทั้งเงินบำรุงวัด ทั้งค่าเช่าที่ดินอาคาร ร่างสัญญา การก่อสร้างไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเพื่อเสนอคณะกรรมการ พศป. พิจารณาก่อน

๒.๒) ให้คณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้รับเรื่องนั้น ๆ แล้วรีบแจ้งผลการพิจารณาให้วัดทราบ

๒.๓) วัดจะทำสัญญาเช่าได้ต่อเมื่อคณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

สรุป ในเรื่องการเช่าของเอกชนมีกฎหมายกระทรวง การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๔, ๕, ๖ และมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ ใช้ประกอบกันในการพิจารณา กล่าวคือจะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของการเช่าโดยผ่านความเห็นชอบจากเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ และฝ่ายบ้านเมืองตามลำดับชั้น

(๑) วัดวัตถุประสงค์การเช่าเพื่อสร้างอาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดเพื่อใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ ไม่ว่าจะมียะเวลการเช่าที่กี่ก็ตาม เจ้าอาวาสวัดต้องทำเรื่องถึงผู้ว่าราชการจังหวัด โดยผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะนำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เห็นชอบก่อนตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๑

(๒) วัดวัตถุประสงค์การเช่าเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัย กำหนดระยะเวลาการขอเช่าหากขอเช่าเกิน ๓ ปี ให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายกระทรวง การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๕ ระบุว่า การให้เช่าที่วัดที่กันไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์ที่ธรณีสงฆ์ ที่กลบนา หรือสิ่งปลูกสร้าง หากมีกำหนดระยะเวลาเกินสามปี จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม แต่ถ้าเช่าไม่เกิน ๓ ปี เพื่ออยู่อาศัยวัดสามารถจัดให้เช่าและทำสัญญาเช่า กำหนดค่าเช่า ค่าบำรุงวัด ค่าธรรมเนียม ได้เองตามความเหมาะสม โดยตกลงกับผู้ขอเช่า เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา

เรื่องที่ควรรู้ เกี่ยวกับการเช่าเพื่อสร้างอาคารพาณิชย์

- ๑) ห้ามมิให้วัดทำสัญญาเช่าก่อนที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ
- ๒) การเช่าที่วัดเพื่อสร้างอาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดเพื่อใช้ในการแสวงหาประโยชน์จะต้องมีเงื่อนไขกรรมสิทธิ์สิ่งปลูกสร้างให้กับวัดทันทีที่ลงมือปลูกสร้าง
- ๓) อาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดที่ใช้ในการแสวงหาประโยชน์ ได้ตกเป็นของวัดแล้วตั้งแต่ลงมือปลูกสร้าง ดังนั้นให้ทำสัญญาเช่าที่ดินเพื่อพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างในระหว่างที่การปลูกสร้างยังไม่แล้วเสร็จ และทำสัญญาเช่าที่ดินพร้อมอาคารเมื่อการปลูกสร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว

วิธีดำเนินการ

- ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติของวัด
- ๒) หนังสือจากผู้ขอเช่าปรับปรุง พร้อมกับสิ่งที่ส่งมาด้วย
 - (๑) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/สำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน ๒ ฉบับ
 - (๒) แผนผังโครงการปรับปรุง จำนวน ๒ ฉบับ
 - (๓) หนังสือรับรองราคาประเมินที่ดิน จำนวน ๒ ฉบับ
 - (๔) ภาพถ่ายบริเวณที่ทำการก่อสร้าง จำนวน ๑ ชุด
- ๓) หนังสือจากเจ้าอาวาส ถึงผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อขอรับความเห็นชอบในการปรับปรุงที่ธรณีสงฆ์ของวัด (ผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด)
- ๔) หนังสือจากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อขอความเห็นชอบการเช่าปรับปรุง
- ๕) หนังสือจากผู้ว่าราชการจังหวัด ถึงผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- ๖) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติรับเรื่องและนำเสนอต่อคณะกรรมการ พศป. และมหาเถรสมาคม
- ๗) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แจ้งมติมหาเถรสมาคม ส่งถึงผู้ว่าราชการจังหวัด
- ๘) ผู้ว่าราชการจังหวัด แจ้งมติมหาเถรสมาคมส่งถึงวัด
- ๙) วัดเรียกผู้ขอเช่าปรับปรุงมารับทราบ และดำเนินการเซ็นสัญญาขอเช่าปรับปรุง
- ๑๐) วัดแจ้งผลการจัดทำสัญญาเช่าให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบ
- ๑๑) ผู้ขอเช่าปรับปรุงดำเนินการต่อไป

คำร้องขอเช่าปรับปรุงปลูกสร้างอาคาร

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง.....

นมัสการเจ้าอาวาสวัด.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย.....

ด้วย.....อยู่บ้านเลขที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....บัตรประจำตัวเลขที่.....มีความประสงค์ขอเช่าที่ดิน
วัด.....ตั้งอยู่ที่ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
โฉนดเลขที่.....เนื้อที่ประมาณ..ไร่.....งาน.....ตารางวา โดยขอเสนอหลักการและเงื่อนไข ดังนี้

๑. บริษัท.....ขอเช่าที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....โฉนดเลขที่.....เนื้อที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
เพื่อปรับปรุงปลูกสร้าง.....

โดยยกกรรมสิทธิ์สิ่งปลูกสร้างทั้งหมดให้แก่วัด.....พื้นที่ที่ลงมือปลูกสร้าง

๒. ระยะเวลาการปรับปรุงปลูกสร้าง.....ปี โดยขอชำระค่าเช่าระหว่าง
ปลูกสร้าง.....บาทต่อปี

๓. บริษัท.....ขอถวายเป็นบุญวัดเป็นเงิน.....บาท
โดยชำระทั้งหมดในวันทำสัญญาเช่า

๔. เมื่อปรับปรุงปลูกสร้างเสร็จแล้ว ขอเช่าที่ดินพร้อมอาคารมีกำหนดระยะเวลา
การเช่า.....ปี โดยขอเสนอค่าเช่า ดังนี้

ระยะ ๕ ปีแรก.....

ระยะ ๕ ปีที่สอง.....

บริษัท.....ยินดีปฏิบัติตามระเบียบของสำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติทุกประการ

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(.....)

ผู้ขอเช่า

แบบบันทึกความเห็นของเจ้าคณะปกครองสงฆ์

เรื่อง.....

ความเห็นของเจ้าคณะตำบล.....

.....

.....

(ลงนาม).....

(.....)

เจ้าคณะตำบล.....

ความเห็นของเจ้าคณะอำเภอ.....

.....

.....

(ลงนาม).....

(.....)

เจ้าคณะอำเภอ.....

ความเห็นของเจ้าคณะจังหวัด.....

.....

.....

(ลงนาม).....

(.....)

เจ้าคณะจังหวัด.....

ความเห็นของผู้ว่าราชการจังหวัด.....

.....

.....

(ลงนาม).....

(.....)

ผู้ว่าราชการจังหวัด.....

(ตัวอย่างหนังสือสัญญาเช่าที่ดิน)

สัญญาเลขที่...../.....

สัญญาเช่าที่ดินเพื่อพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้าง

วัด.....จังหวัด.....

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นที่.....

เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ระหว่างวัด.....

โดย.....ไวยาวัจกร ผู้รับมอบอำนาจ

ปรากฏตามหนังสือมอบอำนาจของเจ้าอาวาส ฉบับลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แนบท้ายสัญญานี้ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้ให้เช่า” ฝ่ายหนึ่ง กับ(๑).....

.....

.....

.....

ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้เช่า” อีกฝ่ายหนึ่ง

คู่สัญญาได้ตกลงกันมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้ให้เช่าตกลงให้เช่า และผู้เช่าตกลงเช่า.....(๒).....

ซึ่งตั้งอยู่ที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....ตามระวาง.....หมายเลขที่ดิน.....

โฉนดที่ดินเลขที่.....เนื้อที่ประมาณ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

ตามแผนที่สังเขปแสดงเขตที่เช่าแนบท้ายสัญญานี้ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ที่ดินที่เช่า”

ข้อ ๒ ผู้เช่าได้ตกลงเช่า.....(๒).....ดังกล่าวตามข้อ ๑
มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงและก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ดังนี้

๒.๑(๓).....

๒.๒(๓).....

๒.๓(๓).....

ทั้งนี้ ตามแผนผังบริเวณ แบบแปลน แบบรูปและรายการ พร้อมทั้งรายการคำนวณ
สิ่งปลูกสร้างแนบท้ายสัญญานี้ โดยให้กรรมสิทธิ์ในสิ่งปลูกสร้างทั้งหมดตกแก่ผู้ให้เช่า ทันทันทีลงมือปลูกสร้าง
และถือเป็นส่วนควบของที่ดินที่เช่าข้อ ๓ ผู้ให้เช่าพร้อมให้ความร่วมมือแก่ผู้เช่าในการเข้าครอบครองที่เช่า โดยผู้เช่าจะต้องเป็น
ผู้ดำเนินการให้ผู้อยู่ในที่ดินที่เช่าตามข้อ ๑ ทั้งหมดที่มีอยู่ก่อนหรืออยู่ในวันทำสัญญานี้รื้อย้ายทรัพย์สิน
และบิรารออกไปจากที่ดินที่เช่า และหากต้องล่าช้าเพื่อการนี้ ผู้เช่าจะไม่ถือเป็นเหตุขอขยายกำหนดระยะเวลา
การก่อสร้างสิ่งต่างๆ แล้วเสร็จ ตามข้อ ๔ หรือไม่ใช่อ่าง เพื่อให้ตนพ้นความรับผิดชอบแห่งสัญญานี้ ในกรณีที่
ผู้เช่าไม่สามารถเจรจาตกลงกับผู้อยู่ในที่ดินที่เช่าดังกล่าวได้ ผู้เช่าจะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการฟ้อง
ขับไล่แทนผู้ให้เช่าทั้งสิ้น

ข้อ ๔ ผู้ให้เช่าตกลงให้เช่าและผู้เช่าตกลงเช่าที่ดินที่เช่าในข้อ ๑ พร้อมสิ่งปลูกสร้างตามสัญญานี้เป็นเวลา ๓๐ (สามสิบ) ปี นับตั้งแต่วันที่ เดือน พ.ศ. ถึงวันที่ เดือน พ.ศ. โดยผู้เช่าจะต้องพัฒนาปรับปรุงที่ดินที่เช่าและก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ตามข้อ ๒ ให้แล้วเสร็จภายในกำหนด) ปี โดยเริ่มลงมือทำการตั้งแต่วันที่ เดือน พ.ศ. และจะต้องให้แล้วเสร็จบริบูรณ์ภายในวันที่ เดือน พ.ศ.

ข้อ ๕ ผู้เช่าตกลงชำระค่าเช่าที่ดินที่เช่าพร้อมสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ตามสัญญานี้เป็น ๖ (หก) ระยะในอัตราค่าเช่าดังนี้

ระยะที่หนึ่ง ใน ๕ ปีแรก ค่าเช่าปีละ บาท (.....)

ระยะที่สอง ใน ๕ ปีที่สอง ค่าเช่าปีละ บาท (.....)

ระยะที่สาม ใน ๕ ปีที่สาม ค่าเช่าปีละ บาท (.....)

ระยะที่สี่ ใน ๕ ปีที่สี่ ค่าเช่าปีละ บาท (.....)

ระยะที่ห้า ใน ๕ ปีที่ห้า ค่าเช่าปีละ บาท (.....)

ระยะที่หก ใน ๕ ปีสุดท้าย ค่าเช่าปีละ บาท (.....)

โดยในขณะทำสัญญานี้ ผู้เช่าได้ชำระค่าเช่าล่วงหน้าปีแรกเป็นเงิน บาท (.....) ให้แก่ผู้ให้เช่า ตามใบเสร็จรับเงินเล่มที่ เลขที่ ลงวันที่ เดือน พ.ศ. และผู้เช่าจะต้องชำระค่าเช่าล่วงหน้าให้ผู้ให้เช่าภายในวันที่ เดือน ของทุก ๆ ปี ถ้าผู้เช่าส่งคืนการเช่าหรือเลิกการเช่าด้วยเหตุใดๆ ก่อนครบครึ่งปี ผู้เช่าจะต้องชำระค่าเช่าให้ครึ่งปี แต่ถ้าเกินครึ่งปีแล้ว ผู้เช่าจะต้องชำระค่าเช่าให้เต็มปี

ในกรณีที่ผู้เช่าชำระเงินค่าเช่าล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญานี้ผู้ให้เช่าจะคิดดอกเบี้ยจากยอดเงินที่ผู้เช่าค้างชำระในงวดนั้นๆ ในอัตราดอกเบี้ยอย่างสูงที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากผู้กู้ยืมเงินเป็นลูกค้านั้นๆ ทั้งนี้ นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระตามสัญญาจนถึงวันที่ผู้เช่าได้ชำระให้แก่ผู้ให้เช่าเสร็จสิ้น

ข้อ ๖ ในการได้เช่าที่ดินที่เช่าตามข้อ ๑ ผู้เช่าได้ชำระเงินบำรุงวัด ต่างหากจากค่าเช่าอีกเป็นเงินจำนวน บาท (.....) ในขณะทำสัญญานี้แล้วตามใบเสร็จรับเงินเล่มที่ เลขที่ ลงวันที่ เดือน พ.ศ.

ข้อ ๗ ผู้เช่าต้องพัฒนาปรับปรุงและก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ตามข้อ ๒ ด้วยทุนทรัพย์และสัมภาระของผู้เช่าเอง โดยจะใช้วัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้อุปกรณ์ที่มี คุณภาพดี และช่างผู้ชำนาญฝีมือดี โดยให้การก่อสร้างเป็นไปตามหลักวิศวกรรมสถาปัตยกรรมและเทคนิคการก่อสร้างที่ดี

ข้อ ๘ ผู้เช่าจะต้องแจ้งกำหนดการลงมือพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างให้ผู้ให้เช่าทราบก่อนล่วงหน้าอย่างน้อย ๗ (เจ็ด) วัน เพื่อผู้ให้เช่า หรือผู้แทนของผู้ให้เช่าได้ไปตรวจสอบที่ดินที่เช่าและควบคุมการก่อสร้างให้เป็นไปตามแผนผังบริเวณ แบบแปลน แบบรูป และรายการ พร้อมทั้งรายการคำนวณสิ่งปลูกสร้างแนบท้ายสัญญานี้

ในระหว่างเวลาการพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้าง ผู้เช่ายินยอมให้ผู้ให้เช่าหรือผู้แทนของผู้ให้เช่าเข้าตรวจการพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างได้ตลอดเวลา ผู้เช่าหรือผู้แทนของผู้เช่าจะต้องอำนวยความสะดวกให้ความร่วมมือและยินยอมปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ให้เช่าหรือผู้แทนของผู้ให้เช่า ถ้าผู้ให้เช่าหรือผู้แทนของผู้ให้เช่าเห็นว่าการพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ถูกต้องตามแผนผังบริเวณ แบบแปลน แบบรูปและรายการ พร้อมทั้งรายการคำนวณสิ่งปลูกสร้างแนบท้ายสัญญา ผู้ให้เช่าหรือผู้แทนของผู้ให้เช่า

มีสิทธิให้หยุดการดำเนินการดังกล่าวได้ทันที และผู้เช่ายินยอมแก้ไขให้ถูกต้องตามที่ผู้ให้เช่าหรือผู้แทนของผู้ให้เช่าทักท้วง ทั้งนี้ หากเกิดความล่าช้าเพราะเหตุดังกล่าว ผู้เช่าจะยกมากล่าวอ้างเพื่อขอขยายเวลาการก่อสร้างหรือเรียกร้องค่าเสียหายใดๆ ไม่ได้

ถ้าปรากฏว่าแผนผังบริเวณ แบบแปลน แบบรูป และรายการ พร้อมทั้งรายการคำนวณสิ่งปลูกสร้างแนบท้ายสัญญา ผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนไปอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้เช่ายินยอมปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ให้เช่าหรือผู้แทนของผู้ให้เช่า และคำวินิจฉัยดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นอันเด็ดขาด ถ้าการอันใดมิได้ระบุไว้ในแผนผังบริเวณแบบแปลน แบบรูป และรายการ พร้อมทั้งรายการคำนวณสิ่งปลูกสร้างแนบท้ายสัญญา แต่การอันนั้นเป็นการจำเป็นต้องทำตามลักษณะของการพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างเพื่อให้งานเสร็จสมบูรณ์ตามแผนผังบริเวณ แบบแปลน แบบรูป และรายการ พร้อมทั้งรายการคำนวณสิ่งปลูกสร้างแนบท้ายสัญญา ผู้เช่าจะต้องจัดการทำการนั้นให้โดยจะคิดค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ตอบแทนใดๆ จากผู้ให้เช่าไม่ได้ทั้งสิ้น

ข้อ ๙ ผู้เช่าจะต้องควบคุมงานพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างด้วยตนเองอย่างใกล้ชิดหรือตั้งผู้แทนควบคุมงานดังกล่าวไว้ประจำ ณ ที่ดินที่เช่า ผู้เช่าจะต้องมีแผนผังบริเวณ แบบแปลน แบบรูป และรายการ พร้อมทั้งรายการคำนวณสิ่งปลูกสร้าง ครบถ้วนบริบูรณ์หนึ่งชุดไว้ ณ ที่ทำการพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้าง คำสั่งต่างๆ ที่ผู้ให้เช่าหรือผู้แทนของผู้ให้เช่าแจ้งแก่ผู้แทนของผู้เช่า ถือว่าได้แจ้งให้ผู้เช่าทราบแล้ว และเมื่อเริ่มพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างแล้ว ผู้เช่าจะหยุดงานดังกล่าวเกินกว่า ๑๕ (สิบห้า) วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรไม่ได้

ข้อ ๑๐ ผู้เช่าจะต้องรับผิดชอบต่ออุบัติเหตุ ความเสียหาย หรืออันตรายใดๆ อันเกิดจากการปฏิบัติงานของผู้เช่า และจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายจากการกระทำของลูกจ้างของผู้เช่าด้วย

ข้อ ๑๑ หากผู้ให้เช่าต้องเสียหายเพราะถูกการรอนสิทธิหรือเสียสิทธิอันจะพึงมีพึงได้ตามสัญญานี้ประการใดประการหนึ่ง ผู้เช่าจะต้องรับผิดชอบชดเชยให้แก่ผู้ให้เช่าโดยสิ้นเชิง

ข้อ ๑๒ ในขณะทำสัญญานี้ ผู้เช่าได้นำหลักประกันเป็นหนังสือค้ำประกันของธนาคาร ที่ ลงวันที่ เดือน พ.ศ. เป็นเงินจำนวน บาท (.....) มามอบให้แก่ผู้ให้เช่าเพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญานี้

หากผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อใดข้อหนึ่งด้วยเหตุใดๆ ก็ตาม จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ให้เช่าแล้ว ผู้ให้เช่าจะเรียกร้องจากธนาคารผู้ออกหนังสือค้ำประกันเป็นจำนวนเงินทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้แล้วแต่ผู้ให้เช่าจะเห็นสมควร

ในกรณีที่ผู้ให้เช่าใช้สิทธิเรียกร้องจากธนาคารผู้ออกหนังสือค้ำประกันตามความในวรรคก่อน เป็นเหตุให้หลักประกันที่ผู้เช่านำมามอบไว้ในวันทำสัญญาลดลง ผู้เช่าจะต้องนำหลักประกันใหม่หรือหามาเพิ่มให้หลักประกันครบจำนวนตามวรรคแรกภายใน (.....) วัน นับแต่วันรับแจ้งเป็นหนังสือจากผู้ให้เช่า

หลักประกันที่ผู้เช่านำมามอบไว้ตามวรรคก่อน ผู้ให้เช่าจะคืนให้โดยไม่มีดอกเบี้ยเมื่อผู้เช่าพ้นจากข้อผูกพันตามสัญญานี้แล้ว

ข้อ ๑๓ หากผู้เช่ามิได้เริ่มพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างภายในกำหนด หรือได้ลงมือพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างแล้วละทิ้งงาน หรือดำเนินการดังกล่าวไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาตามข้อ ๔ ผู้ให้เช่ามีสิทธิบอกเลิกสัญญานี้ได้

ในกรณีที่ผู้ให้เช่าใช้สิทธิเลิกสัญญา ผู้ให้เช่ามีสิทธิริบเงินค่าเช่าที่ดินที่เช่า และเงินบำรุงวัดตามข้อ ๕ และข้อ ๖ ทั้งหมดที่ได้มอบไว้ให้แก่ผู้ให้เช่าแล้ว และริบหลักประกัน หรือเรียกร้องจากธนาคาร

ผู้ออกหนังสือค้ำประกันตามข้อ ๑๒ เป็นจำนวนเงินทั้งหมด หรือบางส่วนก็ได้แล้วแต่ผู้ให้เช่าจะเห็นสมควร และผู้เช่าจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นที่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้เช่าผิดสัญญาให้แก่ผู้ให้เช่า

ในกรณีที่ผู้เช่าละทิ้งงานพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างเสียกลางคัน สิ่งปลูกสร้างที่ได้ดำเนินการไปแล้วรวมทั้งสัมภาระต่างๆ ที่ใช้พัฒนาปรับปรุงปลูกสร้าง ซึ่งนำมาไว้ในบริเวณที่ดินที่เช่า ให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ ของผู้ให้เช่าทั้งสิ้น โดยผู้เช่าจะไม่เรียกร้องเอาค่าตอบแทนใดๆ จากผู้ให้เช่า

ในกรณีที่ผู้ให้เช่าไม่ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาตามวรรคหนึ่ง ผู้เช่าจะต้องชำระค่าปรับเป็นรายวัน วันละ.....(๔)..... บาท (.....) นับแต่วันถัดจากวันครบกำหนดการพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างตามข้อ ๔ จนถึงวันที่ผู้เช่าปลูกสร้างเสร็จ

ในระหว่างที่ผู้เช่ายังมีได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญานั้น ถ้าผู้ให้เช่าเห็นว่าผู้เช่าไม่อาจปฏิบัติตามสัญญาต่อไปได้ ผู้ให้เช่าจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาและริบเงินค่าเช่าสถานที่ที่เช่าตาม ข้อ ๕ และเงินบำรุงวัดตามข้อ ๖ ทั้งหมดที่ได้มอบไว้แก่ผู้ให้เช่าแล้ว และริบหลักประกัน หรือเรียกร้องจากธนาคารผู้ออกหนังสือค้ำประกันตามข้อ ๑๒ และถ้าผู้ให้เช่าได้แจ้งข้อเรียกร้องให้ชำระค่าปรับไปยังผู้เช่าเมื่อครบกำหนดการพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างตามข้อ ๔ แล้ว ผู้ให้เช่ามีสิทธิที่จะปรับผู้เช่าจนถึงวันบอกเลิกสัญญาได้อีกด้วย

ข้อ ๑๔ สิ่งของต่างๆ ที่นำมาพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างในที่ดินที่เช่า ผู้เช่า ยอมยกกรรมสิทธิ์ให้ตกเป็นของผู้ให้เช่าทันที

ผู้เช่าจะต้องขออนุญาตพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้าง และขอหมายเลขประจำอาคารและสิ่งปลูกสร้างทั้งหมด พร้อมทั้งอุปกรณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกสร้างต่อทางการที่มีอำนาจในนามของผู้ให้เช่า โดยค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายใดๆ เกี่ยวกับการขออนุญาต ผู้เช่าเป็นผู้ชำระทั้งสิ้น

ข้อ ๑๕ เมื่อการพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างเสร็จสมบูรณ์เมื่อใด ผู้เช่าจะต้องแจ้งให้ผู้ให้เช่าทราบเป็นหนังสือเพื่อผู้ให้เช่าจะได้มอบหมายให้คณะกรรมการคณะหนึ่งมีหน้าที่ไปตรวจรับมอบงานปลูกสร้าง ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าผู้เช่าได้พัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างถูกต้องครบถ้วนตามแผนผังบริเวณ แบบแปลนแบบรูป และรายการ พร้อมทั้งรายการคำนวณสิ่งปลูกสร้างแนบท้ายสัญญานี้ทุกประการ และได้เสนอให้ผู้ให้เช่าเห็นชอบและออกหนังสือเป็นหลักฐาน การรับมอบอาคารและสิ่งปลูกสร้างแก่ผู้เช่า จึงถือว่าผู้เช่าได้พัฒนาปรับปรุงปลูกสร้าง ถูกต้องครบถ้วนตามสัญญานี้แล้ว

ในกรณีที่มีการพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างเสร็จสมบูรณ์บางส่วน และผู้เช่าประสงค์จะส่งมอบก่อนเฉพาะส่วน หากผู้ให้เช่าพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเหมาะสมและยินยอมรับมอบ เมื่อผู้ให้เช่าได้ออกหนังสือเป็นหลักฐานการรับมอบอาคารและสิ่งปลูกสร้างเฉพาะส่วนแล้วผู้เช่าจึงจะมีสิทธิดำเนินการตามข้อ ๒๕ ต่อไปได้ แต่ผู้เช่าจะยกเหตุดังกล่าวขึ้นเป็นข้ออ้าง ในการขอลดค่าปรับในกรณีที่ผู้ให้เช่าไม่ขยายอายุสัญญาให้ หรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในกรณีที่ผู้ให้เช่าใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาไม่ได้

ข้อ ๑๖ หากมีความเสียหายใดๆ เกิดขึ้นแก่สิ่งก่อสร้างและปลูกสร้างตามข้อ ๒ บางส่วนหรือทั้งหมดในระหว่างการเช่าตามสัญญานี้ ผู้เช่าจะต้องจัดการซ่อมแซมทำให้สิ่งก่อสร้าง และปลูกสร้างเหล่านั้นอยู่ในสภาพเรียบร้อยเช่นเดิม โดยจะจัดการให้เสร็จเรียบร้อยภายในระยะเวลาที่ผู้ให้เช่ากำหนดให้ด้วยค่าใช้จ่ายของผู้เช่าเอง

ข้อ ๑๗ ผู้เช่าจะต้องเป็นผู้ชำระค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการจดทะเบียนการเช่า ค่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ หรือภาษีอื่นใด ตลอดจนค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่างๆ ซึ่งรัฐบาลเทศบาล หรือองค์การบริหารอื่นใดเรียกเก็บจากที่ดินที่เช่าตามสัญญานี้ ไม่ว่าจะใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ หรือหากมีใช้บังคับต่อไปภายหน้าแทนผู้ให้เช่า เป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหากจากค่าเช่าด้วย โดยต้องชำระให้แก่ผู้ให้เช่าภายใน ๑๕ (สิบห้า) วัน นับแต่วันได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากผู้ให้เช่า

ข้อ ๑๘ ผู้เช่าตกลงจะออกใบเสร็จรับเงินค่าเช่าให้แก่ผู้เช่าทุกคราวที่ได้รับชำระ ค่าเช่าใบเสร็จรับเงินทุกฉบับจะมีรายการดังต่อไปนี้

- ๑) ชื่อสถานที่อยู่ หรือที่ทำการของผู้ให้เช่า
- ๒) ตราประทับของผู้ให้เช่า (ถ้ามี)
- ๓) หมายเลขประจำที่ดินและ/หรืออาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เช่า และชื่อผู้เช่า
- ๔) วัน เดือน ปีที่รับเงิน
- ๕) ลายมือชื่อผู้รับเงิน
- ๖) จำนวนเงินตัวเลขและตัวอักษร

ใบเสร็จรับเงินที่ไม่ปรากฏรายการดังกล่าวข้างต้นครบถ้วนไม่ถือเป็นหลักฐานการรับชำระหนี้ของผู้ให้เช่า

ข้อ ๑๙ ผู้เช่าจะต้องบำรุงรักษาอาคารสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ และที่ดินที่เช่า ตลอดจนสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ ที่อยู่ในเขตที่ดินที่เช่าไว้มิให้ชำรุด ทรุดโทรม ไม่ทอดทิ้งหรือทำให้อาคารสิ่งปลูกสร้างและที่ดินที่เช่าเสียหาย รวมทั้งดูแลรักษาท่อระบายน้ำ กำจัดขยะมูลฝอย รักษาสภาพแวดล้อมส่วนรวมให้สะอาดตลอดระยะเวลาการเช่า และจะไม่ประกอบกิจการหรือทำการค้าสิ่งผิดกฎหมาย หรือผิดศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงามในอาคารหรือที่ดินที่เช่า

หากผู้เช่าจะรื้อถอนอาคารเดิมแล้วปลูกสร้างใหม่ หรือดัดแปลง หรือต่อเติมสิ่งปลูกสร้างในที่ดินที่เช่าหลังจากผู้ให้เช่ารับมอบแล้ว ผู้เช่าจะต้องขออนุญาตผู้ให้เช่าก่อน เมื่อผู้ให้เช่าเห็นชอบและมีหนังสืออนุญาตแล้วจึงจะกระทำการดังกล่าวได้ ถ้าผู้เช่าฝ่าฝืน ผู้ให้เช่ามีสิทธิบังคับให้รื้อถอนหรือทำให้กลับคืนสภาพเดิมโดยผู้เช่าออกค่าใช้จ่ายเอง สำหรับสิ่งปลูกสร้างที่ผู้ให้เช่าอนุญาตให้ผู้เช่าปลูกสร้างใหม่หรือดัดแปลง หรือต่อเติมในที่ดินที่เช่า ผู้เช่ายอมให้สิ่งเหล่านั้นตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ให้เช่าในทันทีที่ลงมือปลูกสร้างดัดแปลงหรือต่อเติมด้วย

ถ้าผู้เช่าทำสิ่งใดสูญหายหรือเสียหาย ผู้เช่ายินยอมชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้ให้เช่าจนครบ

ข้อ ๒๐ ผู้เช่าจะต้องไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นที่รำคาญแก่เพื่อนบ้าน ใกล้เคียงหรือกระทำการที่นาจะเป็นอันตรายต่ออาคารหรือที่ดินที่เช่า และจะไม่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย เทศบัญญัติหรือระเบียบข้อบังคับขององค์การบริหารอื่นๆ ถ้าผู้เช่าฝ่าฝืนให้ถือว่าผู้เช่ากระทำผิดสัญญา

ข้อ ๒๑ ในระหว่างเวลาการเช่า ผู้เช่ายินยอมให้ผู้ให้เช่าหรือผู้แทนของผู้ให้เช่าเข้าตรวจอาคารและที่ดินที่เช่าได้ตามสมควรและให้ความร่วมมือในสิ่งจำเป็น เพื่อป้องกันความเสียหายแก่อาคารและที่ดินที่เช่า

ข้อ ๒๒ ผู้เช่าจะต้องทำประกันอัคคีภัยสำหรับอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่ก่อสร้างขึ้นในที่ดินที่เช่าต่อบริษัทประกันภัยในวงเงินประกันที่ผู้ให้เช่ากำหนดตลอดระยะเวลาที่เช่า ตามสัญญาฉบับนี้ ภายใน ๓๐ (สามสิบ) วัน นับแต่วันส่งมอบอาคารสิ่งปลูกสร้าง

ผู้เช่าเป็นผู้ทำสัญญาประกันอัคคีภัยและชำระเบี้ยประกันภัย โดยระบุในกรมธรรม์ประกันภัยให้ผู้เช่าเป็นผู้รับประโยชน์ และต้องส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยให้ผู้ให้เช่าเป็นผู้เก็บรักษา ภายใน ๓๐ (สามสิบ) วัน นับแต่วันส่งมอบอาคารสิ่งปลูกสร้าง

ในกรณีเกิดอัคคีภัย ทำให้ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วนและผู้เช่ามีความประสงค์จะขอเช่าต่อไป ให้ผู้เช่าแจ้งให้ผู้ให้เช่าทราบเป็นหนังสือภายใน ๓๐ (สามสิบ) วัน นับแต่วันเกิดอัคคีภัย โดยผู้เช่าจะต้องก่อสร้างหรือซ่อมแซมอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่เสียหายโดยค่าใช้จ่ายของผู้เช่าเอง

เมื่อผู้เช่าดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ให้เช่าจะนำเงินที่ได้รับจากบริษัทประกันภัยมอบให้ผู้เช่าเพื่อช่วยเป็นค่าก่อสร้างหรือซ่อมแซมอาคารที่เช่าดังกล่าว

บรรดาสິงปลูกสร้างที่ผู้เช่าได้ก่อสร้างหรือซ่อมแซมดังกล่าวในวรรคสามให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ให้เช่าในทันทีที่ลงมือก่อสร้างหรือซ่อมแซม โดยผู้ให้เช่าไม่ต้องชำระค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น

ข้อ ๒๓ หากผู้เช่ากระทำผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง ผู้ให้เช่ามีสิทธิเลิกสัญญาโดยมิต้องคืนเงินใดๆที่ได้รับมาแล้วให้แก่ผู้เช่า และมีสิทธิเรียกค่าเสียหายเพราะการผิดสัญญานั้นได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอีกโสดหนึ่งด้วย

ข้อ ๒๔ หากผู้เช่าต้องเลิกพัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างด้วยเหตุใด ๆ ก็ดี หรือถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวหรือเด็ดขาด หรือต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลายก็ดี ให้ถือว่าสิทธิการเช่าตามสัญญานี้ได้สิ้นสุดลงนับแต่วันที่ผู้เช่าได้เลิกดำเนินการ หรือนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษา เช่นว่านั้น ผู้เช่ายินยอมให้ผู้ให้เช่าเข้าครอบครองอาคารสถานที่ที่เช่าได้ทันที สิ่งปลูกสร้างที่ได้ดำเนินการไปแล้วรวมทั้งสัมภาระต่างๆ ที่ใช้ปรับปรุงปลูกสร้างซึ่งนำมาไว้ในบริเวณงานที่พัฒนาปรับปรุงปลูกสร้างให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ให้เช่าทั้งสิ้น โดยจะไม่เรียกร้องเอาค่าตอบแทนใด ๆ จากผู้ให้เช่า

ข้อ ๒๕ ผู้เช่ามีสิทธินำอาคารไปให้บุคคลภายนอกเช่าช่วงได้ แต่ผู้เช่าจะต้องไม่โอนสิทธิหรือหน้าที่อันใดตามเงื่อนไขแห่งสัญญานี้ทั้งหมด หรือบางส่วนให้บุคคลอื่นจัดการแทนผู้เช่า เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ให้เช่าเป็นหนังสือก่อน

ผู้เช่าจะต้องส่งมอบสำเนาสัญญาเช่าช่วงให้แก่ผู้ให้เช่าภายใน ๑๕ (สิบห้า) วัน นับแต่วันลงนามในสัญญาเช่าช่วง

ข้อ ๒๖ ไม่ว่ากรณีใดๆ เมื่อผู้ให้เช่าได้บอกเลิกสัญญาแล้ว ผู้เช่าจะต้องส่งมอบที่ดินที่เช่าและส่วนควบของที่ดินที่เช่าคืนให้แก่ผู้ให้เช่าภายใน(.....) วัน โดยจะไม่เรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าตอบแทนใด ๆ จากผู้ให้เช่า รวมทั้งเงินใด ๆ ที่ผู้เช่าได้ชำระให้แก่ผู้ให้เช่าแล้ว ผู้เช่าจะไม่เรียกร้องคืนทั้งสิ้น

ข้อ ๒๗ เมื่อสัญญานี้จะครบกำหนดเวลาตามอายุสัญญาแล้ว หากผู้เช่าประสงค์จะเช่าต่อไป ผู้เช่าจะต้องแจ้งขอต่อสัญญาเช่าเป็นหนังสือต่อผู้ให้เช่าภายใน ๖๐ (หกสิบ) วัน ก่อนวันที่สัญญาเช่าจะสิ้นสุดลง ถ้าผู้เช่ามิได้ขอต่อสัญญาภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้เช่าไม่ประสงค์จะเช่าต่อไป และผู้เช่าจะต้องยินยอมให้ผู้ให้เช่าเข้าครอบครองสถานที่ที่เช่าได้ทันทีนับแต่วันที่สัญญาสิ้นสุด

ข้อ ๒๘ ที่อยู่ของผู้เช่าที่ปรากฏในสัญญานี้ ให้ถือเป็นภูมิลำเนาของผู้เช่า ที่ผู้ให้เช่าจะส่งคำสั่ง หนังสือแจ้ง คำบอกกล่าว หรือเอกสารใดๆ ภายใต้อสัญญานี้ไปยังผู้เช่า โดยชอบด้วยกฎหมาย หากผู้เช่ามีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ ผู้เช่าต้องมีหนังสือแจ้งผู้ให้เช่าทราบทันที การละเลยไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ดังกล่าวให้ผู้ให้เช่าทราบ หากผู้ให้เช่าได้ส่งคำสั่ง หนังสือแจ้งคำบอกกล่าว หรือเอกสารใดๆ ไปยังผู้เช่าตามที่ปรากฏในสัญญานี้ ให้ถือว่าเหมือนหนึ่งว่า ผู้เช่าได้ทราบข้อความในเอกสารดังกล่าวโดยชอบแล้ว โดยผู้เช่าจะไม่ยกเป็นข้อกล่าวอ้างหรือข้อต่อสู้ใด ๆ ต่อผู้ให้เช่า

ข้อ ๒๙ เอกสารแนบท้ายสัญญาต่อไปนี้จะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญานี้

๒๙.๑ ผนวก ๑ แผนที่สังเขปแสดงเขตที่เช่า จำนวน(.....) แผ่น

๒๙.๒ ผนวก ๒ แผนผังบริเวณ แบบแปลน แบบรูปและรายการ พร้อมทั้งรายการคำนวณสิ่งปลูกสร้าง จำนวน (.....) แผ่น

๒๙.๓ ผนวก ๓

๒๙.๔ ผนวก ๔

๒๙.๕ ผนวก ๕

ข้อความใดในเอกสารแนบท้ายสัญญาที่ขัดแย้งกับข้อความในสัญญานี้ ให้ใช้ข้อความในสัญญานี้ใช้บังคับ

สัญญานี้ทำขึ้นสามฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน คู่สัญญาได้อ่านข้อความและเข้าใจโดยละเอียดตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อพร้อมทั้งประทับตรา (ถ้ามี) ไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานคู่สัญญาต่างฝ่ายเก็บไว้ฝ่ายละหนึ่งฉบับ ส่วนอีกหนึ่งฉบับจะนำไปจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (๕)

ลงชื่อ.....ผู้ให้เช่า
(.....)

ลงชื่อ.....ผู้เช่า
(.....)

ลงชื่อ.....พยาน
(.....)

ลงชื่อ.....พยาน
(.....)

คำแนะนำ

(๑) ในกรณีที่ผู้เช่าเป็นบุคคลธรรมดาให้ใช้ข้อความว่า “กับ.....อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....”

ในกรณีที่ผู้เช่าเป็นนิติบุคคลให้ใช้ข้อความว่า “กับ.....โดย.....ซึ่งมีสำนักงานอยู่เลขที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคลปรากฏตามหนังสือรับรองการจดทะเบียนของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....และหนังสือมอบอำนาจลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....แนบท้ายสัญญานี้”

(๒) ให้ระบุว่าเป็นที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์

(๓) หลักประกันสัญญาอาจเป็นเงินสดหรือหนังสือค้ำประกันของธนาคารก็ได้

(๔) ให้ระบุวันที่ เดือน ให้ชัดเจน

(๕) ในกรณีที่ทำสัญญาเช่าเกินสามปี ให้ทำสัญญาขึ้นสามฉบับ และเพิ่มข้อความต่อท้ายว่า “อีกฉบับหนึ่งนำไปจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่”

(๖) ถ้ามีรอยชดลบ ตกเติม แก้ไข หรือขีดฆ่า ผู้ให้เช่าและผู้เช่าลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแห่ง

บทที่ ๓

ไม่อาจถูกดำเนินคดีอาญาฐานเป็นเจ้าพนักงาน เจ้าอาวาสต้องอ่าน และตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่นำรู้สำหรับพระสังฆาธิการ

๓.๑ ปัญหาการถูกดำเนินคดีของเจ้าอาวาส

๑) การกำหนดสถานะเจ้าอาวาสให้เป็น “เจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา” และ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ”

(๑) รัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หลายฉบับที่ผ่านมา รวมทั้งฉบับปัจจุบัน ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดไว้ในหมวด ๖ แนวนโยบายของรัฐ มาตรา ๖๗ “รัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือ มาช้านาน รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา เถรวาท เพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกัน มิให้มีการบ่อนทำลาย พระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชน มีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการ หรือกลไกดังกล่าวด้วย” และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕ ตรี ได้บัญญัติไว้ว่า “เพื่อให้การอุปถัมภ์และคุ้มครอง พระพุทธศาสนา ตลอดจนการดูแล การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และมีการรักษาพระธรรมวินัย ของคณะสงฆ์ให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงามโดยเคร่งครัด เป็นที่เลื่อมใสศรัทธา แก่พุทธศาสนิกชน ทั่วไป พระมหากษัตริย์จึงทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการแต่งตั้ง สถาปนา และถอดถอนสมณศักดิ์ ของพระภิกษุในคณะสงฆ์ และแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมตามพระราชบัญญัตินี้”

การบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๔๕ “ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความ ในประมวลกฎหมายอาญา” และเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๑๖) “เจ้าพนักงาน หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับ แต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่า จะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่”

ถือว่าเป็นมาตรการคุ้มครองพระพุทธศาสนา หมายรวมถึงการคุ้มครองบุคคลที่เป็น ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาอันได้แก่พระภิกษุสงฆ์ รวมถึงพระภิกษุสงฆ์ที่มีอำนาจหน้าที่ในการ ปกครองคณะสงฆ์ด้วย เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้เกิดการพัฒนา

จิตใจและปัญญา และมีการรักษาพระธรรมวินัยของคณะสงฆ์ให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงาม โดยเคร่งครัด เป็นที่เลื่อมใสศรัทธา และให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม จึงให้พระภิกษุสงฆ์ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าคณะผู้ปกครองมีอำนาจหน้าที่ดูแลให้พระภิกษุสงฆ์ ในเขตปกครองของตนปฏิบัติตามกฎหมาย พระธรรมวินัยและกฎหมายมหาชน เป็นเจ้าพนักงาน ตามความในประมวลกฎหมายอาญา หากพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองไม่เชื่อฟังสามารถดำเนินการ ตามกฎหมายฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘ ได้ ดังนั้น ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายจึงต้องให้ความคุ้มครองเจ้าคณะผู้ปกครองโดยให้ถือว่าเจ้าพนักงาน ตามความในประมวลกฎหมายอาญา มิฉะนั้นการได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะผู้ปกครองจะไม่มี ความหมาย

ส่วนตำแหน่งเจ้าอาวาสทำไมต้องกำหนดสถานะของเจ้าอาวาสให้เป็นเจ้าพนักงาน ตามความในประมวลกฎหมายอาญา เพราะเจ้าอาวาสเป็นพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์หรือไม่ ซึ่งถ้าปกครองคณะสงฆ์ก็ปกครองในเขตของวัด เท่านั้น หากพระภิกษุได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในวัดที่ไม่มีคณะสงฆ์จำพรรษา อยู่ในวัดเลยยังจะให้ถือว่าเจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงานหรือไม่ จะถือเอาตามข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายหรือถือเอาตัวอักษรที่กำหนดในการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส ซึ่งแตกต่างกับการแต่งตั้ง ให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะผู้ปกครอง เช่น เจ้าคณะตำบล เป็นต้น เพราะเจ้าคณะตำบลมีอำนาจ หน้าที่ในการปกครองวัดในเขตตำบลอย่างน้อย ๔ - ๕ วัด จะต้องมีความสงฆ์ในแต่ละวัด ของเขตปกครองให้มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์อย่างแน่นอน ทั้งในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๓๗ กำหนดให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่ปกครองและสอดส่องให้บรรชิตและคฤหัสถ์ที่มี ที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม จะไม่มีคำว่าปกครองคณะสงฆ์

เจ้าอาวาสที่ถูกกล่าวหาและถูกดำเนินคดีอาญาส่วนใหญ่มาจากการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัด ไม่ค่อยเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ในวัด ซึ่งการที่ให้เจ้าอาวาส เป็นเจ้าพนักงาน น่าจะผิดเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้พระภิกษุที่มีตำแหน่ง ในการปกครองคณะสงฆ์เป็นเจ้าพนักงาน ซึ่งส่วนใหญ่อำนาจหน้าที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการ บริหารทรัพย์สินของวัด นอกจากจะมีตำแหน่งเจ้าอาวาสในวัดนั้นด้วย ตำแหน่งที่ถูกดำเนิน คดีอาญาก็เป็นตำแหน่งของเจ้าอาวาสไม่ใช่ตำแหน่งเจ้าคณะผู้ปกครอง

แต่ปัจจุบันมีคำพิพากษาของศาลฎีกายังมีความเห็นว่าเจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงาน ตามความในประมวลกฎหมายอาญา เช่น คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๕๓๐๐/๒๕๕๕ เพราะพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๔๕ และกฎหมายมหาชน ฉบับที่ ๒๔ (๒๕๔๑) ข้อ ๔ กำหนดไว้ว่า ในกฎหมายมหาชนนี้ พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่ง ปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้ ... ๖. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

เป็นข้อที่น่าสังเกตว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ได้บัญญัติเรื่องการปกครองคณะสงฆ์ไว้ว่า

มาตรา ๒๑ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้จัดแบ่งเขตปกครอง ดังนี้

- (๑) ภาค
- (๒) จังหวัด
- (๓) อำเภอ
- (๔) ตำบล

จำนวนและเขตปกครองดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายเถรสมาคม

มาตรา ๒๒ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้มีพระภิกษุเป็นผู้ปกครองตามชั้นตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- (๑) เจ้าคณะภาค
- (๒) เจ้าคณะจังหวัด
- (๓) เจ้าคณะอำเภอ
- (๔) เจ้าคณะตำบล

ในเรื่องการปกครองคณะสงฆ์ไม่มีการจัดเขตการปกครองรวมถึงวัดและเจ้าอาวาสไว้ แม้กฎหมายเถรสมาคมจะเขียนกำหนดคำว่าพระสังฆาธิการหมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้ ... ๖. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส แต่กฎหมายเถรสมาคมจะออกกฎหมายเถรสมาคมขัดต่อกฎหมายไม่ได้ (มาตรา ๑๕ ตรี) ทั้งมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๕/๒๕๑๖ ว่า กฎหมายเถรสมาคมไม่ใช่กฎหมาย

(๒) วัดเป็นหน่วยงานราชการหรือของรัฐ และพระภิกษุสงฆ์เป็นเจ้าหน้าที่ราชการหรือของรัฐหรือไม่ วัดเกิดขึ้นจากแรงศรัทธาของชาวบ้านที่นับถือพระพุทธศาสนาที่ต้องการสร้างศาสนสถานเพื่อใช้ประกอบพิธีและเป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสงฆ์ จะช่วยกันรวบรวมทรัพย์สินและร่วมกับพระภิกษุสงฆ์สร้างวัดขึ้นมาในท้องถิ่น วัดไม่ได้สร้างจากงบประมาณของรัฐและพระภิกษุสงฆ์ก็ไม่ได้มีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในของหน่วยงานรัฐที่มีกฎหมายรองรับ แต่เนื่องจากมีกฎหมายการดำเนินคดีบางประการกับเจ้าหน้าที่รัฐให้อยู่ในอำนาจหน้าที่การตรวจสอบและไต่สวนโดยองค์กระอึสระ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้กำหนดค่านิยาม เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไว้ว่าหมายถึงบุคคลประเภทอะไรบ้าง และมีคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเจ้าอาวาสเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ “**เจ้าหน้าที่ของรัฐ**” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ

ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงาน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๗๕๔๐/๒๕๕๔ แม้จำเลยเป็นเจ้าอาวาสของโจทก์ร่วม และได้รับเงินเดือนประจำที่เรียกว่านิตยภัตจากเงินงบประมาณของรัฐ แต่ผู้ที่ได้รับเงินเดือนประจำที่จะถือว่าเป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งเจ้าอาวาสไม่อยู่ในความหมายดังกล่าว และในปัจจุบันวัดจัดตั้งขึ้นโดยวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งกำหนดให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลโดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้แทน แต่ก็มีอำนาจอย่างจำกัด ตามมาตรา ๓๗ เฉพาะในการบำรุงวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม และอื่น ๆ อันเป็นกิจการของสงฆ์โดยเฉพาะ ส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารราชการอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมการศาสนาและกระทรวงศึกษาธิการ วัดจึงหาใช่เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้น พระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์ไม่ว่าในตำแหน่งเจ้าอาวาสหรือในตำแหน่งอื่นใดก็ตาม จึงหาได้อยู่ในความหมายของคำจำกัดความว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ส่วน พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๔๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกรเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา” ก็เป็นเรื่องเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้นำบทบัญญัติลักษณะความผิดเกี่ยวกับการปกครองตามประมวลกฎหมายที่ต้องการให้นำบทบัญญัติลักษณะความผิดเกี่ยวกับการปกครองตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับแก่พระภิกษุบางตำแหน่งเท่านั้น และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ก็เป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และฉบับปัจจุบันบัญญัติให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขึ้น โดยบัญญัติถึงกระบวนการสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้เป็นกรณีพิเศษ โดยใช้วิธีการได้ส่วนเท่านั้น บุคคลอื่น ๆ คงใช้กระบวนการสอบสวนตามปกติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนมิได้ส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงชอบแล้ว โจทก์มีอำนาจฟ้อง

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) มาตรา ๒ บัญญัติให้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ

ในราชกิจจานุเบกษา คือ นับตั้งแต่วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เป็นต้นไป โดยไม่มีบทบัญญัติให้มีผลบังคับย้อนหลัง จึงไม่กระทบต่อกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว ดังนั้น ข้อความในมาตรา ๒๓๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ที่แก้ไขใหม่) ซึ่งบัญญัติว่า ในกรณีที่จำเลยเบิกความเป็นพยาน คำเบิกความของจำเลยย่อมใช้ยืนยันจำเลยนั้นได้ และศาลอาจรับฟังคำเบิกความนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้ แต่การที่จำเลยตอบคำถามก่อนที่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้ จำเลยย่อมไม่อาจคาดหมายได้ว่าคำเบิกความของตนจะเข้ารับฟังลงโทษตนเองได้ บทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีผลเป็นโทษแก่จำเลย จึงไม่อาจมีผลย้อนหลัง และถือไม่ได้ว่าโจทก์และโจทก์ร่วมนำเสนอข้อเท็จจริงดังกล่าว

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในมาตรา ๔๐ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฯ ข้อ ๕ บัญญัติให้การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกิน ๓,๐๐๐ บาท ขึ้นไปให้เก็บรักษาโดยฝากกรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ หรือธนาคาร หรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ (ปัจจุบันคือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ) ทั้งนี้ ให้ฝากในนามของวัด ดังนั้น การฝากเงินของวัดคือโจทก์ร่วมต้องฝากในนามของโจทก์ร่วมเท่านั้น หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวโดยเจตนาก็เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ ได้ ส่วนการจัดการทรัพย์สินของวัดก็ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวง ฉบับดังกล่าวเป็นสำคัญ แต่การนำเงินค่าผาติกรรมซึ่งเป็นทรัพย์สินของโจทก์ร่วมอย่างหนึ่งไปใช้เพื่อประโยชน์ของโจทก์ร่วม โดยมิได้เบียดบังเป็นของตนเองหรือผู้อื่น การกระทำดังกล่าวเป็นเพียงการใช้เงินผิดไปจากมติมหาเถรสมาคม หรือเป็นการใช้เงินผิดระเบียบเท่านั้น (ปัจจุบันการเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป ให้เก็บรักษาโดยฝากธนาคารในนามของวัด หรือวิธีการอื่นใดตามที่มหาเถรสมาคมกำหนด ซึ่งแก้ไขโดยกฎกระทรวง ว่าด้วยการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๗)

ต่อมา ได้มีการออกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ขึ้นมาใหม่ และมีการให้คำนิยามเจ้าหน้าที่ของรัฐใหม่ โดยปัจจุบันยังไม่มีคำพิพากษาของศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าการแต่งตั้งพระภิกษุให้ดำรงตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์และเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ยังอยู่ในความหมายของคำว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือในรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ หรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

และให้หมายคามรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และบุคคลหรือคณะบุคคล บรรดาซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจ หรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่น ของรัฐด้วย แต่ไม่รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่ง ในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ปัจจุบันคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตีความว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๔๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์ และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา” ดังนั้น พระภิกษุผู้ดำรง ตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และเจ้าอาวาสอยู่ในความหมายของคำว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และมีอำนาจในการไต่สวนพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และเจ้าอาวาส ซึ่งได้ดำเนินการไต่สวนหรือมอบหมายให้สอบสวนอยู่หลายเรื่อง เช่น คดีของอดีตเจ้าอาวาส วัดสามพระยา เป็นต้น

๓.๒ อำนาจหน้าที่เจ้าอาวาส

เมื่อพระภิกษุได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดใดวัดหนึ่ง กฎหมายได้มอบหมาย ให้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ดังนี้

มาตรา ๓๗ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ ดังนี้

- (๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
- (๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม
- (๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
- (๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา ๓๘ เจ้าอาวาสมีอำนาจ ดังนี้

- (๑) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด
- (๒) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด
- (๓) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัด หรือให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอขมาโทษ ในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติดังคำสั่ง เจ้าอาวาสซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัยกฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่ง ของมหาเถรสมาคม

มาตรา ๔๐ ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

- (๑) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนา ซึ่งมีใช้ของวัดใดวัดหนึ่ง
- (๒) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนา เพื่อการนี้ให้ถือว่ากรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัตินั้นด้วย (ปัจจุบันคือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ)

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (เดิมคือ กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ปัจจุบันคือ กฎกระทรวง ว่าด้วยการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔)

เมื่อกฎหมายบัญญัติให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่จะต้องบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี และการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ต่อมากระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา (ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายในขณะนั้น) ได้มีการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการดูแลและจัดการศาสนสมบัติของวัด เป็นกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๑๑ และคำแนะนำในการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ให้ลงทะเบียนทรัพย์สินของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใดให้จำหน่ายออกจากทะเบียนนั้น โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว สำหรับวัดในเขตจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ให้ส่งหลักฐานการได้มาไปเก็บรักษาไว้ที่กรมการศาสนา สำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่น ให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ ณ ที่ทำการศึกษาธิการจังหวัดนั้น

ข้อ ๒ การกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๓ การให้เช่าที่ดินหรืออาคาร ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่า หรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้เก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานที่วัดหรือจะฝากกรมการศาสนาให้เก็บรักษาไว้ก็ได้

ข้อ ๔ การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กลบนาหรือที่วัดที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ ที่มีกำหนดระยะเวลาการเช่าเกินสามปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

ข้อ ๕ การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินสามพันบาทขึ้นไปให้เก็บรักษาโดยฝ่ายกรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ หรือธนาการ หรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ ให้ฝากในนามของวัด

การดูแลรักษาและจัดการเงินการกุศลที่มีผู้บริจาค ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค

ข้อ ๖ ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง

ข้อ ๗ ในกรณีที่วัด เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้องหรือถูกหมายเรียกเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เจ้าอาวาสแจ้งต่อกรมการศาสนาหรือศึกษาธิการจังหวัดที่วัดตั้งอยู่ทราบไม่ช้ากว่าห้าวัน นับแต่วันรับหมาย

ข้อ ๘ ให้กรมการศาสนากำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ และให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

(ต่อมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำหน้าที่ตามกฎกระทรวงฉบับนี้แทนกรมการศาสนา)

ต่อมาได้มีการยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) และประกาศให้ใช้กฎกระทรวงฉบับใหม่ คือ กฎกระทรวง ว่าด้วยการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ แทน (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๘ ตอนที่ ๔๐ ก หน้า ๑ วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๔) โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับใหม่ คือ โดยที่การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว ไม่สอดคล้องกับกาลปัจจุบัน ประกอบกับมีการโอนภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์จากกรมการศาสนาไปเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสมควรกำหนดการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดเสียใหม่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง ว่าด้วยการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๔๐ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้ “สิ่งปลูกสร้าง” หมายความว่า โรงเรือน อาคาร หรือ สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่บุคคลอาจเข้าอยู่อาศัยหรือใช้สอยได้ หรือใช้เป็นที่พักอาศัย หรือใช้ประกอบอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมหรือการบริการรวมตลอดทั้งบรรดาทรัพย์สินเป็นส่วนควบหรือติดอยู่กับที่ดินเป็นการถาวรหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น

ข้อ ๓ การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ให้วัดลงทะเบียนทรัพย์สินนั้นไว้เป็นหลักฐานและเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียน โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว ให้วัดในเขตกรุงเทพมหานครส่งหลักฐานการได้มาเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่น ให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้น

ข้อ ๔ การกันที่วัดไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๕ การให้เช่าที่วัดที่กันไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์ ที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือสิ่งปลูกสร้างให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยว้จกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้วัดเก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานหรือจะฝากไว้กับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสำหรับวัดในเขตกรุงเทพมหานครหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่นก็ได้

การให้เช่าตามวรรคหนึ่ง หากมีกำหนดระยะเวลาเกินสามปี จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๖ การให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อเป็นทางเข้าออกไม่ว่าจะมีกำหนดระยะเวลาที่ป้กัตาม จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคมโดยให้วัดจัดทำเป็นสัญญาภาระจำยอม

ข้อ ๗ การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินหนึ่งแสนบาทขึ้นไป ให้เก็บรักษาโดยฝากธนาคารในนามของวัด หรือวิธีการอื่นใดตามที่มหาเถรสมาคมกำหนด การดูแลรักษา และจัดการเงินการกุศลที่มีผู้บริจาค ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค

ข้อ ๘ ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยว้จกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแล ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง

ข้อ ๙ ในกรณีที่วัด เจ้าอาวาส ไวยว้จกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้อง หรือถูกหมายเรียกเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษา

และจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เจ้าอาวาสวัดในเขตกรุงเทพมหานครแจ้งต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือเจ้าอาวาสวัดในเขตจังหวัดอื่นให้แจ้งต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้น ภายในห้าวันนับแต่วันรับหมาย

ข้อ ๑๐ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดแบบทะเบียน บัญชีแบบสัญญาและแบบพิมพ์อื่น ๆ และวิธีการลงทะเบียน จำหน่ายทะเบียน และการทำบัญชี รวมทั้งให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงนี้ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดให้มีระบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับใช้ในการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายนี้ด้วย

ข้อ ๑๑ การจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัดที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ต่อไป จนกว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จ

ข้อ ๑๒ ในระหว่างที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติยังมิได้กำหนดแบบทะเบียน บัญชีแบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ให้ใช้แบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ที่ออกตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ไปพลางก่อน จนกว่าจะมีแบบทะเบียน บัญชีแบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ตามกฎหมายนี้

ศาสนสมบัติของวัดคืออะไร ไม่มีคำจำกัดความไว้ในกฎหมายหรือกฎหมายกระทรวง แต่อธิบายได้ว่าทรัพย์สินต่าง ๆ ที่วัดมีกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครองหรือสิทธิต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในรูปอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน อาคาร เป็นต้น หรือในรูปสังหาริมทรัพย์ เช่น เงิน ทอง พระพุทธรูปหรือพระเครื่อง เป็นต้น เมื่อมีกฎหมายและกฎหมายกำหนดวิธีการจัดการศาสนสมบัติของวัดไว้หลายประการ เจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและกฎหมายดังกล่าว เช่น การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกิน ๓,๐๐๐ บาทขึ้นไป (ตามกฎหมายกระทรวงเดิม) หรือ ๑๐๐,๐๐๐ บาท (ตามกฎหมายกระทรวงที่ประกาศใช้ในปัจจุบัน) ให้เก็บรักษาโดยฝากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัด อำเภอ หรือธนาคาร หรือนิติบุคคลที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้ความเห็นชอบ หรือวิธีการอื่นใดตามที่มหาเถรสมาคมกำหนด ทั้งนี้ ให้ฝากในนามของวัด และให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง โดยมีคำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่กำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ

ปัญหาส่วนใหญ่ที่เจ้าอาวาสถูกแจ้งความกล่าวโทษดำเนินคดี ซึ่งมีตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาอยู่มากมายก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเกี่ยวกับเงินของวัดและการไม่ได้จัดทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัดให้ถูกต้องมีความชัดเจนในการที่อธิบายให้กระจ่างแก่สังคมได้

ดังนั้น เจ้าอาวาสควรจะต้องศึกษาเกี่ยวกับกฎกระทรวงดังกล่าว และให้ความสำคัญในการจัดการเรื่องเงินและทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัดให้ถูกต้องเป็นที่เรียบร้อย หากสงสัยหรือไม่เข้าใจในการดำเนินการก็ควรจะไปปรึกษาขอคำแนะนำจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

๓.๓ การกล่าวหา สอบสวนหรือไต่สวนความผิดเจ้าอาวาส

เมื่อมีกฎหมายและกฎกระทรวงบัญญัติให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่ปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเงินและบัญชีรับจ่ายเงินรวมทั้งบัญชีทรัพย์สินของวัดอย่างไร ในกรณีนี้ ถ้าเจ้าอาวาสไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายและกฎกระทรวงที่บัญญัติไว้ ถือว่าเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติเป็นการกระทำผิดต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากมีบุคคลใดไปกล่าวหาเจ้าอาวาสต่อเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายให้ดำเนินคดีอาญาเอาผิดกับเจ้าอาวาสนั้น เมื่อถูกเรียกตรวจสอบหากไม่ได้จัดทำบัญชีการรับและจ่ายเงินหรือบัญชีทรัพย์สินของวัดให้ชัดเจน อาจไม่สามารถอธิบายข้อเท็จจริงแก้ข้อหาความผิดที่ถูกกล่าวหาได้จะต้องถูกแจ้งข้อหาเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายและอาจไม่ได้รับการประกันตัว ต้องถูกให้สละสมณเพศเอาตัวไปคุมขังในสถานีดำรงหรือเรือนจำได้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ได้แก่ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายอาญา (ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ)

ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๔๗ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตน หรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

มาตรา ๑๕๗ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

วิธีการกล่าวหาเจ้าอาวาส ว่าได้มีการกระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายและกฎกระทรวงกำหนดไว้ เป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ หรือมาตรา ๑๕๗ ดังกล่าว ระบบกฎหมายของประเทศไทยเป็นระบบการกล่าวหา บุคคลอื่นซึ่งเป็นใครก็ได้ที่ทราบว่ามีเจ้าอาวาสมีการกระทำความผิดดังกล่าว สามารถไปกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนที่สถานีตำรวจ ว่าเจ้าอาวาสใช้เงินและจัดทำบัญชีของวัดไม่ถูกต้องหรือไม่มีการลงบัญชีของวัดที่ถูกต้อง เมื่อมีการกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความผิดและหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้จะทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ

ว่ามีการกระทำหรือละเว้นการกระทำตามที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และกฎกระทรวงกำหนดไว้หรือไม่เพียงใด เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้

(๘) “คำกล่าวโทษ” หมายความว่า การที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ดี ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

(๑๑) “การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

(๒๑) “ควบคุม” หมายความว่า การคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน

(๒๒) “ขัง” หมายความว่า การกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล

มาตรา ๑๒๗ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๒๓ ถึง ๑๒๖ มาบังคับโดยอนุโลมในเรื่องคำกล่าวโทษ

เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับคำกล่าวโทษจะไม่บันทึกคำกล่าวโทษในกรณีต่อไปนี้ก็ได้

(๑) เมื่อผู้กล่าวโทษไม่ยอมแจ้งว่าเขาคือใคร

(๒) เมื่อคำกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์

คำกล่าวโทษซึ่งบันทึกแล้วแต่ผู้กล่าวโทษไม่ยอมลงลายมือชื่อ เจ้าพนักงานผู้รับคำกล่าวโทษจะไม่จัดการแก่คำกล่าวโทษนั้นก็ได้

แต่ในปัจจุบัน เมื่อมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้กำหนดคํานิยามเกี่ยวกับคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” รวมถึงเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ และศาลฎีกายังได้ตีความว่า เจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงาน ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๔๕ อำนาจการสอบสวนเริ่มต้นจึงเปลี่ยนไปไม่ใช่พนักงานสอบสวนตามสถานีตำรวจอีกต่อไป แต่เป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการไต่สวน แม้มีการกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนไว้พนักงานสอบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงรวมทั้งรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นแล้วส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับการกล่าวโทษ ยกเว้นในกรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายหรือมอบคดีให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจทำการสอบสวนดำเนินคดีต่อไป มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ไต่สวน” หมายความว่า การแสวงหา รวบรวม และการดำเนินการอื่นใด เพื่อให้ได้มา ซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

มาตรา ๒๘ (๒) คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๒) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

มาตรา ๔๘ เมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ว่าจะมีการกล่าวหาหรือไม่ ว่ามีการกระทำความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจโดยพลัน โดยในกรณีที่จำเป็นต้องมีการไต่สวน ต้องไต่สวนและ มีความเห็นหรือวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ซึ่งต้องไม่เกินสองปี นับแต่วันเริ่มดำเนินการไต่สวน ...

มาตรา ๖๐ คำกล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้กล่าวหา

(๒) ชื่อหรือตำแหน่งของผู้ถูกร้อง

(๓) ข้อกล่าวหาและพฤติการณ์แห่งการกระทำผิดตามข้อกล่าวหา พร้อมพยานหลักฐานหรืออ้างพยานหลักฐาน ผู้กล่าวหาจะเป็นผู้เสียหายหรือมิใช่ผู้เสียหายก็ได้ การกล่าวหาตามวรรคหนึ่ง จะทำด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือก็ได้ และจะส่งด้วยวิธีใด ๆ ที่จะให้คำกล่าวหานั้นถึงสำนักงานก็ได้ ในกรณีที่ทำด้วยวาจา ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวนที่จะบันทึกรายละเอียดไว้ให้ครบถ้วนตามวรรคหนึ่ง

ให้สำนักงานจัดให้มีระบบในการจดแจ้งชื่อและที่อยู่ของผู้กล่าวหาไว้ในทะเบียนที่รักษาไว้ เป็นความลับ และไม่ว่ากรณีใดจะเปิดเผยทะเบียนดังกล่าวมิได้ และให้ลบชื่อและที่อยู่ของผู้กล่าวหาออกจากหนังสือกล่าวหา

หนังสือกล่าวหาที่ไม่ปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้กล่าวหา ถ้ามีรายละเอียดตาม (๓) แล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะปฏิเสธไม่รับไว้พิจารณาไม่ได้

มาตรา ๖๑ ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าพนักงานของรัฐหรือบุคคลอื่นใดในข้อหาใด ๆ บรรดาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้พนักงานสอบสวนแสวงหาข้อเท็จจริง รวมทั้งรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น แล้วส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องที่ได้รับมาตามวรรคหนึ่ง ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือแม้จะอยู่ในหน้าที่และอำนาจ แต่เป็นเรื่องไม่ร้ายแรง ที่เป็นการกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรมอบหมายให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการ ก็ให้ส่งเรื่องคืนพนักงานสอบสวน ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง จากพนักงานสอบสวน โดยจะกำหนดระยะเวลา ในการดำเนินการให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติด้วยก็ได้ ...

มาตรา ๖๓ ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นสมควร อาจส่งเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๘ (๒) และ (๔) ที่มีข้อความผิดร้ายแรง ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไปก็ได้

มาตรา ๖๔ ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นว่าเรื่องที่มีการกล่าวหาเรื่องใด มิใช่เป็นความผิดร้ายแรง หรือกล่าวหาในเรื่องที่มีได้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนของผู้ถูกร้อง ดำเนินการทางวินัยไปตามหน้าที่และอำนาจก็ได้

จากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ต่อไปนี้การกล่าวหาเจ้าอาวาสจะเป็นเรื่องที่ยง่ายกว่าการกล่าวโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้สำนักงาน ป.ป.ช. จัดให้มีระบบในการจดแจ้งชื่อและที่อยู่ของผู้กล่าวหาไว้ในทะเบียนที่รักษาไว้เป็นความลับ และไม่ว่ากรณีใดจะเปิดเผยทะเบียนดังกล่าวมิได้ และให้ลบชื่อและที่อยู่ของผู้กล่าวหาออกจาก หนังสือกล่าวหา นั้น หนังสือกล่าวหาที่ไม่ปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้กล่าวหา ถ้ามีรายละเอียดตามข้อกล่าวหาและพฤติการณ์แห่งการกระทำผิดตามข้อกล่าวหา พร้อมพยานหลักฐานหรืออ้างพยานหลักฐานแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะปฏิเสธไม่รับไว้พิจารณาไม่ได้ คือ สามารถกล่าวหาเป็นหนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้กล่าวหาได้หรือเป็นบัตรสนเท่ห์ ซึ่งแตกต่างจากการกล่าวโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเจ้าอาวาสอาจถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนของเจ้าอาวาส ดำเนินการทางวินัยไปตามหน้าที่และอำนาจก็ได้

นอกจากเจ้าอาวาสที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกระทรวง ใช้เงินและจัดทำบัญชีของวัดไม่ถูกต้องหรือไม่มีการลงบัญชีของวัดที่ถูกต้อง จะถูกไต่สวนโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือถูกสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนเป็นคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ หรือมาตรา ๑๕๗ แล้ว เจ้าอาวาสยังอาจถูกแจ้งความดำเนินคดี ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓ มาตรา ๕ มาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๖๐ ทั้งทางแพ่งและอาญา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ความผิดมูลฐาน” หมายความว่า ...

(๕) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า

(๑) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน

(๒) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ

(๓) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ (๒)

ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (๑) (๒) หรือ (๓) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

มาตรา ๕ ผู้ใด

(๑) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(๒) กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มาแหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

(๓) ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

มาตรา ๔๘ ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควร เชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน ...

มาตรา ๔๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า ทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

มาตรา ๕๑ เมื่อศาลทำการได้ส่วนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๙ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน ...

มาตรา ๖๐ ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปี ถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ดังนั้น ในกรณีที่เจ้าอาวาสถูกกล่าวหาว่าใช้เงินและจัดทำบัญชีของวัดไม่ถูกต้อง หรือไม่มีการลงบัญชีของวัดที่ถูกต้อง เมื่อถูกไต่สวนหรือสอบสวนแล้ว อาจถูกฟ้องร้อง ดำเนินคดีเป็นคดีความทางศาล ดังนี้

๑. คดีอาญา ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ฐานยกยอกเบียดบังทรัพย์สินของวัดตามมาตรา ๑๔๗ หรือฐานปฏิบัติละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริตตามมาตรา ๑๕๗

๒. คดีอาญา ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ฐานฟอกเงินตามมาตรา ๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๖๐

๓. คดีแพ่ง ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่มีการเบียดบัง หรือโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไปโดยไม่ชอบ หรือที่กระทำความผิดด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มาตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๓ มาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๑

๓.๔ คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับเจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๐๓-๒๐๐๕/๒๕๐๐ ขณะเกิดเหตุจำเลยเป็นพระภิกษุ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่การงานในทางทุจริต เรียกเอาเงินสินบนในการให้เช่าที่ดินของวัดมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานรับสินบน การที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์บัญญัติไว้ว่า พระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะอาญานั้น บังคับถึงอำนาจและหน้าที่ กล่าวคือเมื่อมีอำนาจในวัดเหมือนเจ้าพนักงานแล้ว หากกระทำความผิดในหน้าที่ก็จะต้องเป็นผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานกระทำความผิดด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๔/๒๕๑๗ พระภิกษุจำเลยไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาส เวลาไปไหนไม่ลาเจ้าอาวาสบุคคลภายนอกและพระภิกษุวัดอื่นมาพำนักในกุฏิของจำเลย ไม่ปฏิบัติกิจทางสงฆ์ตามที่เจ้าอาวาสบอก เจ้าอาวาสมีคำสั่งให้ออกจากวัดภายใน ๕ วัน จำเลยทราบแล้ว ครบกำหนดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร จำเลย

จึงต้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๘

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๙๙/๒๕๓๙ คณะสงฆ์ผู้พิจารณาชั้นต้นมีคำวินิจฉัยว่า จำเลยกระทำความผิดล่วงละเมิดพระธรรมวินัยให้จำเลยสึกจากการเป็นพระภิกษุ จำเลยได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำวินิจฉัยดังกล่าวต่อคณะสงฆ์ การยื่นอุทธรณ์จะกระทำโดยชอบหรือไม่ ก็ไม่เป็นเหตุให้จำเลยซึ่งได้สึกจากการเป็นพระภิกษุไปแล้วกลับมาเป็นพระภิกษุใหม่อีก การที่จำเลยแต่งกายเป็นพระภิกษุเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นพระภิกษุและไม่ยอมออกไปจากวัดตามคำสั่งของเจ้าอาวาสวัดดังกล่าว จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๐๘, ๓๖๘ วรรคแรก พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๔๕ มาตรา ๓๘ (๑) มาตรา ๔๕

๓.๕ คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๐/๒๕๓๐ ผู้ถือศีลกินเจ ซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณวัดนั้น เมื่อก่อความรำคาญให้เป็นที่รังเกียจ หรือไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอธิการผู้ปกครองวัด เจ้าอธิการมีอำนาจฟ้องขับไล่ได้ เจ้าอธิการฟ้องขับไล่จำเลยออกจากวัด จำเลยจะยกระเบียบราชการระหว่างวัดกับกระทรวงธรรมการ ในข้อที่ว่าไม่ให้ฟ้องก่อนได้รับอนุญาต ขึ้นคัดฟ้องของโจทก์นั้นไม่ได้ ตามกฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมที่ ๑๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๘/๒๕๑๒ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ตามกฎหมายในการบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ย่อมมีสิทธิที่จะพิเคราะห์สั่งการในการซ่อมวิหารซึ่งชำรุด ว่าจะเป็นการสมควรประการใด เมื่อเจ้าอาวาสเห็นว่าการซ่อมแซมควรหันหน้าวิหารและพระประธานไปทางทิศตะวันออก เพื่อให้เป็นแนวเดียวกับโบสถ์ เป็นระเบียบตามแผนผังของคณะสงฆ์ ใครจะอ้างความศรัทธา ฝ่าฝืนเข้าซ่อมวิหารโดยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าอาวาสนั้นมิได้ หากยังขัดขึ้นเข้าซ่อมโดยพลการ เจ้าอาวาสย่อมมีสิทธิยับยั้งขัดขวางได้ โดยไม่เป็นการทำละเมิดด้วยการใช้สิทธิอันมีแต่จะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๙๕/๒๕๑๗ จำเลยที่ ๑ เป็นเจ้าอาวาส สั่งให้จำเลยที่ ๒ กับพวก รื้อกุฏิ ๖ หลังรวมทั้งกุฏิที่จำเลยที่ ๑ และกุฏิที่พระภิกษุโจทก์อาศัยเพื่อไปปลูกรวมกับกุฏิอื่น ให้เป็นกลุ่มเดียวกันเป็นการบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ซึ่งจำเลยที่ ๑ ในฐานะเจ้าอาวาสมีอำนาจกระทำได้ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๗ (๑) การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดฐานบุกรุก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๐๕/๒๕๒๑ กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ข้อ ๔๕ พระสังฆาธิการอุทฺตงโทษฐานละเมิดจริยา ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ แม้ในระหว่างอุทฺตรณคำสั่งนั้นจึงถือว่า ตำแหน่งเจ้าอาวาสว่างตั้งแต่มีคำสั่งถอดถอนโจทก์ เจ้าคณะตำบลตั้งผู้รักษาการแทนได้ ตามมาตรา ๓๙ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๕๓/๒๕๒๕ เจ้าคณะจังหวัด ได้ให้ยุบรวมวัดใหม่เข้ากับวัดโจทก์เป็นวัดเดียวกันเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ ในขณะที่วัดใหม่ยังมีพระภิกษุอยู่ จึงหาใช้เป็นวัดร้างสงฆ์ไม่ ถึงแม้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น จะไม่ได้บัญญัติไว้แต่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ยอมรับให้มีการรวมวัด ที่ใกล้ชิดต่อกันเป็นวัดเดียวกันเพื่อประโยชน์แก่การบำรุงวัดให้เจริญยิ่งขึ้น หรือเพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ก็ไม่มีบัญญัติห้ามไว้ ดังนั้น การที่เจ้าคณะจังหวัดสั่งรวมวัดใหม่เข้าเป็นวัดเดียวกับโจทก์ จึงเป็นการชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๙๘๑/๒๕๓๓ เจ้าคณะจังหวัดสั่งลงโทษถอดถอนโจทก์ออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาสฐานลงชื่อเป็นนายแสดงภาวะไม่แน่นอนว่าเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์อันเป็นการประพฤดิชั่วอย่างร้ายแรง ไม่ส่งคำร้องทุกข์นั้นผ่านผู้สั่งลงโทษภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันทราบคำสั่งลงโทษ คำสั่งลงโทษจึงเป็นที่สุด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๔๙๐/๒๕๔๒ วัดโจทก์แม้จะได้รับอนุญาตให้สร้างวัดแล้ว แต่เมื่อยังไม่ได้มีการดำเนินการเพื่อขอตั้งเป็นวัดและยังไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ตั้งวัดตามกฎหมาย (ไม่ได้มีการประกาศตั้งเป็นวัดในราชกิจจานุเบกษา) จึงยังไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องฎีกาที่ ๒๗๒๑/๒๕๔๘ หนี้สินที่พระครู ก. ซึ่งรักษาการแทนเจ้าอาวาส กุ้ยเงินโจทก์เป็นหนี้ที่ใช้ในการก่อสร้างกุฏิอันเป็นศาสนสมบัติของวัดจำเลยมิใช่เป็นการกุ้ยเงินเพื่อตนเอง พระครู ก.กระทำการดังกล่าวแทนวัด โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๗ และ ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ วัดจึงต้องรับผิดชอบใช้เงินกุ้ยพร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์

๓.๖ คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับที่วัด ที่ธรณีสงฆ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๘/๒๔๖๑ ที่วัด แม้ผู้ใดจะได้ครอบครองมาโดยเป็นปรปักษ์ จนรับโฉนดแล้วนานเท่าใดก็ดี ที่นั่นก็หาเป็นกรรมสิทธิ์แก่ตนได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๙/๒๔๖๒ การอุทิศมรดกถวายวัด ด้วยปากเปล่านั้น ถ้าทรัพย์มรดกอันอุทิศตกถึงวัดแล้ว นับว่าเป็นอันสำเร็จ ผู้ใดจะเรียกร้องเอามาแบ่งปันไม่ได้ อ้างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๙/๑๒๘

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๑/๒๔๗๐ จำเลยนำศพเข้าไปฝังในที่ธรณีสงฆ์ เจ้าอาวาสและกรรมการอำเภอได้ห้ามจำเลย จำเลยกลับขัดขืนไม่ปฏิบัติตาม ดังนี้ ต้องมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๓๔ ข้อ ๒ ที่ธรณีสงฆ์ก็เป็นที่ดินของวัด

ซึ่งกรรมการอำเภอมีอำนาจตรวจตราอุดหนุนผู้ปกครองรักษา มิให้ผู้ใดรุกร้าเบียดเบียน ตามความในมาตรา ๑๒๓ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. ๒๔๕๗

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๐๓/๒๔๗๔ การยกที่ดินโฉนดอย่างเก่าถวายแก่คณะสงฆ์ให้เป็นที่ดินนั้น เมื่อเจ้าของที่ดินได้มอบโฉนดและที่ดินถวายสงฆ์ โดยคณะสงฆ์ได้ทำพิธีรับอุทิศตามลัทธิในพระพุทธศาสนา และมีพระภิกษุสงฆ์เข้าครอบครองมาตั้ง ๑๐ ปีเศษแล้ว แม้จะมีได้ทำเป็นหนังสือตามกฎหมายก็ดี ท่านว่าการให้นั้นสมบูรณ์เป็นสิทธิแก่วัด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๕๓/๒๔๘๑ วัดเป็นนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๒ และนิติบุคคลย่อมมีสิทธิเสมือนบุคคลธรรมดาตามมาตรา ๗๐ ทั้งวัดก็ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๖ (พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑) วัดจึงอาจได้มาซึ่งที่ดินโดยการครอบครองปรปักษ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๒

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๔๓/๒๔๘๗ ที่ธรณีสงฆ์ หมายถึงที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด แต่ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นที่ที่มีผู้ยกให้ อาจได้มาโดยทางอื่น เช่น ทางซื้อก็ได้ ใครจะอ้างครอบครองปรปักษ์แก่ที่ของวัดไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๕/๒๔๙๗ ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ จะโอนกรรมสิทธิ์ได้แต่โดยพระราชบัญญัติ เอกชนจะอ้างว่า ได้กรรมสิทธิ์โดยทางครอบครองปรปักษ์ในที่ของวัดไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๒/๒๔๙๗ ที่ธรณีสงฆ์นั้น แม้ผู้ใดจะครอบครองมาช้านานเพียงใด ก็ไม่ได้กรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ทั้งนี้ เพราะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นแนวเดียวกัน ตามนัยที่ว่านี้มาแต่เดิม คือ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ มาตรา ๗ ว่า “ที่วัดก็ดี ที่ธรณีสงฆ์ก็ดี เป็นสมบัติสำหรับพระศาสนา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เป็นอัครศาสนูปถัมภกทรงปกครองรักษาโดยพระบรมราชานุญาต ผู้ใดผู้หนึ่งจะโอนกรรมสิทธิ์ที่นั้นไปไม่ได้” แม้กฎหมายมาตรานี้จะได้ถูกแก้ไขไปโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ให้มีการโอนกรรมสิทธิ์ได้แต่โดยพระราชบัญญัติ หลักการในเรื่องสิทธิของบุคคลเกี่ยวกับที่วัด ก็คงเป็นไปเช่นเดิม กล่าวคือ บุคคลจะอ้างเอาที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เป็นกรรมสิทธิ์ของตน โดยอาศัยอำนาจครอบครองปรปักษ์หรือโดยอายุความไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๕๑/๒๔๙๙ ชื่อที่วัดที่ธรณีสงฆ์โดยสุจริต จากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาลผู้ซื้อไม่ได้กรรมสิทธิ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๔๗-๙๔๘/๒๕๐๓ ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่เห็นว่า จริงอยู่ ได้มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๘ มาตรา ๔๑ บัญญัติว่า “ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์จะโอนกรรมสิทธิ์ได้ แต่โดยพระราชบัญญัติ” แต่ในคดีวัดได้ยินยอมให้มีการขายเขตถนนเดิมซึ่งได้ใช้เป็นทางหลวงอยู่แล้ว เข้าไปในที่วัด และเมื่อทางหลวงนี้เป็นสาธารณสมบัติแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ (๒) กรณีจึงเป็นว่า วัดได้อุทิศที่ดิน

ส่วนนี้โดยปริยายให้ทางหลวง และการอุทิศเช่นนี้มีได้ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๘ มาตรา ๔๑ เพราะกรณีเช่นนี้ ไม่เข้าลักษณะเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ตามที่ระบุไว้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๖๘/๒๕๐๓ เจ้าของที่ดินทำพินัยกรรมยกที่ดินให้วัด โดยระบุให้ยายและมารดา มีสิทธิเก็บกินตลอดชีวิต เมื่อเจ้าของที่ดินตายแล้ว วัดมิได้ใช้สิทธิ แก่ที่ดินนั้นประการใด ปล่อยให้มารดาของเจ้าของมรดกครอบครองที่ดินและจดทะเบียน รับโอนมรดกเป็นของตนเองด้วย ซึ่งเป็นเวลาเกินกว่า ๑๐ ปีแล้ว ดังนี้ เมื่อปรากฏว่ามารดาของ เจ้าของมรดกก็ได้รับประโยชน์ตามพินัยกรรมจึงขาดอายุความไปแล้ว ตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๔๕ ผู้สืบสิทธิของมารดาเจ้ามรดกย่อมยกอายุความดังกล่าว ต่อสู้วัดได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๒๑/๒๕๐๔ ที่ธรณีสงฆ์นั้น ผู้ใดจะยกอายุความครอบครอง ปราบกั้นขึ้นไยยันกับวัดไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๕๓/๒๕๐๘ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ (กฎหมายที่ใช้อยู่ขณะเกิดกรณีพิพาทและในขณะฟ้อง) มาตรา ๔๑ เป็นบทบัญญัติ เรื่องเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ หรือความเป็นเจ้าของที่ได้กำหนดบังคับไว้วิธีเดียว คือโอนโดย พระราชบัญญัติเท่านั้น นอกจากนี้แล้วใครจะเอาที่ดินวัดไปเป็นของตนเองไม่ได้ ไม่ว่าจะโอนไป โดยนิติกรรม หรือโดยการแย่งการครอบครอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๕๘, ๑๗๕๙/๒๕๑๖ ที่ดินของวัดนั้น กรรมสิทธิ์จะโอนไป ได้ก็แต่โดยออกพระราชบัญญัติเท่านั้น ที่พิพาทอยู่ในเขตพระพุทธรูป ซึ่งพระเจ้าทรงธรรม ได้ทรงอุทิศไว้แต่โบราณกาลโดยมีวัดพระพุทธรูปเป็นผู้ดูแลรักษา แม้จำเลยจะได้รับโอนด สำหรับที่ดินพิพาทมา ได้ครอบครองที่พิพาทอย่างเป็นเจ้าของเป็นเวลานานเท่าใด และแม้ ทางวัดจะได้ปล่อยปละละเลยไว้เป็นเวลานานกว่าจะได้ใช้สิทธิติดตามว่ากล่าวเอาจากจำเลย กรรมสิทธิ์ในที่ดินของวัด ก็หาระงับสิ้นสุดไปไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๒๗/๒๕๒๔ สำนักสงฆ์เป็นนิติบุคคล และเป็นผู้จัดการ มรดกของพระภิกษุได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๐๒๗-๔๐๓๐/๒๕๒๔ วัดร้างสงฆ์ไม่อาศัย กรรมการศาสนาย่อมมีอำนาจดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัดนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๘๔-๒๔๘๕/๒๕๒๕ เจ้าอาวาสมีอำนาจฟ้องคดีแทนวัด หรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นฟ้องคดีแทนได้ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ที่พิพาทเป็นของวัด แม้บางแปลง จะได้มีการออกโฉนดเป็นชื่อของจำเลย จำเลยก็หาได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นไม่ เพราะที่วัดจะ โอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติและบุคคลใดจะยกอายุความขึ้นต่อสู้วัดเรื่องทรัพย์สิน อันเป็นของวัดไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๓๒/๒๕๒๖ วัดโจทก์ตั้งเป็นสำนักสงฆ์มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๑ บัญญัติว่า วัดมีสองอย่าง คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาและสำนักสงฆ์ สำนักสงฆ์ที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายแล้ว แม้จะยังมิได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ก็เป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงมีสิทธิครอบครองที่ดิน ที่มีผู้ยกให้เป็นของวัดได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๐๖/๒๕๓๐ โจทก์เป็นวัดที่สร้างขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย แม้บางครั้งจะไม่มีพระภิกษุจำพรรษาอยู่ในวัด โดยมีลักษณะเป็นวัดร้าง แต่เมื่อไม่มีการยุบเลิกวัด จึงต้องถือว่า ยังคงมีฐานะเป็นวัดอยู่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๖๐/๒๕๔๕ วัดยอมให้ทางราชการใช้ที่ดินพิพาทเป็นโรงเรียนหาใช่เป็นการยกที่พิพาทให้จำเลยไม่ การที่จำเลยนาที่ดินพิพาทไปออกเป็น น.ส. ๓ ก. เป็นชื่อจำเลย แล้วขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุจึงเป็นการไม่ชอบ ที่ดินพิพาทยังคงสภาพเป็นที่วัดและที่ธรณีสงฆ์อยู่เช่นเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๒๓-๒๐๒๖/๒๕๕๒ การออกโฉนดในบริเวณรอบ ๆ องค์พระพุทธรูปไม่ชอบเป็นการออกโฉนดทับที่ธรณีสงฆ์ พระบรมราชโองการที่พระเจ้าทรงธรรมพระราชทานที่ดินให้แก่วัดมีศักดิ์ทางกฎหมายสูงกว่าพระราชกฤษฎีกา จึงไม่สามารถลบล้างพระบรมราชโองการได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๕/๒๕๕๓ แม้ในหนังสือพินัยกรรมที่ผู้ตายทำพินัยกรรมยกที่ดินถวายวัด จะไม่มีพยาน ๒ คนลงลายมือชื่อรับรอง จึงไม่เป็นพินัยกรรมตามกฎหมาย แต่เอกสารดังกล่าวถือได้ว่าเป็นหนังสือยืนยันการยกที่ดินถวายวัด เมื่อวัดเข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทแล้ว ที่พิพาทจึงเป็นที่ธรณีสงฆ์

๓.๗ คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับมรดกของพระภิกษุ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๓๙/๒๔๗๙ พระภิกษุถึงแก่มรณภาพโดยไม่มีพินัยกรรม ก่อนที่มรดกตกเป็นของวัดจะต้องใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ของผู้มรณภาพเสียให้สิ้นเชิงก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๓/๒๔๗๕ พระภิกษุได้รับมรดกที่ดินก่อนอุปสมบท แต่มาโอนใส่ชื่อในโฉนดเมื่ออุปสมบทแล้ว เมื่อพระภิกษุมรณะลงที่ดินหาตกเป็นของพระอาราม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๗๙/๒๔๘๔ โจทก์เป็นพระภิกษุฟ้องว่า ได้รับมรดกที่ดินพิพาทมาจากบิดา บัดนี้จำเลยบุกรุกเข้าทำนา ขอให้ขับไล่ จำเลยตัดฟ้องว่า โจทก์เป็นพระภิกษุฟ้องเรียกมรดกโดยไม่เสียก่อนไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๖๒๒ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คดีนี้เป็นเรื่องที่โจทก์ได้รับที่ดินครอบครองเป็นเจ้าของมาก่อนแล้ว จึงฟ้องจำเลยผู้บุกรุก ไม่ใช่เรื่องทายาทฟ้องเรียกมรดกของผู้ตาย โจทก์ไม่จำเป็นต้องเสียก็ฟ้องจำเลยได้ พิพากษาให้ขับไล่จำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๑/๒๔๙๕ โจทก์ฟ้องเรียกที่ดินและบ้าน จากจำเลยซึ่งเป็นพระภิกษุ อ้างว่า มารดาแยกให้โจทก์ จำเลยเพียงอยู่อาศัย ทางพิจารณาได้ความว่า ที่ดินและบ้านพิพาทเป็นมรดกได้แก่โจทก์จำเลย ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า แม้โจทก์ฟ้องขอให้แสดงว่าที่ดินและบ้านเรือนเป็นของโจทก์ผู้เดียวเมื่อได้ความว่า เป็นมรดกอันควรแบ่ง ศาลอาจแบ่งให้ได้ พิพากษาให้แบ่งที่ดินบ้านเรือนให้โจทก์จำเลยตามส่วน ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า คดีไม่มีประเด็นทางมรดก ทั้งจำเลยเป็นพระภิกษุ การให้แบ่งมรดกจึงไม่สมควรและอาจขัดกับมาตรา ๑๖๒๒ พิพากษายกฟ้อง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้โจทก์จะมีฟ้องขอแบ่งมรดก แต่กล่าวฟ้องว่า เป็นที่ดินของมารดาโจทก์และบิดามารดาจำเลย ซึ่งตายไปแล้ว จำเลยก็รับในข้อนี้ คงเถียงกันว่าเป็นของตนฝ่ายเดียว หากทางพิจารณาฟังได้ว่า เป็นมรดกอันควรแบ่ง ศาลพิพากษาให้โจทก์ได้รับแต่ส่วนแบ่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒ ส่วนข้อที่ผู้มีส่วนควรได้รับมรดกอาจมีอยู่นั้นเป็นเรื่องของผู้นั้นจะร้องเข้ามาเอง หาใช่เป็นหน้าที่ของศาลไม่ ส่วนข้อที่ว่าจำเลยเป็นพระภิกษุนั้น จำเลยไม่ใช่ผู้เรียกร้องเอาทรัพย์มรดก แต่ถูกฟ้องเป็นจำเลยจึงไม่ขัดกับมาตรา ๑๖๒๒ พิพากษากลับคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้บังคับคดีตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๖๕/๒๔๙๕ พระภิกษุมรณภาพในขณะที่เป็นพระภิกษุอยู่ โดยมีได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์มรดกให้ใคร มรดกของพระภิกษุนั้นย่อมตกได้แก่วัดที่พระภิกษุนั้นสังกัดอยู่ แม้ทายาทจะครอบครองที่ดินมรดกของพระภิกษุนั้นเกิน ๑๐ ปี นับแต่วันมรณภาพ ทายาทจะเอาที่ดินมรดกนั้นไม่ได้ เพราะที่ดินมรดกนั้นเป็นของวัดจะใช้อายุความ ๑๐ ปี ยันวัดให้เสียสิทธิไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๐๖/๒๕๑๐ เจ้ามรดกมีบุตร ๖ คน คนหนึ่งบวชเป็นพระภิกษุก่อนเจ้ามรดกตายมาเป็นเวลา ๒๐ ปี ไม่ได้ร่วมครอบครองทรัพย์มรดกคงมีแต่โจทก์จำเลยและทายาทอื่นครอบครองร่วมกันแล้วฟ้องขอแบ่งมรดกกัน ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่ให้แบ่งมรดกออกเป็น ๕ ส่วน ให้โจทก์จำเลยและทายาทอื่นรวม ๕ คน คนละส่วน ตามคำพิพากษาศาลฎีกานี้ทายาทที่เป็นพระภิกษุ ไม่ได้ส่วนแบ่ง เพราะไม่ได้สึกออกมาเรียกร้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๑๒/๒๕๒๖ ที่ดินพิพาทเป็นทรัพย์สินที่ ผ.จตตะเบียนยกให้พระภิกษุ ฮ. ระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศ เมื่อพระภิกษุ ฮ. ถึงแก่มรณภาพที่ดินพิพาทจึงตกเป็นสมบัติของวัดโจทก์ซึ่งเป็นภุมิลาเนาของพระภิกษุ ฮ. ตามมาตรา ๑๖๒๓

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๖๔/๒๕๓๒ บิดามารดาแยกที่นาให้แก่พระภิกษุ ข. ภายหลังที่พระภิกษุ ข. บวชเป็นพระภิกษุ เมื่อพระภิกษุ ข. ขายที่นาแปลงดังกล่าวและนาเงินที่ขายได้ไปฝากธนาคาร เงินที่นำไปฝากธนาคารรวมทั้งดอกเบี้ยที่ได้รับถือว่าเป็นทรัพย์ที่ได้มาในระหว่างที่อยู่ในสมณเพศ เมื่อพระภิกษุ ข. ถึงแก่มรณภาพ เงินฝากดังกล่าวย่อมตกเป็นของวัดโจทก์ ซึ่งเป็นภุมิลาเนาของพระภิกษุ ข.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๔/๒๕๓๖ หนังสือสุทธิสำหรับพระภิกษุ ไบมรณบัตร ไบแตงตั้งเป็นพระครูคำขอรับมรดกของมรดกของมารดา และบัญชีเงินฝากต่างระบุว่า ผู้ตาย อยู่วัดผู้ร้อง แสดงว่าผู้ตายถือเอาวัดผู้ร้องเป็นสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ ทรัพย์สินของผู้ตาย ที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศ จึงตกเป็นสมบัติของวัด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๐๓/๒๕๓๖ ก่อนพระภิกษุ ช. มรณภาพ พระภิกษุ ช. ได้จดทะเบียนรับโอนที่พิพาทที่เช่าซื้อมาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศ แต่พระภิกษุ ช. ได้เช่าซื้อที่ดินและชำระค่าเช่าซื้อจนครบถ้วนแล้วก่อนที่มามีบวชเป็นพระภิกษุ จึงต้องถือว่า พระภิกษุ ช. ได้ที่ดินพิพาทมาก่อนที่จะบวชเป็นพระภิกษุ การจดทะเบียนการได้มาในภายหลัง เป็นแต่เพียงการทำให้การได้มาบริบูรณ์ ที่พิพาทจึงไม่ตกเป็นสมบัติวัด แต่เป็นทรัพย์สินมรดก ตกแก่บรรดาทายาท

๓.๘ คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับศาสนา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๙๕/๒๔๗๕ อัยการโจทก์ฟ้องจำเลยหาว่าดูหมิ่นเหยียดหยาม ศาสนา ข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยเข้าไปจุดพื้นโบสถ์เพื่อหาพระของเก่าในวัดร้างจนเป็นป่า มีแต่พื้นโบสถ์ ไม่มีผู้ใดเคารพบูชา พิพากษาว่า ไม่เป็นความผิด เพราะจำเลยมิได้เพ่งเล็ง จะทำลายสถานที่อันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔/๒๔๗๗ ข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยกับพวกได้บุกรุก ทำลายเจดีย์วัดพระศรีสรรเพชญ์อันเป็นวัตถุโบราณสำคัญ เป็นที่เคารพทางพระพุทธศาสนา พิพากษาว่าจำเลยมีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๔๖/๒๔๘๓ จำเลยกับพวกขุดทำลายพระเจดีย์อันเป็นที่สักการบูชาทางพระพุทธศาสนาแม้จะมุ่งหาทรัพย์ เมื่อจำเลยรู้อยู่ว่าเจดีย์นั้นเป็นที่สักการบูชา ทางพุทธศาสนาย่อมมีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๙๒/๒๕๐๐ มีพิธีทำบุญในวัด จำเลยมีเหตุโกรธเคือง พระภิกษุรูปหนึ่งมาก่อน ได้เข้าไปในที่ประชุมกล่าววาจาหยาบ ต่ำประจานพระภิกษุรูปนั้น แล้วเอาปราสาทผึ้งที่พุทธศาสนิกชนแห่ไปร่วมพิธีไปเตะเล่น จำเลยย่อมมีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๙/๒๕๐๐ มีพิธีแห่หน้าไปตามถนน เพื่ออุปสมบท จำเลยเมาสุราชักมือออกมาร้ายรำ และไล่แทงคนในกระบวนแห่หน้า ศาลฎีกาเห็นว่า การแห่หน้า ไปตามถนนหลวงไม่ใช่งานประชุม ทำพิธีกรรมทางศาสนา เป็นการกระทำตามประเพณีของ ประชาชนบางหมู่ จึงไม่เป็นความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๓๖/๒๕๐๕ จำเลยขณะเป็นพระภิกษุได้ร่วมประเวณี กับหญิงในกุฏิของจำเลยบนเขาวัง จังหวัดเพชรบุรี มีภรรยาของพระภิกษุรูปอื่นอยู่ใกล้เคียง หลายหลัง และมีพระพุทธรูปพระฉายอยู่ด้วยเป็นสถานที่ประชาชนเคารพนับถือ เห็นว่าเป็น การไม่สมควร แต่จะถือว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนายังไม่ถนัด ให้ยกฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๐๐/๒๕๑๖ จำเลยส่งเสียงเอะอะอื้อฉาว ในงานพิธีทางศาสนา กล่าวถ้อยคำก้าวร้าวพระภิกษุ ใช้มือตบพื้นกระดานหลายครั้ง แล้วชักปืนออกมา แม้ผู้ที่ประชุมไม่มีกิริยาขุ่นวาย จำเลยก็มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๗

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๙๙/๒๕๓๙ คณะสงฆ์ผู้พิจารณาชั้นต้นมีคำวินิจฉัยว่า จำเลยกระทำความผิดล่วงละเมิดพระธรรมวินัยให้จำเลยสึกจากการเป็นพระภิกษุ จำเลยได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำวินิจฉัยดังกล่าวต่อคณะสงฆ์ การยื่นอุทธรณ์จะกระทำโดยชอบหรือไม่ ก็ไม่เป็นเหตุให้จำเลยซึ่งได้สึกจากการเป็นพระภิกษุไปแล้วกลับมาเป็นพระภิกษุใหม่อีก การที่จำเลยแต่งกายเป็นพระภิกษุเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นพระภิกษุและไม่ยอมออกไปจากวัด ตามคำสั่งของเจ้าอาวาสวัดดังกล่าว จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ มาตรา ๓๖๘ วรรคแรก พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๔๕ มาตรา ๓๘ (๑) และมาตรา ๔๕

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

หนังสือ

ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญาสกุล. (๒๕๕๘). **กฎหมายสำหรับพระสงฆ์**.

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๘.

พระเทพปริยัติเมธี.รศ.ดร. เจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์. (๒๕๖๐). **การจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด**.

พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. นครสวรรค์: พิมพ์ที่สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์.

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (๒๕๕๔). **คู่มือพระสังฆาธิการ**.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑)

กฎกระทรวง การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔

เอกสารประกอบอื่น ๆ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. เอกสารประกอบ เรื่อง การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. เอกสารประกอบ เรื่อง การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของวัด

สำนักงานศาสนสมบัติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การจัดทำบัญชีและรายงานการเงินของวัด

ภาคผนวก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- ๑) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง
 - กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑)
 - กฎกระทรวง ว่าด้วยการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔
- ๒) ประมวลกฎหมายอาญา
(หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ มาตรา ๑๔๗ – มาตรา ๑๖๖)
- ๓) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(มาตรา ๒ มาตรา ๑๒๓ – มาตรา ๑๒๗)
- ๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑
- ๕) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒
- ๖) พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. ๒๕๖๒

รายนาม
คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ



นางพรเพ็ญ บุญศิริวัฒนกุล
ประธานคณะอนุกรรมการ



นางมนพร เจริญศรี
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่หนึ่ง



นางสมหญิง บัวบุตร
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่สอง



พระเมธีธรรมาจารย์
(ประสาร จนทสฺโร), รศ.
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ



นายณพลเดช มณีลังกา
อนุกรรมการ



นายบำรุง พันธุ์อุบล
อนุกรรมการ



นายวัลลภ รุจิรากร
อนุกรรมการ



นายสัมพันธ์ เสริมชีพ
อนุกรรมการ



นายเพชรวรรต วัฒนพงศ์ศิริกุล
เลขานุการคณะอนุกรรมการ



นายคมสรค์ สุนทรราช
ผู้ช่วยเลขานุการ
คณะอนุกรรมการ

รายนาม
คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาด้านศิลปะและวัฒนธรรม



รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ
ประธานคณะอนุกรรมการ



นายธัญญ์วาริน สุขะพิสิษฐ์
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่หนึ่ง



นายนพดล แก้วสุพัฒน์
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่สอง



พลตำรวจตรี สุรินทร์ ปาลาเร่
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ



นางสาวสุทธวรรณ สุบรรณ ณ อยุธยา
อนุกรรมการ



นายกฤษณ์ แก้วอยู่
อนุกรรมการ



นางสาวมุกตะวัน สุริยะกำพล
อนุกรรมการ



นางสาวมนุพร เหลืองอร่าม
อนุกรรมการ



ว่าที่ร้อยตรี สิริชัย ตุลยสุข
อนุกรรมการ



นางสาวไพลิน เทียนสุวรรณ
เลขานุการคณะอนุกรรมการ

รายนาม
ที่ปรึกษาประจำ ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ
และเลขานุการประจำคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม



นายนคร ฉิมสกุล
ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ



นายเกรียงไกร ช่วยดำรงสกุล
ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ



นายยุติธรรม นพคุณ
ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ



นายพิชิต ตั้งสุข
ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ



นายชำนาญพัฒน์ หาญแก้ว
ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ



นายอภิชัย ยอดครุฑ
ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ



นางสาวทองเพียร แสนสร้อย
ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ



นายกรณีย์ สุทธธรรมณ์
ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ



นางสาวจินตนา มหาไม้
ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ



นางสาวกฤษฎี บุญสวยขวัญ
นักวิชาการประจำคณะกรรมการ



ว่าที่ ร.ต.ต.หญิง เบนจวรรณ อูสาทะ
นักวิชาการประจำคณะกรรมการ



นางสาวสิลาวดี วัชรโบล
เลขานุการประจำคณะกรรมการ



นายประกรณ์เกียรติ ญาณหาร
เลขานุการประจำคณะกรรมการ



นางสาวสุชาดา ไชยศรี
เลขานุการประจำคณะกรรมการ



นายสิทธิพงษ์ วงศ์เลิศศักดิ์
เลขานุการประจำคณะกรรมการ



นายพีระวัฒน์ ศรีพิทักษ์
เลขานุการประจำคณะกรรมการธิการ



นายธนพล โตโพธิ์ไทย
เลขานุการประจำคณะกรรมการธิการ



นางสาวสิริมน โฉมจันทร์
เลขานุการประจำคณะกรรมการธิการ



นายวันจักร น้อยจันทร์
เลขานุการประจำคณะกรรมการธิการ



นายบัลลังก์ อูสาทะ
เลขานุการประจำคณะกรรมการธิการ



นายปรัชญ์ ออกบัว
เลขานุการประจำคณะกรรมการธิการ



นายอนุชา บุญยวรรธนะ
เลขานุการประจำคณะกรรมการธิการ



นายเกรียงไกร เทพรังษีถาวร
เลขานุการประจำคณะกรรมการธิการ



นายคอลดุน ปาลาแร่
เลขานุการประจำคณะกรรมการธิการ



นางรวีวรรณ แก้วอยู่
เลขานุการประจำคณะกรรมการธิการ



นายภูวดล ชมบริสุทธิ
เลขานุการประจำคณะกรรมการธิการ



นางจุฑารัตน์ พัฒนพร
เลขานุการประจำคณะกรรมการธิการ

รายนามที่ปรึกษา
คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ

๑. พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ ฉนทวิชโช)
๒. พระครูวินัยธร ภาณุมาศ ภาณุปาโณ
๓. พระปลัดศานิตย์ นิจจงค์โณ (พงษ์จตุรา)
๔. พระมหาเพ็ชร อธิปัญญา
๕. นายประเสริฐ จันทรวงทอง
๖. นายนพดล แก้วสุพัฒน์
๗. นายवासเทพ ศรีโสภา
๘. นางเยาวนิตย์ เพ็ญเกษ
๙. นายรองรักษ์ บุญศิริ
๑๐. นายอดิศวร์ วงษ์วัง
๑๑. นายนิยม เวชกามา
๑๒. รองศาสตราจารย์สุรพล สุธะพรหม
๑๓. พลตรี ไชยนาจ ญาตินิมพลี
๑๔. พันตำรวจโท ธรรมนูญ คุหาทอง
๑๕. นางอุไรวรรณ พุกพันธ์
๑๖. นายเตรียมชัย อุทัยวัฒน์
๑๗. นายภัทรพล หมดมลทิน
๑๘. นายบรรณ แก้วฉ่ำ
๑๙. นางสาวลีลาวดี วัชรโบล
๒๐. นายสุรพล ทิพย์เสนา
๒๑. นายบงกช เพ็งพานิช
๒๒. นายธัชกร แท้ศิริเวช
๒๓. นายธนพล โตโพธิ์ไทย
๒๔. นายณัช อุษาคณารักษ์
๒๕. นายสาโรจน์ กาลศิริศิลป์
๒๖. นายกิตติศักดิ์ แก้ววิเชียร
๒๗. นายประพันธ์ ว่องไว

๒๘. นายวรพล บวรลัทธพล

๒๙. นางสาวสิริมน โฉมจันทร์

๓๐. นายชุมพล เด็จดวง

๓๑. นายประกรณ์เกียรติ ญาณหาร

๓๒. นายราเชนทร์ ศิวะเสาร์แก้ว

รายนามที่ปรึกษา
คณะกรรมการพิจารณาศึกษาด้านศิลปะและวัฒนธรรม

๑. นายณัฐวุฒิ บัวประทุม
๒. นายเกษิฐเดช พิษะยะพัฒน์
๓. นายโกมล วุฒิमानพ
๔. นายครุฑร หนูทอง
๕. นายจรินทร์ เลิศไกร
๖. นายชัยเดช ช่างเพียร
๗. นายชาคริต สังขนิตย์
๘. นางสาวณัฐวรางค์ เนียมวณิชกุล
๙. นายธนศักดิ์ สุดสาย
๑๐. ร้อยตำรวจโท ธนิตศักดิ์ สุริยประพัฒน์
๑๑. นายธวัชชัย ขวัญธาร
๑๒. นางสาวนฤมล แซ่หั่น
๑๓. นายพรสิทธิ์ รักษาทรัพย์
๑๔. นายภัทรพล หมดมลทิน
๑๕. นายวัฒนพงศ์ คงวัฒน์
๑๖. นายวิจิต สุรดิษฐ์
๑๗. พันเอก วิเชียร ชูเสมอ
๑๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก วิเชียร ตันศิริคงคล
๑๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศักดิ์ชาย เพชรช่วย
๒๐. นายสถาพร ศรีแย้ม
๒๑. รองศาสตราจารย์สุกรี เจริญสุข
๒๒. นายโสเชก สุโนนตาด
๒๓. นางสาวอริศรา เจษฎาพงศ์ภักดี
๒๔. นายอนุชา บุญยวรรธนนะ
๒๕. นายภรณ์ญ คชแก้ว
๒๖. นางกัญญารัตน์ จงวิไลเกษม
๒๗. นายพินิจ สังสัพพันธ์

๒๘. นางณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์

๒๙. นายวิเชียร สุวรรณจำรูญ

๓๐. นายศรสุทธา กลั่นมาลี

๓๑. นายสาคร ศรีไกรทัย

๓๒. นายก้อง ฤทธิ์ดี

๓๓. นายสีปกร ถิรตันติ

๓๔. นายสันหะชัย โชติรสเศรณี

๓๕. นางสาวคัทลียา เผ่าศรีเจริญ

รายนามข้าราชการ
กลุ่มงานคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม



นางภิรมย์ เจริญรุ่ง
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน
(นิติกรเชี่ยวชาญ)



นางเยาวลักษณ์ วัตงาม
วิทยาการชำนาญการพิเศษ



นายศุภรัตน์ ศรีดีแก้ว
วิทยาการชำนาญการ



นายทีปกร มากเสมอ
วิทยาการชำนาญการ



นายภูมิ บุตรเพ็ง
นิติกรชำนาญการพิเศษ



นายกมล กลิ่นรำพึง
นิติกรชำนาญการ



นายวัชรพล โรจนวัฒน์
นิติกรชำนาญการ



นายมิตร โพதியะ
นิติกรชำนาญการ



นางจิตาภา บุญมี
เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส



นางอุไรพร ตะก้อง
เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส



นางสาวศิริโฉม อนันตชัย
เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน



นางสาววาสนา เอกองค์
เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน



พิมพ์ที่ : กลุ่มงานโรงพิมพ์และสำเนาสิ่งพิมพ์
สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

